

417

Ал-сезим بالوعي Ал-Ваъй

Кеңири көлөмдүү фикирий-сакафий журнал

Отуз бешинчи жыл чыгышы, шаввал 1442-х. – май 2021-м.

Ал-Ваъй сөзү

**ӨЗГӨРТҮҮ ТҮРТКҮЛӨРҮ ЖАНА ИЙГИГИЛИК
ФАКТОРЛОРУ ОРТОСУНДАГЫ ҮММӨТ ВАКЫЙЫ**

Сарай уламаларынын фикирлери Аллахка болгон берилгендикте эмес, режимдерге болгон берилгендикте гана биригет (85)

Батыштын мусулман өлкөлөрүн колонияга айлантуудагы туруктуу планы (10)

Исламды жеткирүүдөгү сахабалардын адилдиги (50)

417

Отуз бешинчи жыл чыгышы, шаввал 1442х, май 2021м

Ушул санда

- **Ал-Ваъй сөзү:** Өзгөртүү түрткүлөрү жана ийгигилик факторлору ортосундагы үммөт вакыйы 3
- Батыштын мусулман өлкөлөрүн колонияга айлантуудагы туруктуу планы 10
- Исламдын гарибдиги, анын жаңылануусу жана Хизб-ут-Тахрир (3) 23
- Капиталисттик цивилизация жана анын жашоого болгон дарвиндик көз-карашынын жараксыздыгы (4) 37
- Исламды жеткирүүдөгү сахабалардын адилдиги (ишенимдүүлүгү) 50
- **Аалам мусулмандарынын кабарлары.** 58
- **Куръани Карим сабагында** 64
- **Бейиш бактары:** Ихлас ибадаттын түркүгү, Аллах ансыз амалды кабыл кылбайт (1) 71
- Алгачкы рошид халифа Абу Бакр Сыдыктын **فَضِيلَتُهُ** фазилеттеринен 78
- **Соңку сөз:** Сарай уламаларынын фикирлери Аллахка болгон берилгендикте эмес, режимдерге болгон берилгендикте гана биригет 85
- Мухаммад ибн Салман өзүнүн диний таждийдге (жаңыртууга) болгон көз карашы менен улуу сүннөттү бузууда 86

НУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира
Яман 30 риял
Түркия 1 доллар
Пакистан 1 доллар
Австралия 2,5 доллар
Америка 2,5 доллар
Канада 2,5 доллар
Германия 2,5 евро
Швеция 15 крон
Бельгия 1 евро
Британия 1 евро
Швейцария 2 франк
Австрия 1 евро
Дания 15 крон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ӨЗГӨРТҮҮ ТҮРТКҮЛӨРҮ ЖАНА ИЙГИГИЛИК ФАКТОРЛОРУ ОРТОСУНДАГЫ ҮММӨТ ВАКЫЙЫ

Мухаммад Шариф, Ирак вилаяты

Адам өзгөртүү тууралуу фикирлөөдөн жана ага карай аракет кылуудан мурун өзүнүн вакыйын өзгөртүүгө түрткөн факторлор бар экендигин билүүсү зарыл. Анын ийгилигин камсыздай турган факторлор бар экендигин изилдебей туруп, ал тууралуу ой жүгүртүүсү жана иш-аракети натыйжалуу боло албайт. Жетиштүү жана чыныгы ийгилигин камсыздай турган факторлор болбосо, өзгөртүү жөнүндө сөз кылуусу кыялга айланат да, убакыты менен күчүн текке кетирген болот. Эгер, биз Ислам үммөттүнүн вакыйына көз чаптырсак, ал бул эки нерсеге ээ экендигин көрөбүз. Алар өзгөртүү түркүлөрү жана ийгиликти камсыздай турган факторлор.

Өзгөртүү түрткүлөрү үч түрдүү болот:

- 1 - Фикий
- 2 - Экономикалык
- 3 - Ижтимаъий

Фикий түрткү

Фикий түрткү булардын эң негизгиси. Мындан, Ислам фикирлерин жана чечимдерин тайыз илманий фикирлердин ордуна алмаштыруу зарылдыгы келип чыгат. Себеби, ал фикирлер мусулмандардын этикадынан т.а. адам, аалам, тирүүлүк Аллах тарабынан жаратылган жана Ал Жаратуучу өзү жараткан нерселерди башкаруучу деген негизден келип чыгат. Демек, Анын буйруктарын аткарып, Пайгамбарына ﷺ түшүргөн рисалатына ээрчишибиз зарыл. Себеби, ал рисалат Аллах тарабынан түшүрүлүп, адам проблемаларынын бардык чечимдерин өз ичине камтыган. Ал уникалдуу жашоо образын түзүүгө жөндөмдүү. Мунун акыйкаты тарыхта мусулмандардын жана башкалардын турмушунда бир нече кылымдар бою далилденип келген. Ал

адамдардын жашоосун баш аламандыкка эмес, иреттүүлүккө жана тартипке алып келет. Анын чечимдери замандын жана мекендин түрдүүлүгүнө карабай, баарына төп келе турган, туура жана көйгөйлөрдү чечүүгө кудуреттүү болгон фикирий негизден келип чыгат. Бул коомчулук ээрчип жаткан, фикирий жана турмуштук башаламандыктарга себеп болгон фирикий чечимдерден бүтүндөй алыс.

Ушул жерден «Үмөт жаштары чириген илманий фикирлөө таркыйкатынан жаша жашоо образынан таасирленип турушкан бир убакта, бул маселе Ислам үмөтүн каптаган экономикалык жана ижтимаый көйгөйлөрдөн кутулууга түрткү боло алабы?» деген суроо жаралат.

Албетте боло алат. Акыйкатта, биздин бул көйгөйлөргө батышыбыз менен Аллахтын мыйзамынан баш тарышыбыз жана Анын мыйзамдарынын турмушубуздан четтетилиши бири-бирине тыгыз байланышкан. Себеби, Аллахтын мыйзамдары биздин турмушубузду түп-тамырынан бери өзгөртүүчү мабдаий долбоор.

Аллах Таала айтты:

فَمَنْ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

«Мен тараптан хидаят келгенде, ким Менин хидаятыма ээрчисе, жолдон адашпайт жана бактысыз болбойт. Ким Менин эскертмемден баш тартса, анда албетте, ал үчүн тар-бактысыз турмуш болот жана Биз аны Кыямат Күнүндө көр (сокур) абалда тирилтебиз» [20:123-124]

Бул улуу аяттардан Аллахтын хидаятына ээрчүү бакыттын шарты экендигин, ал эми, андан баш тартуу тар жашоого алып келишин жана акыретте чоң жоготууга дуушар кыларын түшүнөбүз. Шарият мыйзамдары коомдун талабына же коомдук фикирге айланышы үчүн, бул фикирди мусулман коомдоруна көтөрүп чыгуу саясий уюмдун ишиндеги негизги таяныч болушу шарт. Мына ошондо, көздөгөн максатка жетүү жеңилдейт.

Экономикалык түрткү

Мусулман өлкөлөрүндөгү турмуштун оорлошуусуна себеп болуп жаткан бул экономикалык фактор өзгөртүү түрткүлөрүнүн экинчиси. Эгер бугунку күндө, Ислам өлкөлөрүнүн тургундарын карап көсөк, алардын 38%дан ашыгы жакырчылык абалында жашап жатышканын көрөбүз. Мусулманар болжол менен дүйнө калкынын төрттөн бир бөлүгүн түзүшөт. Ошол эле учурда, ал

өлкөлөрдүн көпчүлүгүндө ири байлыктар жана экономикалык жактан чоң ийгиликтерге жетүү мүмкүнчүлүктөрү бар. Аталган жакырчылыктын деңгээли өлкөлөрдүн канчалык жакыр экендигин чагылдырбайт. Тескерисинче, ал өлкөлөрдүн байлык неъматтары абдан жогору. Мисалы, Африкада дүйнөдөгү алмаздын 95%ы өндүрүлөт. Ал эми, бул өлкөнүн калкынын жарымынан көбү жакырчылыктын чегинде жашайт. Жер айдоого бардык жери жаракатуу болгон Суданда нан кризиси болушу акылга сыябы? Мындай абал өлкөлөрдү башкарып жаткан капиталисттик режимдин башкаруудагы ийгиликсиздигин чагылдырат жана ал түзүмдүн чыныгы жүзүн ачат. Анткени, капитализм байлыктын бир ууч адамдардын колуна чогулуп калышына алып келет. Британиялык Oxfam бейөкмөт уюмунун отчетуна ылайык, дүйнө калкындагы 10 пайыз адамдардын байлыгы, калган бардык дүйнө калкынын байлыгына барабар делет.

Албетте, жакырчылык деңгээли менен жумушсуздук ортосунда өз ара байланыш бар. Эл аралык Эмгек уюмунун Араб мамлекеттеринин Регионалдык бюросу 2016-жылы жарыялаган маалыматка ылайык, араб өлкөлөрүндөгү жаштар арасындагы жумушсуздуктун деңгээли 30%га жетет. Мындай көйгөй аз деңгээлде болсо да, өнүккөн индустриалдык өлкөлөрдө дагы бар. Бул сандар капитализм түзүмүнүн бардык калктарга жараксыз экендигине далалат кылат.

Азык-түлүккө келсек, расмий статистикага ылайык, дүйнөдө 821 миллион адам ачарчылыкта жашайт. О.э. дүйнөдө 150 миллионго чукул наристелер тамак-аш жетишсиздигинен жапа чегип келишет. Азык-түлүк коопсуздугуна токтолсок, анын 2019-жылдагы расмий отчетунда, дүйнө жүзү боюнча эки миллиарддан ашуун адам азык-түлүк коопсуздугу жок абалда өмүр сүрүшөт. Албетте, азык-түлүк коопсуздугунун жоктугу, ден-соолукка ылайыктуу турак жайдын жоктугу жана саламаттык сактоо системасынын начарлашы себептүү, калктар арасында көптөгөн ден-соолук көйгөйлөрү келип чыгышы баарына маалым. Жакырчылык чегиндеги төмөн жашоо бул адамдардын жашоосуна түздөн-түз зыян келтирет. Ал эми, Ислам тамак-аш, кийим-кече жана турак-жай сыяктуу турмуштук негизги муктаждыктарды камсыздап берет. Ушунун бардыгы өзгөртүүгө түрткү болбойбу?

Ижтимаъий түрткү

Ижтимаъий көйгөйлөр жана кризистер тууралуу айта турган болсок, ал дагы өзгөртүүгө түрткү берген мурунку эки фактордон кем эмес. Бул негизинен жогоруда айтылган фикирий жана экономикалык кризистердин натыйжасынан келип чыгат. Коомго таасир эткен эң маанилүү ижтимаъий көйгөйлөрдөн мисал келтирип өтөбүз. Баңгизатка көз карандылык көйгөйү дүйнөнүн көпчүлүк калктарын кыйнаган глобалдык маселеге айланды. 2017-жылы дүйнөлүк баңгизат менен күрөшүү уюмунун отчетунда, дүйнө жүзү боюнча болжол менен, 271 миллионго чукул наркоман бар деп айтылды. Бул дүйнө калкынын 5,5% түзөт. Булардын ичинен 30 миллиону психологиялык оорулар менен жабыркайт.

Зордуктоо кылмыштары боюнча, алдын алуучу факторлор болбосо алардын саны өсүшү күтүлөт. Бирок, таң калыштуусу бул кылмыштар боюнча Швеция төртүнчү орунда турат. Алдынкы өлкөлөрдө катталгандардын арасында АКШ он биринчи орунда турат. Мусулман өлкөлөрү да бул көйгөйдөн аруу эмес. Эгер Ислам толук колдонула турган болсо, бул маселе мусулмандар мүшкүлүнөн алыс болот. Бул статистикалардын эң таң калычтуусу, андагы мамлекеттер өздөрүн демократиялык бийлик менен башкаруудабыз деп төш кагышканы менен, акыйкатта, алар мусулман өлкөлөрүндөгүдөй эле, мамлекетти каалагандай башкарып жаткан капиталисттик, үй-бүлөлүк топтор гана.

Мусулман коомдорун кыйнаган дагы бир коомдук көйгөй ажырашуу учурларынын көбөйүшү жана жаштардын туруктуу баш кошуудан баш тартуулары. Ирактын жогорку сот кеңеши тарабынан берилген статистикага ылайык, 2020-жылы ажырашуунун көрсөткүчү 23%ды түзгөн. Мисирдин мобилизация жана статистика боюнча борбордук агенттиги 2019-жылы, ажырашуу учурлары 7.237ге жетип, орто эсеп менен ар бир эки мүнөттө бир учур катталат деп маалымат берген. Булуң өлкөлөрү деле бул статистикадан кем калышпайт. Бул көйгөй коомго катуу таасир берип, жаш балдардын жапа чегишине жана үй-бүлөлөрдүн бузулушуна алып келүүдө. Ажырашкандар, айрыкча ажырашкан аялдар психологиялык оорууларга чалдыгышат. Акыбетте, коомдо кризистер жүз берет.

Жогоруда айтылгандар коомдогу көйгөйлөрдүн бир учу гана. Булардан башка айтса түгөнгүс көйгөйлөр арбын. Аларга бир аз гана токтолуп өтөбүз. Мисалы: ата-эненин укуктары, туугандык мамилени үзүү, үй-бүлөлүк зомбулук, адеп-ахлактын бузулушу ж.б.

Булар коомдун көйгөйлөрүнүн мисалдары гана, алардын бардыгы эмес. Ошондуктан, адам затты азыркы абалга алып келген түзүмдү Аллах Тааланын ийгиликке жеткизүүчү түзүмүнө алмаштыруу зарыл.

Бул вакыйлыкты өзгөртүү үчүн иш алып барган ар кандай уюм өзгөртүүгө алып бара турган факторлорду аң сезимдүү изилдеши керек. Коомдогу экономикалык жана ижтимаый көйгөйлөрдү чечүү жолдорун издөөдөн мурун, алдыда фикирий фактор турушу зарыл. Себеби, анда адам жана анын айланасындагылар жөнүндөгү бардык нерсени камтыган терең жана жаркын фикир камтылган. Ал «аалам Жаратуучу тарабынан башкарылып турат» деген негизге курулган Ислам акыйдасы. Жер жүзүндөгү бир миллиард сегиз жүз миллиондон ашуун мусулман этикад кылган жалпы фикир. Бул жалпы фикир адамзаттын Жаратуучусу көйгөйлөрдүн бардыгын чечүүсүнүн кепилдиги. Ааламдын Жаратуучусу махлуктардын иштерин башкаруучу. Ошондой эле, өзгөртүүгө алып барчу бул жалпы фикир ийгилигинин сыры, анын орточо чечимге эмес, акылды канааттандырып, табиятка туура келип, көңүлдү тынчтандыруучу акылга негизделген чечим болушунда. Демек, бул нерсенин үстүндө фикирлөө жалпы фикирке бекем ишенүүгө алып барат жана ага амал кылууга түртөт.

Бирок, бул чечим же жалпы фикир жашоо вакыйында болушу үчүн, жеке адамдын эмес жамааттын ишмердүүлүгүнө мухтаж. Буга болгон аракеттердин алгачкысы өз элин алдабаган Хизб ут-Тахрир пайда болгондо башталган. Ал өткөн кылымдын элүүнчү жылдарынан бери, ушул максат жолунда аракеттенип келет. Максаты Рошид Халифалык мамлекетин тикелөө аркылуу Исламды жашоого алып келүү.

Фикирий фактор коомдогу таасирлүү муфаккирлер жамаатында көрүнгөн инсаний түрткү болушу зарыл. Себеби, коом биринчи кыядаттын айланасында топтолуп, анын долбоорун кабыл алып, долбоордун механизмдерин ишке ашыруу үчүн аны менен чогуу аракеттенет. Экинчи жетеленүүчү топ болсо, ичиндеги Ислам жалыны менен кыймылга келип, Исламды татбик кылууга дилгирленет жана ал үчүн кымбат болгон күч-кубатын сарптайт. Бул катмар натыйжанын туруктуулугунун кепили болуп, ага каршы чабуул болгон учурда биринчи коргоо тилкесин камсыз кылат.

Экономикалык кризистерди чечүү жолдору ал фикирлерди татбик кылууга жарактуу жана натыйжалуу кылган материалдык

факторлорго муктаж. Мусулман өлкөлөрү байлыктарга мол. Ошондуктан, анын душмандары бул байлыктарды тартып алууга ынтызар болуп келишүүдө. Мисалы, мунай, газ жана минералдык заттар. Алардын бир бөлүгү гана ачылып, калган бөлүктөрү ачылуу процессинде. Ислам мамлекети тикеленген учурда, башка өлкөлөр аны менен соода жүргүзүүгө мажбур болушат. Анткени, ал маанилүү ресурстарга бай болуп, аны бай мамлекетке айлантуучу каражаттарга ээ болот. Алар анын кирешесин көбөйтүп, дүйнөлүк саясий майданда таасирдүү экономикалык күчкө айлантат. Бул көптөгөн айдоо жерлерин жана сугатка керектүү таза сууларды кошпогондо. Ушул факторлордун бардыгы адамдардын тамак-ашка болгон муктаждыктарын кепилдеп берет.

Табигый байлыктарды жана айдоо жерлерин өз ичине алган умумий мүлк ахкамдарын, ошондой эле, зекет ахкамдарын колдонуу жакырчылык көйгөйүн жоюуга шек-күмөнсүз кепилдик болот. Экспорт жана өндүрүштөн түшкөн мамлекеттик кирешелер туруктуу жана технологиялык өнүгүү үчүн зарыл болгон накталай акча менен камсыз кылат. Хизб ут-Тахрир – биз билген капиталисттик экономика түзүмүнө эч кандай байланышы болбогон – шарый экономикалык ахкамдарды татбик кылууга фикирий негиз болуучу **«Оптималдуу экономикалык саясат»** жана **«Исламдагы экономикалык түзүм»** китептерин табанный кылды.

Ижтимаый көйгөйлөрдүн чечимдери тууралуу айта турган болсок, Ислам шарияты буга байланыштуу маселелердин туура чечимдерин баяндаган. Хизб-ут-Тахрир буга байланыштуу **«Исламдагы ижтимаий түзүм»** китебин табанный кылды. Анда, ар кандай ижтимаый көйгөйлөр боюнча Ислам өкүмдөрү кеңири баяндалган. Бул түзүм адеп-ахлакты жана тазалыкты, үй-бүлөлүк бейпилдикти жана туруктуулукту камсыздайт. Себеби, ал кулап бара жаткан капиталисттик системага карама-каршы турган, Аллахтын өкүмдөрүнө негизделген түзүм.

Жогоруда айтылгандар Роббаний этикадий фикирий негизди, стратегиялык инсаний байлыктарды жана мусулман өлкөлөрүндөгү экономикалык өзгөчөлүктөрдү камтыган өзгөртүү долбоорунун ийгиликтүү факторлору болду. Булардын бардыгы бузук капиталисттик системада жашап жаткан жана ал куруп беген жасалма мамлекеттерди тан алган жалпы мусулмандарга багытталды. Бирок учурда, мусулмандар бул бекем факторлорду

жана алардын укмуштуудай тарыхын мыкты билишет. Ислам мамлекети турган кезде, мусулмандардын жашоосу кандай гана улуу болгонун жана ал мамлекеттин көптөгөн кылымдар бою дүйнөдө биринчи мамлекет болуп турганын да жакшы билишет. Муну Рошид Халифалардын жана алардан кийинкилердин эрдиктери тууралуу айтылган риваяттар далидеп турат. Алар өздөрүнүн адилеттүүлүгү, күч-кубаты жана даанышмандыгы менен Исламды татбик кылышкандыктан, Батыш өкүмдарлары өз ыктыяры менен аларга баш ийип келишкен.

Мусулмандар турмушун Ислам негизинде тартиптеген, башкаруу, жихад жана калкка кам көрүү ахкамдарын камтыган улуу Ислам тарыхы бүгүнкү мусулмандарды да турмушун Ислам менен тартиптөөгө үндөөчү улуу түрткү. Демек, Ислам мамлекети Ислам дининин бир бөлүгү. Батыш бул фикирди өзгөртүүгө жана ага каршы күрөшүүгө канчалык аракет кылса дагы, ийгиликсиздикке учурап келүүдө. Чынчылдардын чынчылы, дүйнө калкынын сайииди Пайгамбарыбыз Мухаммаддын ﷺ башараты болгон Рошид Халифалык мамлекети тез арада кайрадан тикеленет.

ثم تكون خلافة على منهاج النبوة

«Кийин, Пайгамбарлык минхажындагы Халифалык болот...»

Аллах Таала айтты:

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

«Айткын: «(Каалаган) ишти кылгыла. Анткени, Алла, Анын пайгамбары жана момундар кылган иш-амалыңарды көрүп турат жана жакында көмүскө жана көрүнөөнү (жашыруун жана ашкере нерселердин баарысын) Билүүчү Затка кайтарыласыңар. Анан, Ал Зат силерге кылып өткөн амалдарыңардын кабарын берет» [9:105] □

БАТЫШТЫН МУСУЛМАН ӨЛКӨЛӨРҮН КОЛОНИЯГА АЙЛАНТУУДАГЫ ТУРУКТУУ ПЛАНЫ

Набил Абдулкарим

1924-жылы, акыркы Усманий Халифалыктын кулатылышы менен Халифалык мансабынын жокко чыгарылышы жана жер бетинде Ислам өкүмдарлыгынын аякташы «кулатуу операциясынын» гана натыйжасында ишке ашкан жок. Анткени ага чейин эле, аскердик, дипломатиялык, студенттик жана миссионердик чабуулдар аркылуу Европанын хазорий түшүнүктөрү Усманий Халифалыктын сөөктөрүн чиритип бүткөн болчу. Бул чабуулдар Европалыктар тарабынан, өзгөчө, Британия тарабынан ушунчалык кылдаттык менен иштеп чыгылгандыктан, Халифалыктын кулатылышы логикалык натыйжага айланды. Бул иштер шариятка туура келсе да, келбесе да, мусулмандардын көз алдында ишке ашырылып жатты. Европанын өндүрүштүк жана аскердик жактан өнүгүүсүнөн улам, тараза ташы ал тарапка оой баштады. Натыйжада, алар ааламга айбат салган, аты айтылганда калгандардын алкымы калтыраган улуу Усманий Халифалыктын чет жакаларындагы чоң чоң аймактарды кесип алышып, ал жерлерде Батыш көзөмөлүн орнотто башташты. Мисалы, биринчилерден болуп 1835-жылы, Алжир Усманий Халифалыктын курамынан чыгып, Франциянын көзөмөлүнө өттү. Анын артынан 1882-жылы, Мисир Британиянын колуна өттү. Мындан тышкары, 1912-жылдагы Балкан биримдигине (Болгария – Сербия – Греция – Черногория) каршы согуш Лондондун кийлигишүүсү менен аяктады. Натыйжада, Усманий Халифалык Европа материгиндеги жерлеринен айрылды.

Биз алдыда, Усманий Халифалыктын алсырашына жана кулашына себеп болгон бир канча маселелерге токтолуп өтмөкчүбүз. Алар:

Ислам динин жана анын билимдерин кармануудагы алсыздык

Мамлекет аймактары ортосунда чыныгы биримдик жок болгондуктан, мабдаий робита (биримдик) акырындык менен ажырай баштады, ошондой эле, Ислам динин жана анын билимдерин кармануу дагы алсырай баштады. Бул нерселер Халифалыктын сөөгүн чиритүүчү фикирий согуштардын күч алышына өбөлгө түздү. Бул нерселер араб тилине көңүл бурбай коюнун жана башка ар түрдүү тилдерди колдонуунун натыйжасында жүз берди. Ошондой эле, Исламды жана анын

билимдерин түшүнүүдөгү алсыздыктын тереңдешине да араб тилине кайдыгерлик кылуу себеп болду.

Сакофий жана миссионердик чабуулдар

Сакофий жана миссионердик чабуулдар Халифалык мамлекетинин ичинде жарандык араздашууларды жана чыр-чатактарды келтирип чыгарды. Бул чабуулдар Европа мамлекеттери тарабынан гана эмес, балким, Америка, Россия жана башка көптөгөн куфр мамлекеттери тарабынан дагы жасалып жатты. Бул нерселер Батыштын кээбир дастурий мыйзамдарын киргизүүнүн жардамында ишке ашты. Негизинен, шарый ахкамдардын ордуна Батыш мыйзамдарын орнотуу үчүн көптөгөн аракеттер жасалган. Мисалы, Абдулхамид I жаш боло туруп, бул нерсеге аракет кылган. Ошондой эле, Мидхат паша дагы бул нерсеге урунганда, Абдулхамид II ага каршы чыккан. Андан кийин, Батыштын кээбир мыйзамдарын киргизүү шайх ул-Исламдын (муфтийдин) токтому менен ишке ашырыла баштады. Ал мындай мыйзамдарга төмөнкү үч чекиттен гана туруп карайт эле:

1. Исламга тескери болбогон нерсени алуу жаиз (мүмкүн).
2. Мубах иште көйгөй жок. Ал эми, нахий (кайтаруу) келбеген нерселерди алуу болсо мубах.
3. Демократия Исламдан. Анткени, ал шурого (кеңешке), адилеттүүлүккө жана теңдикке негизделген.

Мына ушул фикирлерге негизделген абалда, мамлекет Халифалык түзүмү менен жашап жатса да, Батыштын демократиялык түзүмүнөн мыйзамдарды алууга уруксат берүүчү фатвалар чыгарылды. Мынлан улам, адашуулар жана бурмалоолор көбөйүп кетти.

Адашкан диний фиркалардын көбөйүшү

Халифалык мамлекетине каршы душманчылыкты жайылтуучу, адашкан диний фиркалар пайда болушуп, мусулмандар арасын бөлүп жарышты жана фитналарды уюштурушту. Алардын жардамында, кээбир адамдар мамлекеттик мансаптарга ээ болуп жатышты.

Янычар аскерлери

Султан Орхан Газий түзгөн Янычар аскерлери көптөгөн ийгиликтерди алып келишкени менен, алар өлкөнүн борбордук башкаруусуна жетишкенден кийин, буйрукту да кайтарууну да өз колдоруна алышты жана султан алардын колунда куурчакка айланды. Мына ошол учурдан тартып, алар көйгөйлөрдү жарата

башташты. Мамлекетти алсыратышып, аны кереги жок болгон согуштарга киргизишти.

Европа мамлекеттеринин Ислам мамлекетине каршы түзгөн кутумдары

Европа мамлекеттери Ислам мамлекетине каршы көптөгөн кутумдарды түзүштү. Алар өлкө аймагында «көз карандысыздыкты» талап кылган көтөрүлүштөрдү уюштурушту. Жарандарды бийликке каршы тукурушуп, аларды акча жана курал-жарак менен колдоп жатышты. Алардын ичинен, Британия өз аракеттеринде Араб – Түрк маселесине басып жасап жатты. Ал арабдарга Араб Халифалыгын, Хусайн Макмахондун кат алышууларын, Араб мамлекеттеринин көз карандысыздыгын таанышын жана Араб Халифалыгын кабыл алышын убада кылган.

Андан тышкары, Батыш Усмай Халифалыкты өз кызыкчылыктарына жетүүгө, мабда катары жер бетинде өкүм сүрүүгө жана өз мыйзамдарын татбик кылууга тоскоолдук кылуучу чоң көйгөй деп эсептейт эле. Ошондуктан, алар 1905-жылдан 1907-жылдын 14-майына чейин созулган «Колониалдык конференцияларды» уюштурушту. Бул конференциялар Британция Консервативдик партиясынын жашыруун чакыруусу менен ишке ашырылып, ага Британия, Франция, Голландия, Бельгия, Испания жана Италия өлкөлөрү катышкан. Конференциянын ачылыш сөзүндө, Британиянын премьер-министри Гэнри Кэмпбелл-Баннерман конокторго кайрылып, мындай деген: **«Ар бир империя куралгандан кийин, кеңейет жана белгилүү чекке чейин жетет. Андан кийин, акырындык менен алсырап барат да, бир күн келип кулайт. Тарых барактарында мындай окуялар жүздөп табылат. Бул бардык цивилизациялар жана элдер үчүн өзгөргүс мыйзам. Рим, Индия жана Кытай империялары эмне болгонуна карагылачы!? Силерде, Европа колониализминин кулашын жана кыйрашын токтотууга же анын тагдырын кечендетүүгө жарактуу себептер же каражаттар барбы?»**

Бул конференциялардын эң акыркысы Ислам үммөтүн талкалоо жана аларды өнүгүүдөн тосуу үчүн өткөрүлгөн бардык конференциялардын арасынан, эң коркунучтуусу болгон. Ал конференцияда катышуучулар «Жер Ортолук деңизи колониализмдин күрөө тамыры болуп саналат. Анткени, ал Чыгыш менен Батышты байланыштырган көпүрө, Азия жана Африка

континенттери ортосундагы табигый өтмө жол жана дүйнө жолдорунун кесилиши», - деген сөздөрдү айтышкан. Конференциянын жүрүшүндө айтылган сунуштардын эң маанилүү эки пункту төмөнкүлөр болгон:

1 - Аталган аймакта жашаган элдерди чачыранды, сабатсыз жана караңгы бойдон калтыруу. Бул план бүгүнкү күнгө чейин ишке ашырылып келет. Алар бизди илим-билимге жана заманбап технологияларга жетишүүдөн тосуп келишет. Ар качан бул нерселерге жетүүгө аракет кылганыбызда, алардын малайлары болгон күчү менен тоскоолдук көрсөтүп келишет.

2 – Биригүү жолдорунун баарына каршы күрөшүү. Мына ушул пункттун негизинде, алар Фалестин жеринде сионист вужудун пайда кылууга жетишишти. Анткени, Фалестин Азия жана Африка континенттерин байланыштырган чекит болчу. Ал эми, алар пайда кылган сионист вужуду мына ушул эки континенттин ортосун бөлүп, ажыратып туруу үчүн жана аймактагы тең салмактуулукту жоготуу үчүн орнотулду. Сионист вужуду бул жаатта алар күткөнкөн да көбүрөөк ийгиликтерди жаратты. Бүгүнкү биздин абалыбыздын өзү алардын пландарына жана куулуктарына далил болуп турат.

1914-жылы, Биринчи Дүйнөлүк согуштун башталышы менен Усманий Халифалыктын мурастарын бөлүштүрүү аракети да башталды. «Түшүмдүү Жарым Ай» (Шам жана Жакынкы Чыгышы) аймактарын бөлүштүрүү үчүн, Орус империясына билдирген абалда, Британия жана Франция мамлекеттери ортосунда жашыруун жолугушуулар болуп өттү. Анткени, алар Усманий мамлекеттин ичине кыянат жана бөлүнүү уругун себиб коюшкандыктан, бул согушта жеңишке жетишээрин анык билишкен. 1916-жылдын 16-сентябрында, Орус империясынын макулдугу менен, аталган жолугушуулардагы бардык пункттар ийгиликтүү келишилип, ал «Сайкс – Пико келишими» деп аталып калды.

1917-жылы Россияда социалисттердин бийликке келиши менен, бул келишимдер ачыкка чыгарылды. Бирок, аларды ишке ашырууга олуттуу тоскоолдуктар кылынган жок. Келишим түзүлүп, үлүштөрдү бөлүштүрүүгө келгенде, бул күрөш Батыш менен Батыш ортосундагы күрөшкө айланып кетти. Башкача айтканда, алар өз ара бири-биринин үлүшүн талашууда атаандаша башташты. Мына ошентип, жаңы ашкере колониализм доору башталды.

Экинчи Дүйнөлүк Согуштан кийин эл аралык майданда жаңы күч пайда болду. Ал Америка Кошмо Штаттары болчу. Бул мамлекет Усманий Халифалыктын мурастарынан үлүшкө ээ болгон эмес. Ошондуктан, ал эл аралык майданда пайда болгон учурдан тартып «адамдардын укугу» жана «эркиндик» сыяктуу ураандарды көтөрүп чыкты да, колониализмге каршы Араб көтөрүлүштөрүн колдой баштады. Бул ишти өзүнүн боорукерлигинен келип чыгып жасаган жок. Болгону, алардын үлүштөрүн өз кызыкчылыгы үчүн тартып алууну гана көздөгөн.

Мусулмандардын эгемендүүлүккө болгон умтулуусу, колониализмге каршылыгы жана бул жолдо курмандыктарга барууга даяр экендиги колониалисттерди ашкере болбогон, көмүскө колониализмге өтүүгө мажбур кылды. Алар элдик көтөрүлүштөрдөн кутулуу үчүн, өздөрүнүн ордуна бул мамлекеттерди башкара турган малай акимдерди дайындашып, өздөрү чыгып кетишти. Ал малай акимдер бул мамлекеттеги ихластуу жетекчилерди жоготууда, Исламга каршы күрөшүүдө, көтөрүлүш башчыларын колго алып, алардан кутулууда колониалисттердин укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоп келишет. Ошондой эле, алар кен байлыктарды талап-тоноого, бул мамлекеттерди ойгонууга жараксыз, караңгы бойдон калтырууга, элдерди күнүмдүк тамак-аш менен гана алек кылууга жана бардык тармактарда бузукулукту жайылтууга кызмат кылышат.

Батыш көз карандысыздыкты каалаган бардык мамлекеттерге каршы, мына ушундай бирдиктүү планды түзгөн. Ал мына ушул негиздер аркылуу, үмөттүн биригүүсүнө жана Исламдын бийликке келүүсүнө бут тосуп келет. Ошондуктан, Батыш мамлекеттеринин ортосунда малайларды алмаштыруу согушу токтобой келет. Бирок, алардын таасир талашуудагы өз ара согуштары биздин жерлерибизде орун алып, ал согушта биздин элдерибиз курман болушууда. Алар бул согуштардан улам Ислами үмөттүнүн ойгонуп кетишинен коркушпайт. Анткени, алар – өз колониализмин бекемдөө үчүн – орноткон бир канча негиздер буга тоскоолдук кылып турат. Алардын кээбирлерин төмөндө айтып өтөбүз:

Мусулман өлкөлөрүн башкаруучу тогуттарды орнотуу:

Тогут – бул ахкамдарды (мыйзамдарды) өзү иштеп чыгуучу жана өзүнүн сөзүн Аллахтын сөзүнөн жогору коючу адам. Ал өзүн адамдар үстүнөн мыйзам чыгарууга укуктуу деп эсептейт. Ал парламент, депутаттар же президент тарабынан кабыл алынган

мыйзам болобу, айырмасыз. Алардын баары мына ушул жоопкерчиликти мойнуна алгандар. Андыктан, ал өлкө башчысы болобу же анын кол астындагылардан болобу, айырмасыз, алардын баары тогуттар.

Аллах түшүргөн нерседен башка түзүм менен башкаруучу тогуттарды орнотуу Батыштын басуу мүмкүн болбогон кызыл сызыктарынын бири. Үмөт мына ушул сызыкты басуудан алыс болсо гана, Батыш тынч уктай алат. Ошондуктан, үмөт тогут режимдерин алмаштыруу үчүн козголгон учурда, Батыш дагы дароо козголуп, ал көтөрүлүштөрдү бурууга жана үмөттү мына ушул кызыл сызыкты басуудан алыстатууга аракет кылып калат. Натыйжада, бир тогутту бийликтен кетирип, анын ордуна жакшыраак көрүнгөн башка тогутту орнотуп тынат. Ошондуктан мындай көтөрүлүштөрдө, Батыштын демократиялык мыйзамдарга негизделген түзүмдүн сакталып калуусуна жана мыйзам чыгарууну расмий кеңеш өкүлдөрүнө калтырууга тырышып жатканын көрөбүз.

Мыйзамдарды кабыл алуу:

Батыш Халифалык бар кезде эле анын мыйзамдарын өзгөртүүгө урунган. Бирок, аны ишке ашыра алган эмес. Болгону, кээбир мыйзамдарды гана киргизүүгө жана махкамаларды (сотторду) бөлүүгө жетишкен. Ошентип, махкамалар Жеке Статус соттору (махаким ул-ахвали аш-шахсия) жана Жарандык соттор (махаким ул-маданийа) деген бөлүктөргө бөлүндү. Бул Батыштын **динди турмуштан ажыратуу** көз карашын таңуулоодогу алгачкы кадамы болгон. Халифалык кулатылгандан кийин, Жеке Статус соттору Ислам ахкамдарына ылайык иш жүргүзүп калды. Ал эми, мамлекеттик мыйзамдардын бардыгы өзгөртүлүп, алар Исламий шарияттан алыстатылды жана колониалист мамлекеттер орноткон мыйзамдарга негизделип калды. Андан кийин, «эгемендүүлүк» деген жалган ураан астында, мыйзам чыгаруу үчүн жергиликтүү комиссиялар жана комитеттер түзүлдү. Батыш бул иши менен жалпы мусулмандарды аларга орнотулган мыйзамдар сырттан таңууланбаганына, балким, өз уулдары тарабынан иштелип чыкканына ишендирди. Алар «Исламий фикх мыйзам чыгаруунун масдары (өзөгү)» деген ураандарды көтөрүшкөнү менен, акыйкатта, бул курулай сөздөн башка нерсе эмес болчу. Амалда болсо, алар кабыл алып жаткан мыйзамдарда Ислам фикхинин эч кандай таасири жок болчу. Ошентип, Ислам шариятын жаңы кабыл

алынган конституциялардын көпчүлүгүнөн толук түрдө четтетшти.

Адамдар орноткон конституция Аллахтан башка тарабынан мыйзам чыгаруу болгондуктан, бул мусулмандар үчүн абдан кооптуу. Бул үмөттүн шарияттан алыстоосунун ачык далили. Батыш канчалык мээримдүү жана боорукер болуп көрүнсө да, ушул күнгө чейин, бизге өзү түзгөн конституцияларды таңуулап келүүдө. Анткени, үмөт алар түзгөн конституция менен жашаганда гана саясий Исламдан, биригүүдөн жана Аллах ыраазы боло турган Исламдын турмушка кайтып келүүсүнөн алыс абалда жашай берет.

Конституция бул мамлекет үчүн жашоо образын, анын максатын, жашоого болгон көз карашын жана ага ылайык мамлекет келечегин белгилеп берет эмеспи. Биздеги конституциялар Батыш тарабынан түзүлүп, майда мамлекеттерге бөлүнгөн мусулмандарга таңууланган. Ошондуктан, кууланган кафир ар дайым өзүнүн пландарына, кызыкчылыктарына жана максаттарына кызмат кылуусу үчүн, бул конституцияларды каалагандай калчап, өзгөртүп келет. Алар жергиликтүү калктын кызыкчылыктарын жана максаттарын таптакыр эсепке алышпайт. Ушуга ылайык, Батыш конституциялык өзгөртүүлөрдө Ислам шарияты мыйзамчылыктын өзөгү болуусуна жол бербей келет. Өзгөчө, мусулмандардын Исламды турмушка кайтаруу үчүн жигердүүлүк менен тырыша баштаганын байкагандан кийин, аларда тайпачылыкты, мазхабчылыкты жана улутчулдукту козутуп, мусулман өлкөлөрүнө өзү каалаган учурда кирип барууга, ал аймактарда башалмандыктарды жана кан төгүүлөрдү уюштурууга баш оту менен киришти.

Коопсуздук тутуму:

Ашкере колониализмдин ордуна улуттук мамлекеттер түптөлүп, алардын үстүнө тогуттар жайгаштырылып, мыйзамдар орнотулгандан кийин, ал тогуттарды коргоо үчүн катаал коопсуздук тутумдарын орнотуу зарыл эле. Ошондой эле, ал коопсуздук тутумдары үмөттү баш көтөрүүдөн жана негизги көйгөйлөрдөн алыстатып турушу керек эле. Мусулман өлкөлөрүндөгү режимдердин бардыгы диктаторлукка негизделгендиктен, аталган тутумдар диктаторлордун бийлигин бекемдөөгө жана үмөт тарабынан ал тогуттарга каршы ар кандай кооп-коркунучтардын алдын алууга кызмат кылышат. Алар тогут бийлигинин туруктуулугун камсыздоонун жалгыз жолу катары,

жарандардын демин кысышып, аларды коркутуп-үркүтүүлөр аркылуу катуу көзөмөлгө алышат. Ошондуктан, мусулман өлкөлөрүндөгү коопсуздук органдарынын көпчүлүгү түздөн-түз өлкө башчысынын буйругу менен иш алып барып жатышканына күбө болуудабыз. Жада калса, тышкы чалгындоо кызматтары да президенттин түздөн-түз көзөмөлү астында иш алып барып жатышат.

Бул органдар өлкө башчысынын коопсуздугун камсыздап, ага каршы чыгуучу ар кандай күчтөрдү жок кылууга кызмат кылышкандыктан, ар дайым бийлик алмашуусу менен аталган органдын жетекчилери да алмашып турушат. Ар бир башчы өзүнө таандык кишилерди гана коопсуздук органдарына жетекчи кылып дайындайт. Анткени, алар тогуттун жана ал малайлык кылган мамлекеттин коопсуздугу үчүн негизги түркүк болуп беришет. Бул органдардын негизги милдети жарандарды Батыш орноткон кызыл сызыкка жакындатпоо. Ошондуктан, тогут режимдери канча алмашпасын, коопсуздук органдары алардын эң маанилүү таянар тоосу болуп кала берет. Ошондой эле, ал тогуттардын эң маанилүү иштеринин бири бул коопсуздук органдары менен түз байланышта болуу жана эл аралык чалгын кызматтары менен тыгыз иштешүү болуп кала бермекчи.

Аскердик мекеме:

Аскердик мекеме дагы түздөн-түз өлкө башчысынын көзөмөлү астында болот. Бул мекеме өтө кылдаттык менен түзүлүп, туруктуу көзөмөл астында болот. Жана, ал ички иштерди тартиптөөдө кызмат кылат. Тышкы иштерге аралашса да, бир гана Батыштын кызыкчылыктарын ишке ашыруу үчүн кызмат кылат. Аскердик иерархия өлкө башчысына берилгендикке жараша жана тышкы өлкөлөрдүн колдоосуна негизделип түзүлөт. Анын негизги милдети өлкө башчысынын бийлигин коргоо жана Батыш мамлекеттеринин пландарын ишке ашыруу. Учурдагы, элдик толкундоолордун фонунда, бийликтин башка тогуттун колуна өтүүсүн жана толкундоолордун көзөмөлдөн чыгып кетпөөсүн камсыздоодо аскердик мекеме негизги ролду ээлеп калды. Ошондой эле, ал төңкөрүлүштөрдүн алдын алууда дагы негизги ролду ээлейт. Батыш өзүнүн малай акиминин бийликтеги туруктуулугун ушул мекемеге жана коопсуздук органдарына гана ишенип, тапшыра алат. Ушул себептен улам, аскердик мекемедеги ихластуу жетекчилер тарабынан бийликке каршы ар кандай иш

аракеттердин алдын алуу үчүн, Батыш биздеги конституцияларга жаңы беренелерди киргизди. Алардын бири: «Аскердик төңкөрүлүш мыйзам алдында жана эл аралык деңгээлде таанылбайт».

Диний мекеме жана дар ул-ифта (фатва бөлүмү):

Батыш Исламды өлкөдөгү саясий режимдин көзөмөлүнө тапшырды. Мындан улам, өлкө башчысына кызмат кылуучу диний иштер башкармалыгы жана фатва бөлүмдөрү түзүлдү. Ошондой эле, ал жерлерде иштөөчү диниятчылар жетиштирип чыгарылды. Өлкө башчысына моюн сунууга даъват кылуучу диниятчыларды жетиштирип чыгаруучу окуу программалары орнотулду. Өлкө башчысы динге тескери иш кылса дагы, өзүнүн сөзүн Аллахтын сөзүнөн жогору койсо дагы, бул диниятчылар аларга итаат кылууга даъват кыла беришет. Ошондой эле, алар тогуттун жана анын кафир кожоюндарынын саясатын колдоо үчүн шарият нусутарын бурмалоодон да кайра тартышпайт. Бул шарый билим берүүчү институттар жана университеттер тогут фикирлеринен суугарылган жана ага кынтыксыз итаат кылган диниятчыларды жетиштирип чыгара баштады. Ал диниятчылар үчүн бардык шарттар жана жеңилдиктер түзүлүп, алар динге эмес мамлекетке ихластуулук менен кызмат кылуу үчүн мансаптарга дайындалышат. Тогут режимдери алардын жардамында мусулмандарды саясий Исламдан алыстатууга, саясий Исламга даъват кылуучуларга каршы күрөшүүгө жана Исламды христиандардын жана жөөттөрдүн дини сыяктуу ибаадатка гана чектелген дин катары таанытууга аракет кылып жатышат. Алар Батыш сүрөттөгөндөй эле «Тогуттун жана Батыштын кызыкчылыктарына кызмат кылуучу фатваларды берүүчү, бийликтин кол астындагы курал» болуп калышты. Ошондуктан, ал дин кызматкерлери үмөттүн кыйроосуна кызмат кылуучулардан болуп калышууда. Ал эми акыйкатта болсо, алардын чыныгы үмөттү туура ойгонууга карай жетелөө болчу. Тескерисинче, алар Батыш орноткон кызыл сызыктын коопсуздугу үчүн кепилдик болуп беришүүдө. Эгер, алардын бири бул максаттарга тескери иш тутууну көздөй турган болсо, коопсуздук органдары аны ордуна коюу үчүн шайланып турушат.

Өлкөнү кууратуучу жасалма душмандарды пайда кылуу:

Батыш өзүнүн мусулман өлкөлөрү үстүнөн кожоюндугунун туруктуулугун кепилдөө үчүн, бул өкөлөрдү дайыма жасалма душман менен тирештирип туруу планын түзгөн. Бул план

үмөттүн мүмкүнчүлүктөрүн жана аракеттерин соолутуп, алардын байлыктарын талап-тоноого жана алардын арасында коркууну жайылтууга шылтоо болуп берет. Бул жасалма душман эки түрдүү болот: Ички душман жана сырткы душман.

Сырткы душман:

Сырткы жасалма душмандардын сап башында жөөт вужуду турат. Батыш «израилди» **үмөттүн жүрөгүнө сайылган канжар** кылды. Батыш орноткон жасалма тогут режимдери «израилге» карата өздөрүнүн эки жүздүү жана жалган душманчылыгы менен үмөттүн күчүн жана мүмкүнчүлүктөрүн сарптап, кууратып келишет. Алар жөөт вужудуна каршы «алдыда болуучу согушка даярдануу» шылтоосу менен үмөттүн байлыктарын тоноп келишет. Ошондой эле, Фалестин маселесин чечүү жана Аксаны азат кылуу ураандарын элдин ишенимине кирүү үчүн пайдаланышат. Алар башка өлкөлөр менен «Туруктуулук жана каршылык көрсөтүү», «Бөгөт коюу жана каршылык көрсөтүү» деген жалган ураандар менен кооздолгон союздарды түзүшүп, ага жараша кастыкты жана достукту орнотушууда. Бирок, алар канчалаган кооз ураандарды көтөрү чыгышканы менен, ушул күнгө чейин бир карыч жерди да азат кылышкан жок. Тескерисинче, алар агрессор «израилди» коргоо чептерин орнотушту. Анткени, «израил» менен болгон чек аралар бекемделип, анын чептеринин коопсуздугу камсыздалды.

Таң калыштуусу, Батыштагы кожоюндардын саясаты өзгөрүп, алар «израилге» болгон душмандыкты «Иранга» бурушкан күндөн тартып, ушуга чейин бул режимдер менен достук мамиледе болуп келген «Иран» заматта «эң чоң душманга» айланды. Ошондой эле, «израил» менен коопсуздук жана саясий жаатта болуп келген жашыруун тил бириктирүүлөр ачыкка чыкты. Буга чейин, бул жасалма душмандыктын айынан – кээде мекенчилдик, кээде диний ураандар астында – үмөттүн канчалаган аракеттери жана мүмкүнчүлүктөрү сарпталган эле...

Ички душман:

Батыш жана анын малайлары динди жамынган жана диндин аты менен мыкаачылык иштерди жасай турган куралдуу топторду түзүштү. Бул топтор кээде мамлекеттин ички куралдуу күчтөрү тарабынан, кээде болсо тышкы куфр мамлекеттери тарабынан түзүлдү. Аларды түзүүдөн максат мусулмандарды тагдыр чечүүчү маселелерин динге негизделген абалда белгилеп алуудан жана

динди башкаруу түзүмүнө ээ болгон турмуш долбоору катары кабыл алуудан алыстатуу. Ошондой эле, үмөт менен Исламды турмушка кайтарууга урунган ар кандай жамааттардын, кыймылдардын жана хизбдердин ортосунда ажырымды пайда кылуу. Ал куралдуу топтор ишке ашырган мыкаачылыктардын арты менен Батыш жана анын малай режимдери тарабынан, аларга каршы күч колдонууга уруксат берүүчү мыйзамдар кабыл алынат. Ошондой эле, терроризмге каршы күрөш шылтоосу менен Батыштын кийгилишүүсүнө да уруксат берилет. Акыйкатта болсо, «терроризмге каршы күрөш» шылтоосунун артында саясий Исламга же Исламий башкарууга каршы күрөш алып барылат.

Бардык мусулман өлкөлөрүндө – малай акимдери ар башка болсо да – мына ушундай бирдиктүү негиздер сакталып келет. Бул негиздер жалган «эгемендүүлүккө» ээ болгон улуттук мамлекеттер түзүлгөн күндөн тартып, Батыш тарабынан анын колониализмин жана жетекчилигин сактап калуу үчүн орнотулган. Батыш бул негиздерди басуу мүмкүн болбогон кызыл сызык кылып белгилеген.

Ошондуктан, «Араб жазы» деп аталган көтөрүлүштөрдө, карапайым калк зулум жана кордук көрсөткөн режимдерге каршы козголгон учурда, Батыш жана анын малайлары буту күйгөн тооктой тыпырчылап калышты. Алар ыкчамдык менен абалды колго алуу үчүн, ага чейин даярдалган контрреволюцияларды уюштурушту. Алар жалпы араб режимдерин ишке салышты жана ал режимдер бул контрреволюцияларды өздөрүнүн ыплас саясий акчалары, маалымат жана адамдары менен колдоп чыгышты. Натыйжада, көтөрүлүшкө чыккан карапайым калк алданып калды. Бул окуяларда, эң жийиркеничтүү кыянатты жасаган, жалганчы, кылмышкер жана малай режимдердин сап башында Катар, Саудия жана Түркия турду. Бул иштердин баары Батыштын пландарынын негизинде ишке ашырылды. Батыш касапчы болсо, саткын режимдер анын бычагы, ал эми, исламий үмөт болсо алардын колу менен союлган курмандык болду...

Исламий үмөт бул режимдерге каршы көтөрүлгөндө, ага кордук көрсөткөндөрдүн баарына т.а. Батышка, ага малайлык кылган тогут өкүмдарларга, деги эле, Аллах түшүргөн нерседен башка түзүм башкаргандардын баарына каршы көтөрүлдү. Ошондуктан, үмөткө каршы уюштурулган, эл аралык ыплас кутумдардын натыйжасында, мусулмандар жеңилди же таслим болду деп ойлоо

туура эмес. Анткени, үммөттү козголууга түрткөн себептер ошол бойдон кала берди, жада калса, мурункудан да көбөйүп кетти. Үммөт Америка баш болгон Батыш өлкөлөрүнүн исламий башкарууга каршы дүйнөлүк согуш алып барып жатышканын жана бул балээлер бүткүл дүйнөдөгү мусулмандардын башына түшүп жатканын дагы да жаркыныраак түшүнө баштады. Булардын үммөткө карата жасаган кылмыштары, чуңкур ээлерине (асхаб ул-ухдудга) карата жасалган кылмыштын дал өзү. Аллах Таала айтты:

وَمَا تَقْمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

«Алар (момундардан) бир гана ал (момун)дар кудурет жана мактоо Ээси болгон Аллага - асмандар жана Жердин падышалыгы Өзүнүкү болгон Затка ыйман келтиргендери үчүн гана өч алышты!» [85:8]

Биз башыбыздан өткөргөн бул кордуктардан кийин дагы, алардан эч кандай жакшылык көргөн жокпуз. Андыктан, бул үммөт эч качан таслим болбойт! Тескерисинче, үммөт Аллахтын нусраты менен, Аллах ыраазы боло турган өзгөрүүгө жетишет! Биздин абалыбыздын оорлошкону көтөрүлүштөрдүн кесепети эмес, балким, Батыштын жана анын малайларынын жалын астында калган Ислам жерлерине каршы тил бириктирүүлөрүнүн кесепети! Сирияда, Йаманда, Иракта жана Мисирде дагы кудум ушул сценарий колдонулду. Өлүмдөр, кыргындар, жер которуулар, ачарчылыктар ж.б. кылмыштардын баары мына ушул канкор режимдер жана алардын артында тургандар тарабынан ишке ашырылды. Мусулмандар муну абдан жакшы билишет. Акчага жалданган жалпыга маалымдоо каражаттары бул акыйкаттарды өчүрүүгө жана заалымды мазлум кылып, мазлумду заалым кылып көрсөтүүгө канчалык урунушпасын, үммөт баарын көрүп, билип турат. Учурда, үммөттүн колу кыска болуп турса да, көзү алысты көрүп турат. Үммөт ага каршы уюштурулган кутумдардан жана кылмыштардан бейкабар эмес жана тез күндө Ислам нуру менен бүт ааламды жарыктыкка алып чыгат ин шаа Аллах.

Батыш кайсы бир деңгээлде үммөт көтөрүлүштөрүн көзөмөлгө алганы менен, үммөт аны тез арада кулатып, сазайын берет. Ал күн алыс эмес. Кутулуунун жолу бир гана Исламда. Ал үчүн болгону, кубат ээлери динге нусрат берип, үммөттү душмандын таасиринен коргоп, жетекчиликте Аллахтын китебин жана Анын Пайгамбарынын ﷺ сүннөтүн бекем карманган, даъват жүгүн көтөрүп чыккан, Халифалыкты көзүнүн карегиндей сактай алган,

аң-сезимдүү жана ихластуу жетекчиге тапшыруусу зарыл. Мына ошондо, ал мамлекет Аллахка болгон ыйманы менен бүтүн дүйнө мамлекеттерине каршы турууга кудуреттүү болот. Ал мамлекет Батыштын кызыл сызыктарын түп тамыры менен жоюп, биздин турмуштук жана диний иштерибизге кийлигишүүсүнө бөгөт коёт. Бул чын эле ишке ашышы мүмкүнбү? Албетте мүмкүн! Мүмкүн эле эмес, жада калса, аны ишке ашыруу важиб! Бул көйгөйлөрүбүздүн жалгыз чечими жана кутулуунун жалгыз жолу! Жараткандын жардамы менен бул тез күндө ишке ашат! Ал үчүн болгону, кубат ээлеринен болгон жакшылык жамааты Халифалыкты тургузууга чакыруучу даъват элдеринен болгон жакшылык жамааты менен биригиши зарыл. Алар Расулунулахтын ﷺ доорунда, алгачкы Ислам мамлекетин орнотушкан мухажирлер менен ансарлар сыяктуу биригиши зарыл. Мына ошондо гана, Ислам мамлекети кайрадан орноп, Расулунулахтын ﷺ башараты орундалат. Ал ﷺ айтты:

ثم تكون خلافة راشدة

«Андан кийин Рошид Халифалык болот»

Аллах Субханаху ва Таала мухажирлер жана ансарлар тууралуу минтип айтты:

وَالسُّبْحُونَ الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ
وَأَعَدَّ لَهُمْ قُبُورًا تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

«Мухажир жана ансарлардын алдыңкылары жана аларды жакшы иштер менен ээрчиген заттар — алардан Алла ыраазы болду жана алар Андан ыраазы болушту. Дагы (Алла) алар үчүн астынан дайралар агып тура турган, алар түбөлүк кала турган бейиштерди даярдап койду. Мына ушул улуу бакыт!». [9:100] □

ИСЛАМДЫН ГАРИБДИГИ, АНЫН ЖАҢЫЛАНУУСУ ЖАНА ХИЗЬ-УТ-ТАХРИР (3)

Хамид Абдулазиз

Бүгүнкү күндө, диний таждийд (жаңыртуу) мусулмандар турмушундагы орчундуу маселеге айланып турат. Бул маселени Ислам душмандары болгон Батыш жана ага малайлык кылган мусулман өлкөлөрүнүн жетекчилери козгоп жатышат. Алар өздөрүнө караштуу болгон аалымдардын жардамында, Исламды жеке амалдарга гана чектеп, аны – бүгүнкү тил менен айтканда – саясий Ислам болуудан (Исламизмден) жана башкаруудан алыстатууга урунушууда. Муну ишке ашыруу үчүн, алар диний хытабды өздөрүнө ылайык кылып өзгөртүү талабын көтөрүп жатышат. Батыш болсо, бул долбоор аркылуу «терроризмге каршы күрөш» шылтоосу менен, Исламга каршы күрөшүн улантууда. Алардын каршысында, аң-сезимдүү жана ихластуу мусулмандар Исламды толугу менен баштапкы тазалыгына жана тунуктугуна кайтарууга аракет кылышууда. Ал мусулмандар Расуллулахтын ﷺ төмөнкү сахих хадисине сүйөнгөн абалда аракеттенип жатышат. Расуллулах ﷺ айтты:

«بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا، وَسَيَعُودُ كَمَا بَدَأَ غَرِيبًا، فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ»

«Ислам – гарибдик менен башталды, жана ал кайрадан баштапкы гарибдигине кайтат. Гарибдерге Туба болсун»

Ал мусулмандар диний таждийд рошид Халифалык мамлекетин тикелөө менен гана ишке ашат, анткени, ошондо гана Ислам амалий түрдө, турмушта толук татбик кылынат деп эсептешет. Биз бул макаланын мурунку сандарында башкаруудагы, экономикалык түзүмдөгү, ижтимаый түзүмдөгү жана таалим саясатындагы таждийд тууралуу баяндаган элек. Бул санында болсо, тышкы саясаттагы таждийд тууралуу сөз кылмакчыбыз. Ошондой эле, шарый терминдерди жана аныктамаларды тууралоо жөнүндө да айтып өтмөкчүбүз. Анткени, акыл, ойгонуу, коом, акыйда, дар ул-Куфр жана дар ул-Ислам сыяктуу маселелерге туура аныктама берүү, Исламды туура түшүнүү үчүн абдан зарыл болуп турат.

Тышкы саясат жаатындагы таждийд:

1-Эл аралык уюмдар жана органдар тууралуу шарияттын hukму:

Исламий Халифалык кулатылгандан кийин, Батыш дүйнө жүзүндөгү саясий турмушка кожоюндук кылып, өзүнүн турмушка

болгон көз карашын бүтүн дүйнөгө таңуулай баштады. Ошондой эле, өзүнүн бийлигине коркунуч жаратуучу эл аралык күчтөрдүн баарын коопсуздандырып, аларды өзүнө көз каранды кылуу үчүн, бир канча эл аралык уюмдарды жана органдарды түздү. Алардын бири Улуттар Лигасы. Кийин, ал Бириккен Улуттар Уюму болуп өзгөртүлдү. Акыйкатта болсо, ал бириккен улуттардын эмес, Батыштын гана уюму. Ага Батыштагы ири өлкөлөр жетекчилик кылышып, ал аркылуу Батыштын таасиринен кутулууну каалаган өлкөлөрдү жана элдерди өз көзөмөлүндө калтыруу үчүн, өзүнүн кызыкчылыктарын коргой турган мыйзамдарды жана токтомдорду кабыл алышат. Халифалык кулатылгандан кийин, анын аймагында пайда болгон мамлекеттердин баары БУУнун жана ага караштуу болгон башка уюмдардын курамына кошулушуп, анын токтомдоруна каршылыксыз ыраазы болушту жана аларды орундатууга болгон мүмкүнчүлүктөрүн сарптай башташты. Алар орноткон «эл аралык мыйзамдарды» кабыл алышты. Ошондой эле, үммөттүн көпчүлүк бөлүгү муну качып кутулгус вакиъ (реалдуулук) деп эсептешип, кыйынчылыктарга жана апаат-балээлерге кабылган учурда, эл аралык уюмдардан жана Батыштагы ири өлкөлөрдөн жалынып, жардам сурай турган болуп калышты. Буга мисал Фалестин, Кашмир, Босня жана Герцеговина окуялары. Бирок, Исламдын өз мамлекети кулатылгандан кийин, анын эл аралык мамилелерден четтетилип, гариб болуп калганына карабай, **Хизб-ут-Тахрир** бул абалды өзгөртүү үчүн ат салып чыкты. Ал мындай эл аралык уюмдарга карата Исламдын туруктуу көз карашы бар экендигин т.а. мындай уюмдарга кошулуу жана алардын мыйзамдарына моюн сунун харам экендигин так жана даана баяндап берди. Анткени, бул уюмдардын бардыгы Ислам ахкамдарына карама-каршы негизде түзүлгөн. Алар ири өлкөлөрдүн, айрыкча, Американын кызыкчылыктарын ишке ашыруу үчүн, ошондой эле, мусулмандар үстүнөн каафирлердин таасирин күчөтүү үчүн колдонула турган оюнчук гана. Ошондуктан, мындай уюмдардын шарияттагы хукму харам. Анткени, шариятта харамга алып баруучу нерсе дагы харам. Ошондой эле, Исламдын өзүнүн эл аралык мамилелерге тийиштүү ахкамдары бар болгондуктан, бул жаатта башка мыйзамдарды кабыл алуу харам.

Хизб-ут-Тахрир мындан башка дагы бир канча акыйкаттарды баяндап берди. Мисалы: Эл аралык мыйзамдар атайын Ислам мамлекети болгон Усманий Халифалыкка каршы түзүлгөн.

Ошондой эле, «эл аралык үй-бүлө» биримдиги түпкүлүгүндө «Европа христиандарынын эл аралык үй-бүлөсү» болгон. Ал эми эл аралык мыйзамдар болсо, мына ошол европалык христиан коомдорундагы үрп-адаттарга жана нормаларга негизделген, христиан өлкөлөрүнүн ортосунда кабыл алынган келишимдер. Мына ушул европалык христиан мамлекеттердин биримдигин «эл аралык үй-бүлө» деп атоонун өзү чоң адаштыруу. Анткени, дүйнө бул европалык христиан мамлекеттердин гана үй-бүлөсү эмес. Ошондой эле, христиан мамлекеттериндеги үрп-адаттарга негизделген келишимдерди эл-аралык мыйзамдар деп атоо дагы карандай жалган. Анткени, европалык христиан өлкөлөрүнүн ортосундагы үрп-адаттар жана келишимдер бүтүн дүйнө үчүн эл аралык мыйзам болууга жарабайт. Эл аралык мыйзам дүйнө жүзүндөгү бардык коомдордогу үрп-адаттардын жыйындысы жана дүйнөдөгү бардык элдер ортосундагы келишим болушу зарыл.

Андан тышкары, бүгүнкү күндөгү мамлекеттердин бардыгы Исламга душман. Анткени, алар Исламга карама-каршы келген диндерди жана мабдаларды кабыл кылышууда. Ошондой эле, алар Исламдын турмушка болгон көз карашына тескери келген көз караштарды карманышууда. Өзгөчө, ири мамлекеттер бул жаатта ашынып, мусулман өлкөлөрүнө көз артышты жана Ислам үмөтүн басып алуу үчүн, Ислам мамлекетин кулатышты. Ошондой эле, өздөрүнүн бийлигинин туруктуулугун камсыздоо максатында, Исламий мамлекеттин кайрадан тикеленүүсүнө жана мусулмандардын башка үмөттөр арасында эң алдыңкы үмөт болуусуна жол бербөө үчүн, узак мөөнөттүү пландарды түзүштү. Бүгүнкү күндө, алар Халифалык мамлекети кайрадан тикеленүүсүнүн алдын алуу үчүн, тактап айтканда, мусулмандардын кыймылга келип, аны колдоого жана коргоого алуусуна чейин, бешиктеги кезинен эле бир жаңсыл кылуу үчүн пландарды түзүп жатышат. Ал кафирлер ар дайым, мусулмандарга жана исламий Халифалыкка душман бойдон кала беришет.

Дүйнөдөгү мамлекеттердин тышкы саясатынан кабардар болуу ар бир саясий мусулман үчүн зарыл. Андыктан, ири өлкөлөрдүн сырларын, пландарын, услубдарын жана васийлаларын (каражаттарын) түшүнө билуу ар бир мусулман үчүн, өзгөчө, саясий муфаккир болгон мусулмандар үчүн абдан зарыл жана маанилүү иш. Ал үчүн, өзгөрүп жана жаңыланып туруучу күнүмдүк окуяларды күзөтүү менен биргеликте, ири өлкөлөрдүн

саясатындагы жалпы негиздер жана эрежелер тууралуу толук элестетүү болушу зарыл. Анткени анын жардамында, исламий үмөттүн жана мамлекеттин коопсуздугун камсыздоо жана ага жетүүчү коркунучтардын алдын алуу мүмкүн болот.

2-Жихад жана мамлекеттин тышкы саясаты:

Ислам душмандары шарый хукмдар арасынанжихад хукмуна өзгөчө чабуул жасашты. Анткени,жихад кафирлердин кордугуна жана төмөндүгүнө, ошондой эле, Исламдын Чыгыш менен Батышка жайылуусуна себеп болгон шарый хукм. Кафирлер Ислам мужахиддеринин күчүнө жана алардынжихадка болгон ыймандарына каршы турууга кудурети жетпешин түшүнүскөндөн кийин, бул хукмга чабуул кылып, аны мусулмандардын зээндеринен алыстатууга аракет кыла баштады. Ислам тарыхында,жихад хукму эч качан мусулмандардын жүрөктөрүнөн алыстаган эмес. Жада калса, мусулмандар аны менен коргонула турган жана анын артында туруп согушула турган башчысынан ажырап калгандан кийин дагы,жихад туусун көтөрүүнү токтотушкан жок. Бирок эми, Исламды жаюу үчүн эмес, өздөрүнүн элдерин, жерлерин жана намыстарын коргоо үчүн ганажихад кылып калышты. Биздин жерлирибиздеги колонизаторлор бир саамга да бейпилдик көрүшкөн жок. Анткени үмөт арасынан, колунда болгон аз сандагы аскери жана куралы менен болсо дагы, кафирлерге каардуу каршылык көрсөтүүчү мужахиддер чыкты. Бул үмөттөн Умар Мухтар, Абдулкодир ал-Жазаирый, Судандагы «ал-Харокату ал-Махдийа» жана башка көптөгөн баатырлар чыгышты. Колонизаторлор биздин жерлерди басып киришкенден кийин дагы, каршылык жанажихад кербени токтогон жок. Ошондуктан, Батыш үмөт арасынан интеллегент малайларды жана өз акыретин бирөөнүн дүйнөсү үчүн саткан аалымдарды жетиштирип чыгарууга, ошондой эле, алардын жардамындажихад өкүмүнө чабуул кылууга баш оту менен киришти. Натыйжада «Жихад – илгери – маддий (материалдык) тосуктарды алып таштоо үчүн буйрулган. Бүгүнкү күндө маддий тосуктар жок, ошондуктан,жихад кылууга зарылдык жок» жана «Жихад коргонуу үчүн гана буйрулган» деген билдирүүлөр угула баштады. Бул сатылган аалымдар бара-бара коргонуу үчүн болгонжихадды да терроризм деп атай башташты.

Хизб ут-Тахрир өз сакофатындажихад хукмун өзүнүн тазалыгына жана тунуктугуна кайтарууга өзгөчө көңүл буруп,жихад бул Исламды жаюунун амалий тарыйкаты экендигин

баяндап берди. Ошондой эле, Ислам мамлекетинин тышкы саясаты өзгөрүлгүс негиз үстүнө куруларын, башкача айтканда, Исламды ааламдагы бардык коомдорго жана элдерге жеткирүү негизине куруларын баяндады. Ислам мусулмандардын Ислам мамлекетинин сыртындагы кафирлер менен болгон алакаларын Ислам рисалатын жайылтуу ахкамдарынын негизинде тартиптеп берди. Ислам рисалатын бүтүн ааламга жайылтуунун амалий тарыйкаты динди жеткирүү, хужжат тургузуу жана жихад кылуу менен ишке ашат. Мусулмандар эч бир доордо, эл аралык мамилелерди көзөмөлдөөчү саясий чектөөлөрдү кабыл алышкан эмес. Ошондой эле, эч качан дүйнөлүк же регионалдык саясий уюмдарга мүчө болушкан эмес. Мусулмандар ар дайым, шарый жихадий ахкамдарга негизделген, толук түрдө көз карандысыз саясат жүргүзүп келишкен.

3-Саясат түшүнүгүн негизине кайтаруу:

Негизи, саясат мусулмандар турмушунда аба менен суудай маанилүү орунду ээлейт эле. Ал халифа, валийлер, мамлекет ишчилери же саясий чөйрө үчүн гана эмес, балким, аалымдар жана карапайым мусулмандар үчүн да маанилүү болчу. Бирок бүгүнкү гарибдик заманында, саясат мусулмандар үчүн жийиркеничтүү ишке айланып, алар андан алыстай башташты. Кээбирлери «Саясат тууралуу сүйлөө дааратты бузуп, гусулду важиб кылат» десе, дагы башкалары «Саясат – бул жалгандын, куулуктун жана кутумдардын илими» деп айта баштады. **Хизб-ут-Тахрир** мына ушул бузук түшүнүктөрдү оңдоп, саясат түшүнүгүн туура шарый негизге кайтарды. Саясат – бул үммөттүн ички жана тышкы иштерин башкаруу болуп, ал мамлекет жана үммөт тарабынан жүргүзүлөт. Мамлекет амалий түрдө өлкө иштерин башкарат. Үммөт болсо бул иште мамлекетти мухасаба кылат (тергеп-тескейт). Мамлекет өлкө ичинде мабданы татбик кылуу аркылуу ички саясатты жүргүзөт. Өлкөнүн сыртында болсо, башка мамлекеттер, коомдор жана элдер менен мамиле кылуу, ошондой эле, мабданы жаюу аркылуу тышкы саясатты жүргүзөт.

Хизб «Саясий түшүнүктөр» жана «Саясий караштар» деген китептерди табанний кылуу аркылуу, бүгүнкү доордо дүйнөнү башкарып жаткан, жалган жана эки жүздүүлүккө толгон саясаттан айырмалуу болгон, туура саясатты баяндап берди. Хизб ут-Тахрирдин шарый саясат менен алектенүүчү хизб катары түптөлүшүнүн өзү Батыш үчүн чоң чакыруу болду. Хизб шарый саясий ишмердүүлүгү аркылуу кафир колонизатор Батыш

мамлекеттеринин биздин өлкөлөрдөгү пландарын жана саясий оюндарын ачып берди. Ошондой эле, биздин өлкөлөрдөгү Батыш малайларынын элге-жерге кылган кыянаттарын жана кутумдарын ачып таштады. Хизб түптөлгөн күндөн тартып, 60 жылдан ашуун убакыттан бери, бир саамга да саясий күрөшүн токтоткон жок. Бул аралыкта, Хизб Гамал Абдунаирдин, Хумайнинин, корол Хусайндын жана башка көптөгөн саясатчылардын малайлыгын жана пландарын ачып берди. Ошондой эле, түштүк Судан менен Батыш Жээктерин бөлүү планын ачыктоо жана социализм менен капитализм түзүмдөрүнүн бузуктугун ачыктоо сыяктуу иштерде да ийгиликке жетти.

Аныктамалар жаатындагы таждид:

Хизб ут-Тахрир терминдерди жана аныктамаларды тууралоо менен да өзгөчөлөндү. Аллах Таала айтат:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقُولُوا رُغِنًا وَقُولُوا أَنظِرْنَا وَأَسْمِعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ

«Эй момундар! «Роинаа» дебегиле, «Унзурнаа» дегиле! Жана (Алланын буйрук, кайтарууларына) кулак салгыла! Каапырлар үчүн жан чыдагыс азап бар» [2:104]

(Түшүндүрмө: Арап тилинде эки сөз тең «Бизге кара, тикте» деген маанини билдирет. Пайгамбар ﷺ Куран аяттарын тилават кылып, окуп берип жатканда момундар ал кишиге: «Биздин алыбызды эске алып, аяттарды шашпастан, кайта-кайта окугун» деген мааниде «Роинаа» дешээр эле. Бирок, жөөттөр «роинаа» сөзүнүн көңүл буруу, кароо уңгусунан келип чыкканын билип туруп, бузукулуктары себептүү «руунат - жеңил ойлуу болуу» деген уңгудан чыга турган сөзгө окшотуп айтышты. Ошондуктан, Алла Таала момундарга бул сөздү оозанбоого буйруду)

Ар бир аныктама сөзсүз түрдө жамиъ (камтып алуучу) жана маниъ (ажыратуучу) болушу шарт. Ошондуктан, Хизб бир канча аныктамаларды жана терминдерди ага чейин эч ким кыла албаган деңгээлде оңдоп, тууралап чыкты. Мындай оңдоо абдан зарыл. Анткени, аныктамалар менен терминдер исламий фикирлердин жана шарый хукмдардын манаатын (ордун) белгилеп берет. Айрыкча, бүгүн үммөт оор күндөрдү башынан кечирип, таждидге муктаж болуп жатканда, аныктамаларды жана терминдерди туура колдонуу абдан маанилүү иш.

1-Акылдын аныктамасы:

Көптөгөн жылдардан бери, мусулман жана кайры мусулман аалымдары акылдын вакыйын түшүнүүгө аракет кылып келишти. Бирок, алардын эч кимиси акылдын вакыйын туура түшүүгө жетише алган жок. Ошондой эле, фикирлөө (ой жүгүртүү) тарыйкатын аныктоого аракет кылгандар да болушту. Алардын кээбирлери илимий жетишкендиктердин жардамында, бул жаатта бир аз ийгиликтерге жетишти. Бирок, алар фикирлөөнүн акыйкатынан алыстап кетишти жана өздөрүнүн илимий жетишкендиги менен көптөгөн адамдарды адашууга салышты. Гректер жана алардан кийинкилер болсо, фикирлөөнүн акыйкатына жетүүгө аракет кылышып, мантык (логика) илимине жетишти жана ал аркылуу кээбир фикирлерди өздөштүрүштү. Бирок, алар мантык себептүү илимди четке кагышты. Акыйкатта, мантык илимге жетүүнүн жолу жана анын тууралыгын текшерүүчү тараза болушу керек эле. Алардын мантыгы, тескерисинче, илимди жокко чыгарууга алып барды.

Хизб акылдын маанисин түшүнүүгө алып баруучу эң туура жана так жолду белгиледи. Акыл иштеши үчүн т.а. нерсе тууралуу акыл же фикир пайда болушу үчүн төрт нерсе табылышы шарт. Биринчиден вакиъ (реалдуулук), андан соң, соо мээ, сезүү органдары жана сабык (мурунку) маалымат болушу керек. Акыл иштеши үчүн т.а. бир нерсе тууралуу акыл же фикир же түшүнүк пайда болушу үчүн, мына ушул төрт нерсе табылышы жана чогулушу зарыл. Ошондуктан, акыл, фикир же түшүнүк бул **вакыйлыктын сезүү органдары аркылуу мээге жетип барышы жана мээде ошол вакыйлыкты чечмелеп берүүчү мурунку маалыматтын болушу.**

Хизб назарында, мына ушул гана эң туура аныктама. Мындан башка аныктамалардын баары ката же кемчиликтүү. Анткени, ушул аныктама гана акылдын вакыйлыгына туура келет. Бул аныктама жалпы адамдар жана замандар үчүн жарактуу. Себеби, бул аныктама акылдын вакыйлыгын эң туура сифаттайт жана ага төп келет.

Хизб бул аныктама аркылуу фикирлөөнүн акыйкатын жана акылдын орду белгиледи. Ага ылайык, акыл өз алкагынан сырттагы нерсе тууралуу издениши таптакыр мүмкүн эмес. Ошондой эле, акыл сезүү органдары аркылуу сезилбей турган нерселердин да акыйкатын биле албайт. Ошондуктан, мутакаллимдердин гойб ааламы тууралуу айткан фикирлеринин жана изденүүлөрүнүн

баары арзыбас нерсеге айланды. Алардын изденүүлөрүнүн артында эч кандай жемиш жок. Алар үмөткө кыпындай да пайда келтиришпеди. Тескерисинче, алар үмөттүн бөлүнүшүнө жана бири-бирин каапырга чыгарган фиркалардын пайда болушуна алып келишти. Хизб болсо мына ушул аныктама жана андан келип чыккан фикирлер аркылуу, акылды насстан жогору коюучуларга каршы чыкты. Анткени, акылдын орду нассты түшүнүү гана, анын үстүнөн хукм чыгаруу эмес. Ошондой эле, акыйданы тастыктоодо да акылдын орду чоң. Хизбдин түрдүү тармактардагы ижтихаддарынын тууралыгына негизги себеп акылды мына ушинтип шарият эрежелеринин негизинде чектеп коюусу болду. Анткени, Хизбдин ижтихаддары Курандан, сүннөттөн, сахабалардын ижмасынан жана шарый иллатка негизделген кыястан гана истинбат кылынган. Ошондуктан, Хизб акылды шылтоо кылып, шахваттарга негизделген жеке кызыкчылыктарды алдыга коюучуларга каршы чыкты.

2-Ойгонуунун аныктамасы:

Халифалык кулатылгандан кийин, үмөттүн абалы төмөндөгөндөн төмөндөп бара берди. Бул төмөндөө кыска убакыт ичинде, дароо ишке ашкан жок. Балким узак жылдар бою, араб тилине кайдыгерлик кылуунун натыйжасында, араб тилинин кубаты Ислам кубатынан ажыратылуусунун себебинен ишке ашты. Ошондой эле, үмөткө каршы алып барылган сакофий жана миссионердик чабуулдардын да таасири чоң болду. Батыш динди мамлекеттен ажыратуу акыйдасынын негизинде ойгонууга жетишкенден кийин, илимий, техникалык жана аскердик жактан өнүгүүгө жетишти. Алардын бул өнүгүүсүнөн исламий үмөттүн көпчүлүк бөлүгү катуу таасирленип, өнүгүү үчүн Батышты ээрчүү зарыл деген чакырыктар пайда болду. Кээбир мусулмандар бардык тармактарда Батышты ээрчүүгө чакырышып, «Алар жыландын ийинине кирсе, биз да артынан кошо киришибиз керек» дегенге чейин барышты. Алардын анабашында турган Тоха Хусайн өзүнүн «Мисирдеги Маданият Келечеги» деген китебинде: «Ойгонуунун жолу ачык, белгилүү жана түшүнүктүү. Анда эч кандай шек-күмөн же экиленүү болушу мүмкүн эмес. Ойгонуу үчүн биз европалыктардын жүргөн жолун ээрчишибиз керек. Ошондой эле, алардын хазаратындагы жакшылыгы менен жамандыгын, таттуусу менен ачуусун, жагымдуусу менен жагымсызын жана мактоого

татыктуусу менен жемелөөгө татыктуусун кошо карманып, алар менен теңтуш жана өнөктөш болушубуз зарыл», - деп айтты.

Ушундан улам, кээбир мусулмандар ойгонуу бул илимий жана экономикалык жактан өнүгүү аркылуу же дин иштерине кайдыгерлик кылуу аркылуу ишке ашат деп ойлой башташты. Мына ошол учурда, **Хизб-ут-Тахрир** үммөткө ойгонуу жөнүндөгү туура түшүнүктү алып келди. Ойгонуу фикирий жогорулаш менен гана ишке ашат. Ошондой эле, фикирлер бул ар бир жаш коом үчүн турмушта жетиле турган эң улуу байлыгы болсо, байыркы коомдор үчүн мурункулардан калган эң улуу мурас. Ал эми илимий ачылыштар, техникалык ойлоп табуулар ж.б.у.с. материалдык байлыктардын орду фикирлерден алда канча төмөн турат. Анткени, ал нерселерге жетүү жана аларды өнүктүрүү фикирлердин негизинде ишке ашат. Өзүнүн фикирий байлыктарын сактап турган үммөт материалдык байлыктарынан ажырап калса да, кыска убакыттын ичинде кайрадан ордун толтура алат. Ал эми, фикирий байлыгынан ажырап калган үммөт материалдык байлыктарын сактап калууга канчалык урунбасын, кыска убакыттын ичинде алардан кол жууп, жакырлыкка түшүп калат. Мисалы, өзү жетишкен илимий ачылыштарды жоготуп алган үммөт, фикирлөө тарыйкатын жоготпогон болсо, кайрадан ал ачылыштарга оңойлук менен жетише алат. Бирок, ал үммөт фикирлөө тарыйкатын жоготуп алган болсо, анда кыска убакыт ичинде, колундагы илимий ачылыштарынан да айрылып, артка кетээри бышык.

Хизб ойгонуунун аныктамасы тууралуу, өзүнүн эң алгачкы фикирий китебинде төмөндөгүчө баяндайт: «Адам – тирүүлүк, аалам жана адам жөнүндөгү о.э. булардын дүйнө турмушунан мурунку барлыкка жана дүйнө турмушунан кийинки жашоого болгон байланышы жөнүндөгү – пикир менен ойгонот. Ошондуктан, бүгүнкү адамдын ойгонушу үчүн, анын мурунку пикирин түп-негизинен (асас) бери бүтүндөй өзгөртүп, анда башка пикирди пайда кылуу керек. Себеби, ал пикир нерселер жөнүндөгү түшүнүктөрдү пайда кылат жана аларды бир борборго топтойт».

Андан соң, Хизб **мабданын аныктамасын** баяндады. Мабда – бул өзүнөн түзүм балкып чыга турган аклий акыйда. Ислам – бул үммөт анын негизинде ойгонуусу важиб болгон туура мабда. Ошондой эле, Ислам жалпы адамзатты туура ойгонууга жетелөөчү мабда. Ислам мамлекет катары турмуштан четтетилген күндөн

тартып, адамзаты кыйынчылыктан, зулумдан жана бактысызыктан башы чыкпай келет. Аларды бул кордуктан куткаруучу эң туура мабда бул – Ислам.

3-Коомдун аныктамасы:

Капитализм мабдасы дүйнөгө үстөмдүк кылган күндөн тартып, коом тууралуу «Коом адамдардын тобу. Ал жеке адамдардан куралат. Ошондуктан, жеке адам оңолсо, коом дагы оңолот» деген туура эмес аныктама үстөмдүк кылып калды. Хизб ут-Тахрир бул аныктамага канааттанбастан, **«Коом адамдардан, фикирлерден, туйгулардан жана мыйзамдардан турат»** деген туура аныктаманы берди. Бул – бардык адамдарга жана замандарга туура келген – жалпы аныктама. Хизб бул аныктамага, коомдун вакыйын коом катары изилдөө аркылуу жетишти. Биз башка коомдордон айырмаланган, мумтаз коомду курууну каалап жатабыз.

Адамдардын тобу коом эмес, жамаат болот. Коомду түзүүчү нерсе – ал адамдар ортосундагы алакалар. Коомдор бири-биринен ушул алакаларга жараша айырмаланышат. Адамдар бардык өлкөлөрдө бирдей т.а. алардын баары адам баласы. Алар бири-биринен алакалар менен гана айырмаланышат.

Хизб ушул негизге таянып, төмөндөгү тыянакка келди: Мамлекеттер жаңы фикирлердин негизинде куралат. Мына ушул фикирлердин өзгөрүшүнө жараша, ал мамлекеттердин башчылары да алмашат. Анткени, фикирлер түшүнүккө айланган учурда, адамдын амалдарына таасир берип, анын амалдарын түшүнүгүнө жараша тартиптей баштайт. Ошондой эле, түшүнүктөрдүн өзгөрүшү менен адамдын турмушка болгон көз карашы өзгөрөт. Бул болсо өз кезегинде, анын кызыкчылыктарга болгон көз карашын да өзгөртөт. Бийлик болсо, мына ушул кызыкчылыктарды көзөмөлдөйт жана аларды ишке ашырат. Бийлик коомдогу эң күчтүү топтун колунда болот. Ошондуктан, кайсы бир аймакта адамдардын кызыкчылыктарга болгон көз карашы бирдей боло турган болсо, алар өз иштерин башкаруу үчүн бир адамды жетекчи кылып дайындашат. Башкача айтканда, алар өз кызыкчылыктарын ишке ашыруучу бийликти орнотушат же алардын кызыкчылыктарын ишке ашыруу үчүн келген бийликке ыраазы болуп, сүкүт сакташат. Ошондуктан, башкаруу үмөттүн колунда болот. Алар өкүмдарлыкты амалий тандоо менен же сүкүт сактоо менен орнотушат. Сүкүт сактоо дагы тандоонун бир түрү.

Ошондуктан, мамлекет түптөлүшү үчүн турмуш жөнүндөгү жаңы фикирлерди пайда кылуу зарыл. Ошондой эле, бийликти башкаруу үчүн ал фикирлерди канааттануу, ыраазылык жана сезүү менен кабыл кылган күчтүү жетекчи топ болушу зарыл.

Хизб ут-Тахрирдин коомго жана мамлекеттин түптөлүшүнө берген мындай аныктамасы Хизб ишке ашырган эң маанилүү таждийд (жаңыртуу) болду. Хизб мунун негизинде, өзү ишмердүүлүк кылган өлкөлөрдө жана коомдордо фикирлер менен түшүнүктөрдү өзгөртүүгө киришти. Ал негизсиз үрп-адаттарга жана эскирген каада-салттарга каршы күрөшүп, Ислам тууралуу коомдук аң-сезимден келип чыккан коомдук фикирди пайда кылууга умтулууда. Хизб бул иштер аркылуу, таасир жана кубат ээлеринен бийликти алып, Исламды татбик кылууга жана туура негиздеги Исламий коомду курууга аракет кылууда.

4-Акыйданын аныктамасы:

Жогоруда айтканыбыздай, ойгонуу фикирий жогорулаш аркылуу болот. Туура, туруктуу жана күчтүү фикир менен жеке адам жана үммөт ойгонот, ошондой эле, анын негизинде коомдор жана мамлекеттер курулат. Андыктан, мына ушул фикир өзүнөн түзүм жана көйгөйлөрдүн чечими балкып чыга турган, турмуш тууралуу түшүнүктөргө негиз боло турган, бардык акыйкаттарды тастыктай турган жана ага негизделип эрежелер орнотула турган рухий негизден т.а. акыйдадан келип чыгышы шарт.

Тилекке каршы, бүгүнкү гарибдик доорунда, Ислам акыйдасы мусулмандардын зээнинде саясий акыйда болбой, рухий акыйдага айланып калды. Ошондой эле, исламий акыйданын турмушка болгон көз карашы да коомдук турмуштан алыстап, жеке адамдарга гана чектелип калды. Бул көйгөйдүн себеби төмөнкү эки нерсеге барып такалат. Биринчиси: Турмуш жөнүндөгү түшүнүктөрдүн негизине т.а. саясий акыйдага кирип калган кемчиликтер. Экинчиси: Саясий акыйданын турмушка орнотуп берген өлчөөлөрүнө кирип калган кемчиликтер. Саясий акыйданын турмушка орнотуп берген өлчөөлөрү халал жана харам болушу керек эле. Бирок бүгүнкү күндө, турмуштагы негизги өлчөө пайда жана зыян болуп калды.

Бул кемчиликтерди түзөтүү үчүн Ислам акыйдасын саясий акыйда катары баяндоо жана аны рухий жакка таасир берүүчү деңгээлде борборлоштуруу зарыл. Ошондой эле, турмуш жөнүндөгү жана турмуш иштерин тартиптөө жөнүндөгү

фикирлерди Аллахка болгон ыйманга, Куранга болгон ыйманга жана Мухамаддын ﷺ расул жана набий экендигине болгон ыйманга байлап берүү зарыл. Андан соң, ошол акыйдадан келип чыккан көз карашты т.а. турмуштагы негизги өлчөө өнүгүү же пайда-зыян эмес, халал-харам экендигин баяндап берүү зарыл.

Мына ошондуктан, үммөт зонний маселелердеги ихтилафтар себептүү, кайрадан бөлүнүп жарылууга жана тайпалар ортосунда бири-бирине такфир берүүгө түшүп калбашы үчүн, Хизб акыйдага өзгөчө көңүл буруп, ага туура аныктама берүүнү зарыл деп тапты. Натыйжада, Хизб ут-Тахрир **«Акыйда – бул жазим болгон тасдык»** деп аныктама берди. Ага ылайык, жазим болбогон тасдик акыйда болбой калат. Жазим болгон тасдик акыйдага зон (күмөн) аралашып калуусуна тыюу салат. Зонний нерселерге ишенүү жаиз болгону менен, ал акыйда боло албайт. Анткени, зонний нерселерге ишенүү жазим болгон тасдик эмес, жөн гана тасдик болуп калат. Андыктан, Куран Аллахтын каламы экендигине болгон этикад жалгыз гана Куран салих (жарактуу) экендигине болгон жазим тасдыкты түшүндүрөт. Анткени, Куран Аллахтан түшүрүлгөн вахий. Ал эми, Куран салих болгондой эле, башка китептер дагы салих деп айтуу жазим болгон тасдик эмес, жөн гана тасдик болот. Ошондой эле, кайсы бир хадистин Пайгамбардан ﷺ жетип келгени анык болсо, ал хадистин салих экендиги жазим тасдик болот. Ал эми, Пайгамбардан ﷺ жетип келгени анык болбой калган хадистин салих экендиги жазим тасдик эмес, жөн гана тасдик болот. Демек, акыйда тасдыкта жазм болушун талап кылат. Эгер, жазм жок болуп калса, ал нерсеге болгон ишенүү этикад болбой калат.

Турмушка болгон көз караш акыйда менен тыгыз байланышкан болушу шарт. Ошондуктан, «Шарый хукм пайда үчүн келген. Кайсы бир иште пайда болсо, демек ал шарияттын буйругу» деген сөздү айтуучулардын зээнинде турмушка болгон көз карашты акыйда менен байлоодо кемчилик бар. Бул кемчиликти төмөнкүчө түзөтүүгө болот. Шарый хукмдун далили бир гана шарият. Тактап айтканда, шарый хукмдун далили пайда эмес, балким, Аллах тарабынан вахий аркылуу түшүрүлгөн шарият. Ошондой эле «Шарый хукм бүгүнкү доорго ылайык келбейт. Ал мурунку доорлорго гана ылайыктуу болгон. Ал эми, бүгүнкү күнгө ылайык келүүчү нерсе бул кызыкчылык, пайда жана жаңы орнотулган мыйзамдар» деп айтуучулардын зээнинде да, акыйдада жана аны

турмушка болгон көз карашка байлоодо кемчиликтер бар. Бул кемчилик болсо, төмөнкүчө түзөтүлөт. Бул фикир Аллахтын бар экендигине жана Мухаммаддын ﷺ пайгамбар экендигине болгон эътикадга тескери келет. Анткени, Куранда жана хадисте келген кабарлар бардык доорлор үчүн ылайыктуу жана жарактуу. Бул маселе чечилгенден кийин, халал менен харамдын далили пайда эмес, шарият экендигине өтөбүз. Бизден кызыкчылыкка же пайдага эмес, шариятка ээрчүү талап кылынган. Ошондой эле, бул көз карашты акыйда менен байлоо зарыл. Биз эътикад кылган Аллахтын китеби белгилүү бир доорго эле эмес, жалпы адамдар жана замандар үчүн түшүрүлгөн. (Ошондуктан, жалпы доорлор жана коомдор үчүн түшүрүлгөн Курандагы халал жана харамга негизделип жашашыбыз керек).

Андыктан, акыйда бул турмуштун негизи, коомдун өзөгү, түзүмдүн булагы жана бардык нерселердин пайдубалы. **Хизб-ут-Тахрир** ушул нерсеге өзгөчө көңүл буруп, көтөрүп чыкты. Кээбир кимселер болсо, Хизб көтөрүп чыккан нерсени толук түшүнбөй туруп «Хизб ахад кабарларды зонний деп четке кагууда» деп айтышты. Алар акыйда менен шарыйй хукмдун айырмасы билбей туруп, үмөттү адаштырууга жана Хизбдин фикирлери менен сакофатынан алыстатууга аракет кылышты. Акыйкатта **«Акыйда катыйй далилден гана алынат. Аны зонний далилден алуу мүмкүн эмес»** деген сөз акыйданы алсыратып же кыйматын кетирип койбойт. Тескерисинче, аны бекемдеп, түрдүү күмөндөрдөн, бузукулуктардан, карама-каршылыктардан жана негизсиз ишенимдерден сактайт.

Акыйда ачык жана түшүнүктүү болгондуктан, ошондой эле, ал акыл алкагындагы нерселер жана гойбий нерселер тууралуу болгондуктан, ал зонний эмес, катыйй болушу зарыл. Анткени, акыйда бардык нерселер үчүн негиз. Ошондуктан, ага күмөн аралашуусу мүмкүн эмес. Акыйдага күмөн аралашуусу аны ага каршы болгон нерселерди жокко чыгарууга жараксыз кылып коюушу мүмкүн. Ал эми, акыйда жазим болгон тасдик. Ал бардык амалдар жана турмуш жөнүндөгү түшүнүктөр үчүн пайдубал болгону менен, ал амалды эмес тасдикти (ишенүүнү) гана талап кылат. Акыйдада ижтихад кылуу аны бузууга жана акыйдавий фиркалардын келип чыгуусуна алып келет. Ошондой эле, бул иш голабату зоннго негизделүүчү туура ижтихадда каталарга жана адашууга алып келет.

5-Дар ул-Ислам жана дар ул-Куфр аныктамасы:

Кээбирлер дар ул-Ислам жана дар ул-Куфр түшүнүгүн шарият ахкамдарынан ажыратып салууга аракет кылып жатышат. Алардын бул аракети туура ниеттен же шарият ахкамдарын билбестиктен улам болгон жок. Мындай аракеттер Исламды өздүгүнөн жана бардык саясий ахкамдарынан ажыратууга аракет кылган Батыштын жийиркеничтүү каалоолорун кандыруу үчүн гана ишке ашырылууда. Алар «Дар ул-Ислам жана дар ул-Куфр түшүнүгү тарыхый, эски түшүнүк. Азыр мамлекеттер аралык мамилелер сый-урмат жана достук негизине курулгандыктан, ал түшүнүк бүгүнкү доорго туура келбейт. Ошондой эле, бүгүнкү күндө орнотулган эл аралык мыйзамдарды урматтоо зарыл. Учурда мамлекеттер ыйман жана куфрга эмес, жарандыкка негизделген», деп айтышууда.

Хизб ут-Тахрир бул тууралуу төмөнкүдөй аныктама берди: «Турмуштун бардык тармактарында жана башкарууда Ислам ахкамдары татбик кылынган, ошондой эле, элинин көпчүлүк бөлүгү мусулман эместер болсо дагы, коопсуздук Ислам негизинде болгон жер – дар ул-Ислам. Турмуштун бардык тармактарында жана башкарууда куфр ахкамдары татбик кылынган жер элинин бардыгы мусулман болсо дагы – дар ул-Куфр». Өлкөнүн дар ул-Ислам же дар ул-Куфр болушунда, ал жердеги татбик кылынган ахкамдарга жана коопсуздук эмненин негизинде орнотулгандыгына каралары тууралуу Хизбдин айтканы жаңылык эмес. Үммөттүн бардык аалымдары ушул сөздү айтып келишкен. Болгону, Хизб күнүрттөшүп, эл менен мамлекеттин ортосун ажыратып койгон бул түшүнүктүн бетиндеги чаңдарды тазалап койду. Ошондой эле, бул аныктама аркылуу үммөт душмандарынын колунда оюнчукка айланган сарай уламаларынын жүзүн ачты.

Бул түшүнүктү жаңыртуу өзгөчө маанилүү иш болчу. Анткени анын негизинде, белгилүү вакыйлыктагы амалдар тартиптелет. Эгер өлкө дар ул-Ислам болсо, ал жерде угуу, итаат кылуу жана жол коюлган кемчиликтерди түзөтүү важиб болот. Эгер өлкө дар ул-Куфр болсо, ал өлкөнү Расулуллахтын тарыйкатынан истинбат кылынган шарый тарыйкат негизинде дар ул-Исламга өзгөртүү важиб болот.

(Уландысы бар). □

КАПИТАЛИСТТИК ЦИВИЛИЗАЦИЯ ЖАНА АНЫН ЖАШООГО БОЛГОН ДАРВИНДИК КӨЗ КАРАШЫНЫН ЖАРАКСЫЗДЫГЫ (4)

Ас-Сариси ал-Макдиси, Байтул Макдис

Демократия түзүмүнүн бузуктугу:

Мурунку түшүндүрмөдөн байкагандай, Европада кудай укугу теориясы четке кагылып, анын орду табигый укук (чындык) теориясы менен алмаштырылды. Ушул теориядан светтик капиталисттик мамлекеттин концепциясынын негизги пайдубалы болгон коомдук келишим деп аталган нерсе келип чыкты. Европалыктар гректердин философиясынан табигый укук теориясы жөнүндө билишкенде, кудай укугу диний теориясына каршы туруу үчүн, ошол доордогу демократия идеясы европалык философтордун жана ойчулдардын чоң кызыгуусун жараткан. Алар аны Андалусиядагы мусулмандардын илиминен көчүрүп алышкан. Грек философиясында Афина мамлекети демократиялык башкаруу системасын ишке ашырууга аракет кылгандыгы, бирок, аны ишке ашыра албай, таштап койгондугу айтылган.

Хизб-ут-Тахрир айтат: «Демократия – бул эл үстүнөн болуучу элдик бийлик. Ал эки идеяга негизделген, тактап айтканда, элдин эгемендигине жана бийлигине негизделген. Эл бийликтин булагы жана алар өз эркине ээ. Элге эч ким кожоюндук кыла албайт. Ал башкарууга тийиштүү өзү каалаган мыйзамдарды иштеп чыгат. Эл өзүнө өзү кожоюн болуп, анын бардык эркиндиктери камсыздалган абалда, анын каалоолору толук ишке ашышы зарыл. Булар – ишеним эркиндиги, пикир эркиндиги, мүлк (менчик) эркиндиги жана жеке эркиндик¹.

Ошол сыяктуу эле, табигый укуктан келип чыккан коомдук келишим теориясына ылайык, Демократия мыйзам чыгаруу укугун элге берет. Эл өз жашоо түзүмүн жана мыйзамдарын эч кандай мажбурлоосуз жана эч кандай диний бийликтин кийлигишүүсүз тандап алат. Алар диний бийлик убактылуу бийликтен ажыратылышы керек деп билишет. Башкача айтканда, дин турмуштан жана мамлекеттен ажыратылып, эл өз эрки менен мыйзам чыгаруусу керек.

Демократиялык өлкөдө мамлекеттин функциясын жана мыйзамдарын тыкыр иликтей турган болсок, бул функция адамдын төрт эркиндигин кепилдөөдөн гана турарын көрөбүз.

¹ Шейх Абдул Кадим Заллум «Демократия куфр түзүмү» 1990-жыл.

Капиталисттер Дарвиндин ой жүгүртүүсү боюнча, жаратылышты өз түзүмдөрүндө жана мыйзамдарында чагылдырууга аракет кылып жатышат. Ошентип, алар табият мыйзамдарын иштеп чыгууга, башкача айтканда, табияттан мыйзам алууга аракет кылышат. Алар муну экономикалык, ижтимаый же саясий түзүмдөрүндөгү орнотулган мыйзамдарында чагылдырышат. Ал эми табиятта, жалпылыкты башкара турганы эң күчтүүсү болгондуктан, ал байлык жана олжодон пайдалануу укугуна ээ болгон биринчи тарап болот. Ал кимди өз карамагына киргизүүнү же аны кууп чыгарууну чече турган укукка ээлик кылат. Ал карамагындагылардын укуктарын аныктайт. Муну капиталисттер башкарууда жана саясатта колдонушат. Мыйзам чыгаруу жана башкаруу укугу эң күчтүү адамдарга таандык деп эсептешет. Ал эми, алардын назарындагы эң күчтүү адам бул капиталга жана экономикалык байлыкка ээ адам. Демек, акча байларга жалпылыктын башчысы болушу үчүн мыйзамдуу түрдө берилет. Ресурс жана байлыктан башкалардан мурун пайдалануу укугун байларга мыйзамдуу кылат. Жалпылыктын атынан алар ээ боло турган укуктарды белгилөө жана аларга керектүү мыйзамдарды чыгаруу укугуна да ээ болот.

Демократия турмушта орду жок жана татбик кылууга жараксыз идея экендиги айдан ачык. Алар «кожоюндук элдик, эл мыйзам чыгарат» деп жатышканы менен, жалпы эл мыйзам чыгаруу үчүн жана өзүн-өзү башкаруу үчүн чогулушу мүмкүн эмес. Афина бийлиги муну ишке ашырууга аракет кылган. Бирок, бул идеянын жараксыздыгы жана турмушта орду жоктугу себептүү, бир же бир нече айдан кийин, кайра андан баш тарткан. Бул бир гана шаар эле. Эми, миңдеген шаарлары жана миллиондогон калкы бар мамлекет жөнүндө эмне айтууга болот?!

Демократия турмушта орду жок жана татбик кылууга жараксыз идея болгондуктан, европалыктар аны куулук менен пайдаланышты жана «элдик тандоо» деген принципти бурмалашып, аны бийликтин үч бутагына алмаштырышты. Алар мыйзам чыгаруу бийлиги, аткаруу бийлиги жана сот бийлиги. Биринчиси – бул парламент. Ал эл тарабынан шайланган, мыйзам чыгаруучу бийлик. Бул көз боёмочулуктун айынан, эл мыйзам чыгаруу укугун парламентке алдырып койду. Өзү болсо, ошол парламентке депутаттарды жана эл өкүлдөрүн шайлоо менен гана чектелип калды. Парламент өзү мыйзам чыгарбайт. Парламент

депутаттары өздөрү мыйзам чыгара алышпайт. Мыйзамдарды чыгаруу ушул парламент ичиндеги мыйзам чыгаруучу орган же юридикалык комитет тарабынан жүргүзүлөт. Бул комитетке бир нече партиялар же топтор мүчөлүк кылышып, алар өз кызыкчылыктарына жараша мыйзамдарды таңуулоого аракет кылышат. Андан кийин, ал мыйзам долбоору парламенттин добуш берүүсүнө сунушталат. Демек, мыйзам чыгарууну азчылыктын да азчылыгы ишке ашырат. Ошого карабастан, демократия дагы деле болсо элдик бийлик же көпчүлүктүн бийлиги деген жалган ураанды бетине кармап келет! Бул демократия көпчүлүктүн үстүнөн азчылыктын башкаруусу. Анда элдик бийлик жана элдик башкаруу кайда?!

Демократиянын жараксыздыгы аларда мыйзам чыгаруу органынын же парламенттин тынымсыз түзүлүп турганынан ачык көрүнөт. Бул жагдайларга жана парламент депутаттарынын каалоолоруна ылайык, мыйзамдардын дайыма өзгөрүп жаткандыгын айгинелеп турат. Мунун өзү демократиянын олуттуу кемчилиги. Алар демократиянын тамырынан жараксыз экендигин, анткени, мыйзамдар көйгөйлөргө байланыштуу дайыма өзгөрүп турушун моюнга алышат. Эгер алар мыйзамдарды көйгөйлөрдү чечүүгө каратылган деп эсептешсе, анда ал мыйзамдар өзгөрүлгүс жана туруктуу болушу керек эле. Качан аларга мыйзам чыгаруу үчүн парламент керек болгондо, конституцияны жана мыйзамдарды кабыл алуу үчүн бир жолку комитет түзүшөт, андан кийин, ал комитет өз ишин токтотот. Андан соң, парламент өзүнүн баштапкы ишине т.а. шуро (кеңеш) жана тергеп тескөө (отчеттуулук) иштерине кайтат. Бул мыйзамдардын өзгөрүп туруу маселеси Демократиянын түп тамырынан жараксыз экендигин айгилеп турат.

Ошондой эле, мыйзам чыгаруу жана башкаруу жаатында капиталисттердин элге үстөмдүк кылуусу дагы демократиянын жараксыздыгын далилдеп турат. Ички деңгээлде капиталисттер демократияга кол салышты. Байлык бөлүштүрүүдө тең салмактуулук жоголуп, байлык монополист жана капиталист байлардын гана колунда топтолуп калды. Алар капиталдын күчү менен коомдо жана мамлекетте бийликке ээ болушту. Алар акчалары менен башкаруучуларга, маалымат каражаттарына жана парламентке таасир өткөрүшүп, мамлекеттин чыныгы башкаруучуларына айланышты.

Мамлекет башчылары менен парламент мүчөлөрү аларды шайлаган жарандардын кызыкчылыгын коргобой, жеке ишкерлерден жана ири мүлк ээлеринен турган «элитанын» гана кызыкчылыктарын коргошот. Анткени, президенттик жана парламенттик шайлоолордун чыгымдарын ушул ири капиталисттер көтөрүшөт. Ошентип, алар шайлангандан кийин, аларды шайлаган адамдардын өкүлдөрү боло албай калышат. Тескерисинче, алар «элитанын» өкүлдөрүнө айланышып, ошолордун кызыкчылыгына жараша мыйзамдарды чыгара башташат. Бул капитализмдин өлүм босогосу. Бул Америкада жана башка жерлерде иш жүзүндөгү тастыкталган акыйкат. Капиталисттер капиталисттик өлкөлөрдө чыныгы башкаруучулар болуп саналышат.

Демек, экономикалык кризис жана дисбаланс менен саясий кризистин жана дисбаланстын ортосунда тыгыз капиталисттик байланыш бар. Капиталисттик коомдо байлыкты бөлүштүрүүдө экономикалык тең салмактуулуктун жоктугу себептүү, адамдар капиталисттерге жана жакыр же орто катмарларга бөлүнүшөт. Капиталисттер ач көз жана артыкчылыктуу элита болушуп, калган адамдарды эксплуатациялоону улантууга маашырланып келишет. Андан кийин, дүйнө жүзүнүн калган элдерин эксплуатациялоо кызыкчылыкчылгы келип чыгат. Бул Дарвиндин «күчтүүлөр гана тирүү калышат» деген сөзүнө абдан окшош. Бул Демократия көз карашындагы коом сыйлоого тийиш болгон табият мыйзамы. Күчтүүлөр жашоого жана байлыкты пайдаланып жашоосун улантууга укуктуу деген көз караш. Ошондой эле, табиятынан алсыз жана кудуретсиз адам, же кийинчерээк жашоодон аксап калган адамдар жашоого татыктуу эмес деген жапайылык көз караш.

Демек, капиталисттик демократтардын башкаруу мыйзамы дарвиндик токой мыйзамынын дал өзү. Бирок, алар муну ачык айтышпайт. Алар муну өз түзүмдөрүндө иш жүзүндө татбик кылышат да, аны демократия сыяктуу аталыштар менен кооздоп, ороп коюшат. Бирок, бул демократия ири капиталисттердин үйүрдү (карапайым элди) көзөмөлгө алуу жана аны каалагандай багыттоо үчүн ойногон оюну. Алар аскердик жана каржылык күч менен, аткаруучу жана мыйзам чыгаруучу бийлик менен, ошондой эле, таасир жана маалымат каражаттарын колдонуу менен элди жана бийликти көзөмөлдөп келишет. Алар максатына жетүүгө мүмкүндүк берген ыкмаларды жана каражаттарды колдонушат. Бул ыкмалар

канчалык жийиркеничтүү жана адамгерчиликсиз болушунун айырмасы жок. Анткени, алар Макиавеллинин «Государь» китебиндеги «максат каражаттарды актайт» деген фразасын өздөрү үчүн эң улуу ураан катары карманышат.

Демократиялык башкаруунун жараксыздыгы иш жүзүндө ушул иштин натыйжаларына көз чаптырганда байкалат. Башкача айтканда, экиден ашык партиялар бийлик талашкан өлкөлөрдө айдан ачык көрүнөт. Италия жана «израил» сыяктуу мамлекеттерде, саясий класстын чачырандылыгы жана парламенттеги партиялардын көптүгү себептүү, эң ири партиялар майда партиялардын тобун өздөрүнө бириктиришип, морт коалицияны түзүү менен гана өкмөттү түзө алышат. Натыйжада, тез кулай турган, ийгиликсиз өкмөттөрдүн түзүлүшү ишке ашат. Бул өкмөттөр мафия деп аталган уюшкан кылмыштуу топтордун колу менен кулатылат. Ушул чачыранды парламент себептүү, алар кыска убакыттын ичинде парламенттик шайлоону бир нече жолу кайталоого аргасыз болушууда. Ошондуктан, Америкада эки партия тең Италия кабылган көйгөйгө кабылбашы үчүн, шайлоодо атаандашкан башка партиялардын пайда болушуна каршы аёосуз күрөшүүдө. Алар муну башкаруу «тортун же пирогун» өз ара бөлүштүрүүп алуу үчүн гана жасашууда. Ошол сыяктуу эле, Британияда Консервативдик партия, андан кийин, Лейбористтик партия басымдуулук кылат.

Демократиянын жараксыздык аспектилеринин дагы бири демократиялык башкарууну ураан кылган жана өз өлкөлөрүндө эркиндикти жүзөгө ашырымыш болгон ири өлкөлөр дүйнөнүн башка мамлекеттериндеги залым диктатуралык режимдерди колдоп келишет. Элдердин эркиндигин жана кадыр-баркын тебелеп-тепсешет. Бул ишти кылмышкер капиталисттер өз кызыкчылыктары жолунда, колониализмди жеңилдетүү, башка элдердин жана мамлекеттердин байлыктарын талап-тоноо, аларды көз каранды кылуу жана өз товарлары үчүн туруктуу кардар кылуу максатында жасашууда. Башкалар менен мамиле кылуудагы эркиндик жана демократия кайда?! Бул артыкчылыктар өздөрүнө гана халал болуп, башка өлкөлөр жана элдер үчүн харамбы?!

Бул капиталисттик хазараттагы демократиялык башкаруунун жана ал негизделген табигый укук теориясынын жараксыздыгын айгинелейт. Ошондой эле, демократиянын жашоого болгон жараксыз дарвиндик көз караш менен болгон байланышын жана

анын иш жүзүндө татбик кылууга жараксыз экендигин ачыктап турат. Андан кийин, капиталисттердин башкаруу жана мыйзам чыгаруу жаатында коомдун калган бөлүгүнө кийлигишүүсүн ашкерелейт.

Ижтимаъий түзүмдүн жараксыздыгы:

Ижтимаъий түзүм эркек менен аялдын ортосундагы мамилени жана ушул мамиледен келип чыккан маселелерди жөнгө салат. Бул мамиле адамдардын көбөйүшүн жана адамзат тукумунун уланышын кепилдей турган үй-бүлө түзүүнү максат кылат. Үй-бүлө физикалык, фикирий жана психологиялык жактан күчтүү муундарды курууга өбөлгө түзөт. Ижтимаъий түзүм ар коомдо ар башкача. Ар бир коом аял менен эркектин ортосундагы мамилелерди тартиптөөдө белгилүү бир көз-карашка ээ болгондуктан, алардагы үй-бүлөлүк жана ижтимаъий мамилелерди жөнгө салууда фикирлер, туйгулар жана түзүмдөр дагы айырмалуу болот.

Адамзат жаратылган күндөн тартып, азыркы доорго чейин, үй-бүлө түшүнүгү бардык коомдордо үстөмдүк кылып келет. Себеби, аял менен эркектин баш кошуп, үй-бүлө куруусу адамзат тукумунун сакталышы, алардын коомдогу милдеттерин аткарууда бири-бирине көмөктөшүүсү жана бири-бирин толуктоосу үчүн зарыл болгон табигый гарыйза (инстинкт). Анткени, эркек менен аял ортосундагы мамиле, кызматташуу, бири-бирин толуктоо жана коомдогу милдеттерди туура бөлүштүрүү коомдун бүтүндүгү үчүн абдан маанилүү.

Бирок, табигый укук жана эркендиктер (айрыкча, жеке эркиндик) теориясына негизделген капиталисттик мабданын пайда болушу менен, Капитализм философторунун жана ойчулдарынын ортосунда ижтимаъий түзүм, үй-бүлө жана аял менен эркектин мамилеси тууралуу бир катар талкуулар жана талаш-тартыштар болуп өттү. Бул ойчулдар жаратылышта тирүү организмдер баш ийген, табигый мыйзамдан алынган жаңы түшүнүктөргө таянышты. Алар жаратылышта, жаныбарлардын арасында үй-бүлө деген түшүнүк жок экендигин байкашты. Анын негизинде, алар адам табигый мыйзамга баш ийиши керек болгондуктан, демек, үй-бүлөө сөзсүз түрдө табигый императив катары жашашына эч кандай муктаждык жок деп билишти. Алардын назарында, жаныбарлар өз ара тартипсиз, стихиялуу жыныстык алака менен эле көбөйүп жатышкандыктан, адамзат тукумунун улануусу үчүн да атайын

тартип-мыйзам орнотуу зарыл эмес. Ошондуктан, табиятта – дарвиндик теория боюнча – калктын өсүшүн жана жыныстык мамилелерди тартиптештирүүчү эч кандай мыйзам жок. Тескерисинче, эркек менен аялдын ортосундагы табигый талаптардан улам келип чыккан, кокустук жана стихиялык жыныстык мамилелер гана бар.

Бул үй-бүлөгө, башкача айтканда, эркек менен аялдын үйлөнүү аркылуу биригүүсүнө болгон дарвиндик капиталисттик көз караш. Мындан, үй-бүлө курууга, баш кошууга жана тукум улоого болгон терс көз караштар келип чыкты. Себеби алардын назарында, бул мамилелер эркек менен аялды чектеп, үй-бүлө институту деген шылтоо менен аларды жеке эркиндигинен ажыратат. Ошондуктан, алар «үй-бүлө – бул аялдын жеке эркиндигине кол салган кулчулук» деп эсептешет. Бул дарвиндик көз-караш бачабаздык менен гомосексуализмдин мыйзамдуу болушуна жана алардын укуктарынын таанылышына алып келди. Бул сексуалдык ыктоолор – алардын көз карашында – илимий жактан далилденип, бул типтеги адамдардын мындай ыктоолору табигый талап деп кабыл алынды.

Ошол себептен, аялдардын укуктары, гендердик теңчилик жана «дарвиндик» феминизм ураандарын карманган кээ бир капиталисттик укук коргоочулар үй-бүлө институтун «аялдарды кулчулукка алуу» жана «алардын эркиндигин басмырлоо» катары баалашып, ага каршы күрөшүп келишет. Айрыкча, алар аялдар менен эркектердин ортосундагы толук теңчиликке чакырышат. Алардын ортосундагы сексуалдык мамиле эч кандай социалдык, маданий жана диний чектөөлөрсүз, эркиндикке негизделишине чакырышат. Башкача айтканда, алар аял менен эркектин ортосундагы мамиле ойноштук негизде болушун ырасташат. Алардын айтымында, аял менен эркек – жаныбарларда болуп жаткандай – үй-бүлөсүз эле жыныстык мамилелерди кылса болот. Эгер бала болуп кала турган болсо, жаныбарлардай аны эне тарбиялайт. Бул көз-караш чындыгында өзүнөр көрүп тургандай, адамга жана эркек менен аялдын мамилесине карата дарвиндик айбандык көз-караш.

Үй-бүлөгө жана ижтимаый мамилелерге болгон ушул дарвиндик көз караштын жана – алар үчүн бирден-бир баалуулук катары саналган – «материалдык пайда» түшүнүгүнүн негизинде үй-бүлөө институтту бузулду. Үй-бүлө ийгиликсиз экономикалык

долбоор катары саналып, үйлөнүүдөн жана балалуу болуудан баш тартуу көбөйдү. Алар балалуу болууга түртүүчү инсаний кыйматты жокко чыгарышты. Эркектер да, аялдар да табигый, тубаса ролдорунан баш тартышты. Ижтимаый жана үй-бүлөлүк мамилелер бузулду. Натыйжада, ар кандай адеп-ахлактык деградация жана ачык жыныстык мамилелер пайда болуп, үй-бүлө куруунун ордуна, ойноштук менен мамиле түзүлүп калды. Ошентип бул теория негизинде, аял заты көбүрөөк кордуктарга дуушар боло баштады. Ал аял катары өзүнүн жана эркектин милдеттерин да чогуу көтөрө турган болду. Ошентип, ал балдарын багуу менен бирге, оокат кылуу үчүн иштеген жумушчу күчүнө айланды. Батышта жалгыз бой аялдардын феномени пайда болуп, балдарды багуу аялдардын гана мойнуна жүктөлүп калды. Таштанды балдардын саны өстү. Сифилис, СПИД жана башка ушул сыяктуу жыныстык оорулар жайылды.

Батыш хазаратындагы эң орчундуу болгон аялдар маселесин алалы. Батыш адам укугу жаатындагы негизги маселе катары гендердик теңчиликти даңазалап келет. Бирок, бул көз-караш чоң жаңылыштыкты камтыйт. Теңчилик түшүнүгүнө назар салсак, анын кош миздүү кылыч экендигине күбө болобуз. Негизи, эркек менен аялды адам катары карай турган болсок, бул түшүнүк туурадай эле көрүнөт. Бирок, бул хазарат үй бүлөнү багуу жаатында эркектердин милдеттерин да аялдарга жүктөөдө, ошондой эле, аялдардан коомдогу ролун аткарууда эркектер менен тең болуусун талап кылууда чоң катага жол коёт. Мына ушул жараксыз идеяны татбик кылган өлкөлөрдө, аялдар курулушта, автоунааларда жана ресторандарда кызмат көрсөтүп келишет. Ошондой эле, көптөгөн чөйрөлөрдө алардын денеси жарнама катары колдонулуп келет. Ал өлкөлөрдө аялдар товарларды жана кызматтарды жарнамалоодо жана жайылтууда, ошондой эле, көңүл ачууда курал катары пайдаланылып жаткандыгын көрүүгө болот. Бул идеянын мындай харам көз карашы аялды адилетсиздикке, кордукка жана азап-кайгыга алып келди. Аялдын ар-намысы жана кадыр баркы тепселенди. Бул Батыштагы аялдар толугу менен көрүп-билип турган ачык акыйкаттар. Бул инсан табиятына тескери келген көз караш. Бул аял-эркек ортосундагы мамилени жана кызматташууну жокко чыгаруучу, адилетсиздик көз карашы. Бул аял-эркек ортосундагы мамилени жана кызматташууну бекемдөөчү эмес, тескерисинче, аларды коомдогу ролдорун аткарууда кастыкка жана

атаандаштыкка алып келүүчү көз караш. Туура көз караш теңчиликке эмес, адилеттүүлүккө негизделиши зарыл. Теңчилик эркектер менен аялдар ортосунда адилетсиздикти келтирип чыгарат. Адилеттүүлүк болсо, алардын табиятын жана жеке абалын эске алып, алардын ар биринин ролун зулум кылбастан белгилеп берүү жана ар бирине мүмкүнчүлүгүнөн ашыкча нерсени жүктөбөө менен ишке ашат.

Булар жараксыз дарвиндик көз-карашка негизделген капиталисттик hazараттын жашоого, үй-бүлөгө жана коомго бол бузук көз караштарынын натыйжалары. Кимде-ким өзүнүн hazаратын жана түзүмүн табигый укукка жана Дарвиндин теориясына негиздей турган болсо, анын мына ушундай каргашалуу кесепеттерге кабылышы табигый нерсе. Бул көз караш ижтимаый жактан бузулууга жана түрдүү ооруулардын жайылуусуна алып келди. Алар сүйөнгөн hazарат жана дарвиндик көз караш аларды учурда кандай баткакка батырганын жана алдыда дагы канчалык үлкөн балээлерге дуушар кыларын бир ойлоп көрүшпөйбү?!

Коомго болгон көз караштын жараксыздыгы:

Капиталисттик hazараттын жараксыздыгы анын коомго болгон көз карашында да ачык айкын көрүнүп турат. Анткени, ал коом жеке адамдардын тобу гана деп эсептейт. Алар коом ортосундагы мамилелерди эсепке алышпайт. Бул кокустук эмес, атайылап жасалган иш. Капиталисттик көз-караш адамдардын эркиндиги, айрыкча, жеке эркиндик идеясына негизделгендиктен, мамлекет коомдогу мамилелерге жеке адамдардын эркиндигин кепилдөө үчүн гана кийлигишет.

Коомго карата капиталисттик көз-караштын жараксыздыгы өкмөттүн коомду этникалык, диний жана экономикалык топторго бөлүү боюнча жүргүзгөн иши жагынан да көрүнөт. Бул адамдардын бөлүнүп-жарылышына жана коомдун карама-каршы жааттарга бөлүнүшүнө алып келет. Мисалы, эркек жана аял, соо жана майып, христиан, жөөт, мусулман жана индус деген сыяктуу бөлүнүүлөргө алып келет. Андан кийин, ар бир класска же топко өзгөчө артыкчылыкты жана укукту берип, ар бир топ үчүн өзгөчө күндү (майрамдарды) белгилеп берүү менен алардын ортосундагы айырмачылыкты күчөтөт. Бул ушул жааттар ортосунда карама-каршылыктарды жана келишпестиктерди жаратат. Ошентип, мамлекет ар бир топтун укуктарын жана эркиндиктерин коргоо

шылтоосу менен, бул топтордун бардыгын колго алып, аларды оңой башкарат. Ошондой эле, алардын ар бирин түзүмгө жана мамлекетке көз каранды кылат.

Бул көз караштын көз каранды өлкөлөрдөгү коомду бөлүп-жарууда колдонулушунун бир мисалы, мамлекет тарабынан калкты каттоодон өткөрүү болуп саналат. Анткени алардын назарында, бул иш ийгиликтүү кызмат көрсөтүүнү пландоого мүмкүнчүлүк түзөт. Бирок, бул жаңы Мальтус теориясын жактаган капитализмдин кезектеги жаңылыштыгы гана. Бул өкмөттөр «Калк тууралуу укук тажрыйбасы» китебинин автору Томас Мальтустун «калктын көбөйүшү (перенаселение)» теориясынын негизинде, калкты каттоодон өткөрүп турушат. Мальтус өз китебинде калктын көбөйүшү жер жүзүндөгү – адамдарга жете турган өндүрүүнү камсыз кылуучу – ресурстан көрө көбүрөөк экендигин айткан. Бул бир тараптуу теория Форд, Рокфеллер Фонду жана Каттоо Башкармасы сыяктуу бир катар капиталисттик уюмдарды «калктын көбөйүшүн көзөмөлдөө» саясатын жайылтууга түрттү. Белгилей кетүүчү нерсе, бул эл каттоо бир мамлекетте жашаган калк топторунун ортосунда карама-каршылыктарды келтирип чыгарды. Ар бир топ өз укуктарына ээлик кылууга, ошондой эле, өкмөткө, министрликке жана парламентке катышуу үчүн өкмөткө кысым көрсөтүүгө аракет кыла баштады. Ошентип, эл каттоо категориялык укуктарды жүзөгө ашыруунун жана бийлик «тортуна же пирогуна» жетүү мамкасында өлкөдөгү башка топтор менен күрөшүүнүн куралы болуп калды.

Табигый укук жана социалдык дарвинизм теориясы ашкере улутчулдукту жана расисттик идеяларды пайда кылды. Расизм дарвиндик капиталисттик хазараттын кадимки жана табигый өнүмү болуп калды. Германиядагы Гитлер баштаган улутчулдук согушу мунун далили. Ал Арий элдери адам расаларынын эң бийиги жана өнүккөнү болгондуктан, тукум улоого жана татыктуу жашоого алар гана ылайыктуу деп эсептеген. Ошондой эле, караларды, семиттерди, цыгандарды ж.б.у.с. өнүкпөгөн расаларды жок кылуу керек деп эсептеген. Бул улутчулдук өлкөлөрдү расасына жана тилине жараша бөлүп, Европа өлкөлөрүнүн ортосунда, кийинчерээк, Африкада кандуу согуштарды келтирип чыгарды жана миллиондогон адамдардын өлүмүнө себеп болду.

Учурда, дүйнөнүн Батышы менен Чыгышындагы ушул дарвиндик капиталисттик көз-карашты карманган коомдордо үлкөн коомдук

көйгөй пайда болду. Ал калктын көбөйүү пайызынын олуттуу төмөндөшү, карылык пайызынын өсүшү жана төрөлүүнүн азайышы. Мунун кесепетинен, компанияларды, заводдорду жана экономиканы иштетүү үчүн жумушчу күч жетишсиз боло баштады. Ошондой эле, мамлекеттин эсебинен пенсияга чыгуу үчүн жана карылык боюнча чыгымдарды жабуу үчүн зарыл болгон каражаттардын таңсыктыгы келип чыкты. Бул нерсе айрым өлкөлөрдү коңгуроо кагууга түрттү. Эркектерди жана аялдарды балалуу болууга жана никеге турууга үндөө үчүн, материалдык стимулдар менен социалдык-экономикалык чараларды көрүүгө аракет башталды. Бирок, никеге жана үй-бүлө курууга интеллектуалдык, психологиялык жана материалдык жактан көптөгөн тоскоолдуктар болгондуктан, арзыбаган экономикалык чаралардын ийгилик жаратышы таптакыр мүмкүн эмес. Мыйзамсыз мамилелерди орнотуу, үй-бүлөнү бузуу, ишенимсиздик, ойноштук, гомосексуализм ж.б.у.с ижтимаый бузукулуктар коштогон коомдо, экономикалык кызыктыруу ийгиликсиз болушу айдан ачык.

Мисалы, Германия жаштардын жумушчу күчүндөгү тартыштыгын жабуу үчүн, Сириядан жана башка жерлерден келген качкындардын иммиграциясына уруксат берди. Жакында, Италия жаңы төрөлгөн ымыркайларга караганда өлүм көп экендигин жарыялап, коркунуч коңгуроосун какты. Анын саясатчылары төрөт төмөндүгүнүн экзистенциалдык коркунучуна туш болушканын айтышты. Бул нерсе Европанын көптөгөн капиталисттик өлкөлөрүндө, Японияда, Россияда жана башка өлкөлөрдө да кездешүүдө. Аларда калктын көбөйүшү эң төмөн көрсөткүчкө түшүп калды, башкача айтканда, аларда өсүш жок, тескерисинче, төмөндөп гана бара жатышат. Эгер абал ушул бойдон улана турган болсо, ондогон жылдардан кийин бул коомдор жок болуу коркунучуна туш болушат.

Демек, капиталисттик хазараттагы ижтимаый көз-караштын жараксыздыгы жашырылгыс акыйкат. Бирок ошентсе да, капитализмди татбик кылган өлкөлөрдүн ММКлары өздөрүндөгү технологиялык жана өндүрүштүк прогресстерди жарнамалоо аркылуу элдин көңүлүн буруп, бул хазараттын жараксыздыгын жашырууга аракет кылып келишүүдө.

Корутунду:

Капиталисттик хазарат жана анын жараксыз дарвиндик көз-карашы тууралуу так жана кылдат баяндоо аркылуу, биз бул

хазараттын тарыхы, жараксыздык аспектилери жана сырлары менен таанышып чыктык. Мына ушулардан келип чыгып, бул хазарат адамзаттын бактысыздыгына жана кайгы-азаптарына себеп болорун түшүндүк. Андыктан, Батыш бул хазараттан баш тартып, анын ордуна адамзатты бактылуулукка жана бейпилдикке бөлөй турган, аларды капитализм баткагынан куткарып, жерасмандын Жаратуучусуна байлай турган жана бардык кыйматтарды (баалуулуктарды) бирдей ишке ашыра турган адилеттүү хазаратты орнотушу керек. Ал Ислам хазараты. Ал мусулмандарга жана кайры мусулмандарга дагы адилетүүлүк менен бактылуулукту тартуулай турган эң татыктуу жашоо түзүмү.

Бул кылдат изилдөө аркылуу биз капитализмдин иштөө мантигын (логикасын) түшүнө алдык. Бул мантикты түшүнүү бизге капитализм хазаратынын иштөө ыкмаларын жана механизмдерин, ошондой эле, анын коомдогу калган түзүмдөргө карата т.а. денсоолук, айлана-чөйрө, билим берүү, мыйзам чыгаруу ж.б.у.с. түзүмдөргө карата татбик кылынышын түшүнүүгө жардам берди. Ал аркылуу биз алардын ар бириндеги капитализмдин жараксыздык сырларын ачып алсак болот. Табигый укукка, эволюцияга жана жашоого болгон дарвиндик көз-карашка негизделген илманий капиталисттик ой жүгүртүүнүн иштөө ыкмаларын жана механизмдерин түшүнүп алуу абдан манилүү. Себеби, бул хазараттын ички иштөө мантигын түшүнүү бул хазараттын турмуш образын түшүндүрүүгө жана бул бул турмуш образынын жараксыздык себептерин аныктоого жардам берет. Ошондой эле, бул түзүмдүн турмуш образын алдын-ала айтууга жана келечекте ал себептүү боло турган икөйгөйлөрдү жана кризистерди алдын-ала билүүгө мүмкүндүк берет. Ошондо, биз капитализм башынан өктөрүп жаткан кризистерди жаап-жашыруу үчүн өнүгүү, заманбаптык жана толеранттуулук деген жалган ураандарды колдонуп жатканын, ошондой эле, бул кризистерди келечекке калтыруу үчүн жана анын зыяндарын кошо тартуу үчүн аларды дүйнөдөгү алсыз жана кедей мамлекеттерге экспорттоп жатканын да түшүнүп жетebиз.

Капиталисттик хазарат анын акыйдасын кабыл алган көптөгөн муундарды кыйратты. Ал батылга жана бузукулукка негизделип, байлар менен күчтүүлөрдүн колуна өттү жана калган адамзатты кордукка батырды. Бул хазарат өзүнүн турмушка болгон жараксыз дарвиндик көз карашынын негизинде ижтимаый, экономикалык

жана саясий тармактарда жалпы адамдардын турмушун талкалады. Бул капитализм улуулуктун жана адилеттүүлүктүн мыйзамы болгон шариятты кармануунун ордуна, табигый укук деген аталыш менен токой мыйзамын өзүнө негиз кылып алды. Натыйжада, адамзатты бийиктикке алып чыгуунун ордуна, төмөндүктүн тереңине батырып салды.

Андан тышкары, биз капиталисттик өлкөлөрдүн коронавирус көйгөйүн жөнгө сала албагандыгына да күбө болдук. Себеби, алардын айрымдары жараксыз дарвиндик жашоого болгон көз-караштан келип чыккан жалпы иммунитет идеясын кабыл алышкан эле, бирок, алар кайра кыска убакыт ичинде бул идеядан баш тартууга аргасыз болушту. Дарвиндик бул көз-караш жашоонун көйгөйлөрүн чечүүдө дайыма ийгиликсиздике учурайт. Бирок адамдарга анчалык деле байкала бербейт. Алар илимдеги жана өндүрүштөгү материалдык жетишкендиктерди көрсөтүү менен ийгиликсиздиктерин жашырып келишет.

Соңунда:

Капитализм өзүнүн пайдубалында жана андан келип чыккан түзүмдөрүндө жараксыз хазарат экендигин көрдүк. Ал хазарат катары адамдарды жогорку турмуш деңгээлине көтөрүп, ойготуунун ордуна, аларды өздүгүнөн чыгарып, бузулууга жана кыйроого алып келди. Капитализм ахлакий, инсаний жана руханий кыйматтарды жокко чыгарып, адамзатты туңгуюкка жана бактысыздыкка кириптер кылды. Өз бузукулугу менен бүтүн дүйнөнүн туруктуулугуна кооп туудурган бул хазараттын ордуна, туура жана адилеттүү хазаратты орнотуу акылы жана табияты соо болгон ар бир адамдын милдети болуп калды. □

ИСЛАМДЫ ЖЕТКИРҮҮДӨГҮ САХАБАЛАРДЫН ﷺ АДИЛДИГИ (ИШЕНИМДҮҮЛҮГҮ)

Хамад Табиб, Байтул Макдис

Сахабалар ﷺдын адилдиги жана алардын аят-хадистерди накл (оозеки жеткирүү) кылууда ката жана күмөндөн оолак болушканы тууралуу сөз кылуудан мурун, бир нерсеге токтолуп кетүү зарыл. Жер бетинде – Адам атадан баштап, бүгүнкү күнгө чейин – эч бир хазарат жана фикир накл кылууда, сактоодо, жайылууда жана өздөштүрүүдө Ислам жеткен ийгиликтерге жеткен эмес. Мисалы, Исламдан мурунку эки динди т.а. иудаизм менен христиан диндерин алып карасак, ал диндер бурмалануу, бузулуу, жалган жана келишпестик менен толуп кеткенин көрөбүз. Ал диндердин нусустары бири-бирине шейкеш келбейт, анткени, ортолорунда карама-каршылыктар абдан көп. Ал эми, ал диндердин «Аллахтын жалгыздыгы жана Анын сифаттары», «Адам баласынын жашоо жолу» жана «Пайгамбарлардын этибарлуу сифаттары» ж.б.у.с. шариятка жана акылга ылайык келген усулий негиздерден чыгып кетишкени тууралуу айтпасак деле белгилүү. Бул башаламандыктардын жана бурмалоолордун бир канча себептери бар. Алардын **биринчиси**: Кудуреттүү Аллах Азза ва Жалланын Исламды коргоп-сактаганындай, бул диндерди коргоп-сактабагандыгы.

Экинчи себеп: Диний кабарларды оозеки жана жазма түрүндө жеткирүүнүн туура жолго коюлбагандыгы жана алардын риваят булагына туура байланбагандыгы.

Үчүнчү себеп: Диний кабарлардын Иса алайхи саламдын шакирттеринин шакирттери тарабынан гана, башкача айтканда, төрт муундан кийин гана жазыла баштоосу.

Төртүнчү себеп: Диний кабарларды риваят кылууда түпкү негиз болгон пайгамбарга эмес, анын шакирттерине сүйөнүү. Жазуу түрүндө да шакирттерге гана сүйөнүп, ошолордун айткандарын кабыл алуу.

Исламга келсек, ал бизге тартипүү түрдө, санады (чынжыры) үзүлбөгөн абалда, кандайдыр бир адамдардын сөздөрүнөн эмес, нусустардын өзөгү болгон вахийден түзмө-түз накл кылынган. Ошондой эле, Ислам (жалпы түрдө) эч кандай шек-күмөнү жок, майда-чүйдөсүнө чейин так жана даана, алдамчылык жана жалганчылыктан алыс болгон катыйй (бекем) жол менен накл кылынды. Куран Пайгамбарыбыздын ﷺ катышуусунда, көз

алдында, өзүнүн жетектөөсү менен, ошондой эле, адил (ишеничтүү) күбөлөрдүн б.а. Расулуллахтын ﷺ сахабаларынын ﷺ катышуусу менен, расмий түрдө жазылган. Сахабалар ﷺ ал Куранды накл кылуу, жазуу жана иреттөөдөн тышкары, жаттап да алышты. Мына ошентип, Куран түрдүү курактагы жүздөгөн, миңдеген жана он миңдеген хафиздер тарабынан – жаттоо аркылуу – муундан-муунга өткөрүлүп келди. Куранды жалган аралашып кетүүдөн жана ар кандай шек-күмөндөрдөн сактап, анын катый боюнча накл кылынуусун камсыздоочу үч иш бар. **Биринчиси:** Курандын Пайгамбарыбыздын ﷺ көз алдында жазылуусу жана ага сахабалардын ﷺ күбө болушу. **Экинчиси:** Анын ар бир доордо, эч үзгүлтүксүз, жаттоо аркылуу жүрөктөн жүрөккө жана муундан муунга өтүүсү. **Үчүнчүсү:** Накл кылынган Куран нусустарынын муъжизалыгы.

Бул Ыйык Куран жаатында болду. Пайгамбарыбыздын ﷺ сүннөтүнө келсек, ал да жалпы түрдө катыйлик менен, тафсилий (деталдуу) түрдө кылдаттык менен накл кылынган. Ал бизге кемитилбестен, толук жана тартиптүү түрдө накл кылды. Хадистин да кылдат, так жана туура накл кылынуусун камсыздоочу бир канча негиздер бар:

1 - Сахабалардын ﷺ адилдиги (ишенимдүүлүгү). Көпчүлүк хадис аалымдарынын айтымына ылайык, сахаба бул Пайгамбарыбызга ﷺ жолугуп, ага ыйман келтирген жана анда сужбаттын (жолдоштуктун) жышааны көрүнгөн адам («мисалы, Пайгамбар ﷺ менен чогуу казаттарга чыгуу, аны менен чогуу жашоо же дин жолундагы машакаттарда чогуу болуу сыяктуу» котормочудан). Жөн гана жолугуп коюнун өзү сахабалык үчүн жетишсиз. Имам ал-Мазири «Шарх ул-Бурхан фий Усул ал-Фикх» китебинде мындай дейт: «Биз сахабалар адил дегенде, Расулуллахты ﷺ бир жолу көрүп калган, же аны бир ирет зыярат кылган, же кандайдыр бир максат үчүн аны менен чогуу болуп, кийин кайра өз жолу менен кетип калган адамдарды назарда туткан жокпуз. Сахабалар дегенде, биз Пайгамбар ﷺ менен дайыма чогуу болуп, аны сыйлап-кадырлагандарды, ар дайым колдоо көрсөткөндөрдү жана ал алып келген нурга ээрчигендерди назарда туттук. Мына ошолор чыныгы ийгиликке жетүүчүлөр». Сахабалардын ﷺ адилдиги деген сөздүн мааниси: «Алар адил (жалган айтышпайт) жана ишенимдүү. Ошондуктан, алардын бири дагы (риваятта) жарх кылынбайт (ката кетирген деп

күмөндөнүлбөйт) жана алардын адилдигинен шектенүү мүмкүн эмес». Адилдик дегени такыр жаңылбоо же күнөө кылбоо дегени эмес. Адилдик тууралуу хадис аалымдары ушундай аныктама беришкен: «Сахабалардын адилдиги дегени алардын күнөөдөн, унутуудан же адашуудан таза болуусу дегени эмес. Мунун мааниси: Алар (сахабалар ﷺ) ыймандары күчтүү, таква, кооз адеп-ахлакка ээ жана пайдасыз иштерден алыс болушкандыктан, Аллахтын Элчисинин ﷺ атынан атайлап жалган айтуулары такыр мүмкүн эмес». Ибн Хажар ал-Аскалани рохимахуллох «ал-Исообату фи тамйииз ас-Сохаабати» китебинде айтат: «Сахабалардын ﷺ адилдиги дегени алардын маъсумдугун (күнөөдөн аруулугун) түшүндүрбөйт. Бир дагы алым мындай сөздү айткан эмес. Алардын кээ бирлери жаза тайып, кичине же чоң күнөөлөргө кириптер болушу мүмкүн. Алардын адилдиги дегени бул алардын сөздөрү жана кабарлары (риваяттары) толук ишенимдүү дегенди билдирет. Алар күбөлүк берүүдө жана кабар айтууда (риваят кылууда) атайлап жалган айтышпайт. Ошондой эле, эч качан Пайгамбардын ﷺ атынан атайлап жалган айтышы мүмкүн эмес». Ибн Абдулбар рохимахуллох өзүнүн «Ал-Истийъаб фий маърифат ал-Асхаб» китебинде айтат: «Сахабалар ﷺ кылымдардын эң мыктысы. Алар адамдар үчүн чыгарылган эң мыкты үмөт. Алардын бардыгынын адилдиги Аллах Тааланын жана Анын Элчисинин ﷺ алкыш-мактоолору менен тастыкталып, бекемделген. Аллах Таала аларга Пайгамбарыбызды ﷺ колдоп-коштоп жүрүү милдетин ыраа көрдү. Аллах тандаган заттардан да адилээрэк адам болушу мүмкүнбү? Мындан өтөр мактоо дагы, адилдик дагы болушу мүмкүн эмес».

Сахабалардын ﷺ адилдигин Курани Карим жана Расуллаллах ﷺ тастыктаган. Аллах айтат:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَلَبُوا وَبِهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَانصَرَوْا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

«Ыйман келтирген, хижрат кылган жана Алла жолунда күрөшкөн жана (мухаажирлерге-динин сактоо үчүн Меккеден Мадинага көчүп келгендерге) үй-жай берип, жардам кылган заттар-дал ошолор чыныгы момундар болуп, алар үчүн кечирим жана улуу ырыскы бар»

[8:74]

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ الْمُهَجْرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ فِيهَا جَنَّاتٍ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

«Мухаажир жана ансарлардын абалкыларынан жана жакшы ишерде аларды ээрчиген (мухаажир, ансарлардан) Аллах ыраазы болду.

Алар Аллахтан ыраазы болду. Аларга астыларынан дарыялар агып турган бейишти даярдады. Алар ал жайда түбөлүк калышат. Бул улуу жеңиш» [9:100]

Расулуллах ﷺ айтты:

خَيْرُ أُمَّتِي قَرَأِي تَمَّ الَّذِينَ يَلَوَاهُمْ تَمَّ الَّذِينَ يَلَوَاهُمْ
رواه البخاري

«Менин үммөттүмдүн эң жакшысы менин муунум, андан кийин, аларды ээрчигендер, андан кийин, аларды ээрчигендер» (Ал-Бухари риваяты)

Хадис алуудагы «таъдиил (ишеничтүү деп табуу) жана жарх (кабарларын кабыл кылбоо)» илиминде, сахабаларды табиъин жана табъа табиъиндерди изилдеп тактаганчалык, изилдөө шарт эмес. Эгер хадистин санады сахабага чейин жетип барса, анда сахабанын бекемдиги, адилдиги жана тактыгы себептүү, ал хадисти Расулуллахтан ﷺ риваят кылганы ишенимдүү болот. Эгер, хадистин риваят чынжырынан сахаба түшүп калса б.а. хадис сахаба тараптан мурсал болуп калса, ал хадисти сахихтик даражасына көтөрүп туруучу башка сифаттардын табылышы менен, ал хадис сахих болуп кала берет. Чынжырдан сахабанын түшүп калуусу хадистин сахихтигине доо кетирбейт. Анткени, сахабалардын бардыгы адил-ишенимдүү. Эгер, хадистин риваят чынжырынан табиъин же табъа табиъин түшүп калса б.а. хадис табиъин же табъа табиъин тарабынан мурсал болуп калса, ал заиф хадис түркүмүнө кирип калат. Анткени, табиъин же табъа табиъин анын өздүгү аныкталмайынча, адил-ишенимдүү деп саналбайт. Анын табиъин болушунун өзү анын адилдигине жетиштүү болбойт.

2 - Хадис санадынын табъа табиъиндер доорундагы риваятчыларга жетип баруусу. Анткени, хадисти мына ошол табъа табиъиндер чогултуп жазышкан. Ошондуктан, хадистин чынжыры табъа табиъиндерден башталып, Пайгамбардан ﷺ бүтөт. Санады жок хадис кабыл алынбайт. Анткени, эгер хадистин санады белгисиз болсо, анда аны риваят кылуучулардын абалы да белгисиз болот. Мындан, алардын адилдигине, тактыгына жана башка риваятчылар менен тил бириктирип албаганына шек жаралып калат.

3 - Сахабалардан башка риваятчылардын адилдиги жана тактыгы. Хадис башынан аягына чейин, бир гана адилдик жан тактык шарты менен кабыл алынат. Башкача айтканда, Аллахтын Элчисине ﷺ жана анын сахабаларына жетип барганга

чейин, адилдик жана тактык шарттары тыкыр изилденет. Ошондуктан, аалымдар бул жаатта «таъдийл жана жарх», «илм арижал (риваятчылар илими)» сыяктуу риваятчылардын абалын изилдей турган илимдерди негиздешти. Хадисти риваят кылуучу адамдар баардык тараптан тыкыр изилденет. Башкача айтканда, алардын адилдиги, тактыгы жана санадагы башка риваятчылар менен кезиккендиги же кезикпегендиги тыкыр изилденет. Риваятчы өзү жашаган дооруна, жаттоодогу жана накл кылуудагы дыкаттыгына (тактыгына), маселелерди аралаштырып жибербөөсүнө, чынчылдыгына, адилдигине, калыстыгына жана таквасына карап иликтенеп. Өзүнөн сөз кошуп жиберүүчүдөн же унутуп сөздөрдү кемитип коючудан, ошондой эле, адилдиги (ишенимдүүлүгү) жоголгон жана таквасы алсыз болгон адамдардар хадис алынбайт.

4 - Хадистин башка ишенимдүү риваятчылардан накл кылынган сахих нусутарга карама-каршы келбеши. Биринчиден, хадис Курани Каримдин нусустарына, андан кийин, башка катый риваяттарга карама каршы келбеши керек. Негизинен, динде эч кандай карама-каршылык болбошу керек. Бир эле маселеде бир нече пикир орун алуусу мүмкүн эмес. Эгерде, нусустарда карама-каршылык орун ала турган болсо, анда Курандын же хадистин катый нусустарына каршы келген риваяттардын бири дароо четке кагылат.

5 - Хадисте тилдик көркөмсүздүк болбошу керек. Башкача айтканда, хадис чечендиктин (балаго) жана көркөмдүктүн (фасоха) жогорку деңгээлинде болуп, бул жаатта төмөнкү деңгээлге түшүшү мүмкүн эмес. Анткени, хадис көркөмдүк жана чечендик жагынан Курандан кийинки эле орунда турат. Пайгамбарыбыз ﷺ мындай дейт:

فُضِّلْتُ عَلَى الْإِنْبِيَاءِ بِسَبْتٍ: أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ، وَصِرْتُ بِالرُّعْبِ، وَأَحَلَّتْ لِي الْعَنَانِمُ، وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ طَهْرًا وَمَسْجِدًا، وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَأَفَّةٍ، وَخُتِمَ بِي النَّبِيُّونَ
رواه الإمام مسلم

«Мен алты нерсе менен пайгамбарлардан артыкчылыктуу болдум: Мага сөз чеберлиги берилди, сүр-айбат берилди, олжолор адал кылынды, жер бетинин бардык жери мен үчүн таза жана мечит кылынды, жалпы адамзатына жөнөтүлдүм жана пайгамбарлардын мөөрү (акыркысы) кылындым». (Муслим риваяты)

Имам Ас-Суюти «Ал-Мизхар» китебинде мындай дейт: «Адамзатынын эң көркөм сөз чебери, жолбашчыбыз, төрөбүз жана Роббисинин сүйүктүүсү бул – Мухаммад ﷺ».

Ислам дининин так жана туура накл кылынуусун камсыздоочу ушул маселелерди дыкаттык менен карап чыгып, бул диндеги Куран жана сүннөт нусустарына бурмалоо же жалган аралашып кетүүсү мүмкүн эмес экендигин, ошондой эле, бул дин Аллах Таала тарабынан корголушун кадыржамдык жана ишеним менен айта алабыз. Аллах Таала Ыйык Куранды чогултуу жана жаттоо, ошондой эле, Пайгамбарыбыздын ﷺ сүннөтүн жалпы жана тафсилий абалында жаттап-сактоо милдетин өзүнүн солих пенделерине гана ыйгарып келет.

Учурда, кээбир кимселер мына ушул дин нусустарына, өзгөчө, сахабалардын ﷺ адилдигине жана хадистердин сахих-заифтиген шек жаратууга белсенип жатышат. Мындай кишилерди үч топко бөлүп айтууга болот:

1 - Батыштын уулуу сакофатынан таасирленгендер.

Ислам бүтүн дүйнөдө, өзгөчө, Батыш ааламы болгон Европада жана Америкада укмуштуудай тездик менен жайылып жаткан бир убакта, бул кимселер Батыштын Исламга жана мусулмандарга карата жек көрүүчү, скептикалык көз карашынан таасирленишүүдө. Алар өздөрү түшүнгөн абалда «эл аралык терроризмге (т.а. Исламга жана мусулмандарга) каршы күрөш» долбоорунун алкагында түзүлгөн пландын негизинде иш алып барышууда. Батыш хазаратынын жараксыздыгы жана кулашы ачык көрүнө баштаганда, ошондой эле, адамдар андан баш тартууга жана туура фикирлөөгө карай бет алышкан учурда, 2001-жылы сентябрь окуясынын уюштурулушу менен Исламга жана мусулмандарга каршы алып барылган бул согуш дагы да күч алды.

2 - Батыштын максаттуу жана пландуу көрсөтмөлөрүн тоту куштай кайталоочу адамдар. Алар Батыштын көрсөтмөлөрүн эч ойлонбой кайталоо менен Исламга канчалык чоң зыян жеткирип жатышканын жана Батыштын Исламга каршы согушунда аларга акысыз кызмат көрсөтүп жатышканын билишпейт. Бул адамдар хадис илимин, «таъдийл жана жарх» илимин, жада калса, сахабанын ким экенин да толук түшүнүшпөйт.

3 - Шийъалардын бир тайпасы. Алардын шаръий илим жаатында, ошондой эле, Расулуллахтын ﷺ сахабаларынан ﷺ накл кылуу жана хадис маселелеринде эч кандай орду жок. Анткени,

алар негизинен эле, сахабалардын көпчүлүгүн тан алышпайт. Тескерисинче, алардын көпчүлүгүн, айрыкча, Абу Бакрды жана Умарды ﷺ Исламдан чыгарып салышат. Андыктан, алардын сөзүнүн кылча кадыры жок.

Жыйынтыктап айтканда, Батыштын жана анын мусулмандар арасындагы жүгүртөктөрүнүн Аллахтын динине каршы алып барган согуштары ар качан жеңилүү менен аяктап келген. Алардын бул жолку аракеттери дагы сөзсүз түрдө ийгиликсиздикке дуушар болот. Бул урунуулар жаңылык эмес. Ислам нуру чубактаган күндөн бери мындай аракеттер токтобой келет. Алгач, Мекке мушриктери Исламдын нурун өчүрүүгө аракет кылышты. Алар Куранга шек келтиришип, Пайгамбарыбызга ﷺ сыйкырчы жана көзү ачык деген жалган айыптоолорду коюуга аракет кылышкан. Андан кийин, чыгыш таануучулардын Исламга шек жаратуу үчүн эки жүз жылдан ашуун убакытка созулган туруктуу жана үзгүлтүксүз аракеттери да ийгиликсиздикке учурады. Мусулман өлкөлөрүндөгү чыгыш таануучулардын лидери Сэмюэл Маринус Цвемер бул ийгиликсиздикти моюнга алып, мындай деген: «Пайгамбардын ﷺ хадистерине жалган аралаштырууга аракет кылуучулар бардык доорлордо болуп келишкен. Бирок, бул аракеттердин баары күндү үйлөп өчүрүүгө же абаны тороп алууга болгон аракеттерден башка нерсе эмес болчу». Акыйкатта, Аллах Таала бул диндин сакталышын өз кепилине алган. Аллах айтат:

﴿حَنْزَلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَفِظُونَ﴾

«Албетте, бул эскертмени (Куранды) Биз Өзүбүз түшүрдүк жана кадиксиз, Өзүбүз аны сактоочубуз» [15:9]

Көпчүлүк тафсирчилер «зикр» сөзү Куранды жана аны баяндаган Пайгамбардын ﷺ сүннөтүн түшүндүрөрүн айтышкан. Аллахтын бул динди кыяматка чейин сактайт. Аллах Таала Ислам динине каршы күрөшүүгө аракет кылгандарга өтө катуу азапты убада кылган. Аллах айтат:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلَكِنَّ كُفْرَهُمْ كُفْرًا مُبِينًا﴾

«Албетте Аллахка жана Анын пайгамбарына каршы чыга турган кимселер дал өздөрүнөн мурункулар кыйратылганы сыяктуу кыйратылат. Чынында Биз ачык-айкын аяттар түшүрдүк. (Мына ушул аяттарды четке кагуучу) каапырлар үчүн, кор кылуучу азап бар»

[58:5]

﴿يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا وَرَأَى اللَّهُ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّأ أَن يُتِمَّ وَرَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾

«Алар Алланын нурун (Исламды) ооздору (бекерпоз, пайдасыз сөздөрү) менен өчүрмөкчү болушат. Алла болсо, (каапырлар) каалашпаса да, Өз нурун толо (чар тарапка) жаюуну каалайт» [9:32]

Ошол эле учурда, Аллах Таала каапырлар жек көрүшсө дагы, бул динди бардык диндерден үстөм кылууну убада кылды. Бул дин жер жүзүнүн Чыгышынан Батышына чейин жетип барат. Шектенүүчүлөр да, эки жүздүүлөр да бул динге тоскоолдук кыла алышпайт. Пайгамбар ﷺ айтты:

إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلَغُ مُلْكُهَا مَا زَوَى لِي مِنْهَا

«Аллах мага жерди айландырды жана мен анын Чыгышын жана Батышын көрдүм. Менин үммөттүмдүн мүлкү мага көргөзүлгөнгө чейин жетет» (Имам Муслим).

Кудуреттүү Аллахтан бизди ушул динди коргоп жайуучулардан кылышын, анын рисалатын бүткүл адамзатына көтөрүп чыгуучулардан кылышын жана бул динге жер жүзүндө үстөмдүк беришин сурайбыз! □

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>﴿ ۞ ﴾ «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зудум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>Сиси дүйнөлүк жөөттөр конгрессинин президентин кабыл алып, тынчтык сүйлөшүүлөрдү жандандыруунун маанилүүлүгүн баса белгиледи</p>		
<p>Мисир президентинин маалымат бөлүмүнүн билдирүүсүнө ылайык, президент Абдулфаттах Ас-Сиси башкы чалгын кызматынын жетекчиси Аббас Камилдин катышуусунда, Нью-Йоркто жайгашкан жөөт уюмдарынын эл аралык федерациясы болгон Дүйнөлүк Жөөттөр конгрессинин башчысы Рональд Лаудерди кабыл алды. Мисир президентинин басма сөз катчысы Бассам Рады: «Жолугушуу Мисир менен Америка мамилелеринин алкагында айрым маселелерди о.э. Жакынкы Чыгыштагы тынчтык жараяны жана экстремисттик идеологияга каршы күрөшүү боюнча бир катар маселелерди карап чыгуу менен өттү» - деп билдирди. Президенти Сиси: «Мисир менен АКШнын ортосундагы стратегиялык мамилелердин тереңдиги аймактагы кризистерге жана коркунучтарга, айрыкча, терроризмге жана экстремисттик идеологияга каршы күрөшүү үчүн чоң мааниге ээ. Бул аймактык коопсуздукка жана туруктуулукка жетүү үчүн абдан зарыл», - деди. Дүйнөлүк Жөөттөр конгрессинин башчысы Мисирдин Жакынкы Чыгыштагы жана Африка континентиндеги коопсуздуктун жана туруктуулуктун тиреги катары чечүүчү ролу үчүн ыраазычылыгын билдирди. Ошондой эле, терроризм коркунучу менен күрөшүүгө жана анын аймакта болуп жаткан ар кандай кризистерге чечимдерди табууга болгон тынымсыз аракеттерине өзгөчө токтолуп кетти.</p> <p>Ал-Ваъй: Мисир Башкы Чалгын кызматынын жетекчисинин мындай жыйынга катышуусу Сисинин Фалестин маселесинде жөөттөргө малайлык кылып жатканын, ошондой эле, терроризм жана экстремизм шылтоосу менен Исламга каршы күрөшүп жатканын айгинелеп турат.</p> <p>Жөөт вужудун өз имиджин көтөрүү үчүн эң мыкты каражат деп эсептеген башка араб режимдери сыяктуу, Сиси дагы аталган конференцияны мына ушул максатта пайдаланып жатат. Судан жетекчилеринин АКШ санкцияларын алдырып салуу үчүн жөөттөрдөн жардам сурап кайрылганы да унутула элек.</p>		
<p>Бин Ладенди өлтүргөн күч терроризм менен күрөшүүдөн глобалдык державаларга каршы күрөшкө өтүүдө</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p>«Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
<p>Усама бин Ладен өлтүрүлгөндөн он жыл өткөндөн кийин, АКШнын аскер-деңиз флотунун жоокерлери (SEAL) өз лидерлигин өркүндөтүү үчүн, ошондой эле, Кытай жана Россия сыяктуу дүйнөлүк державалардын коркунучуна каршы туруу үчүн элиталык күчтөрдү кеңири трансформациядан өткөрө баштады. Бул жаңы план жоокерлердин деңиздин үстүндө жана астында думшандарга күчтүү каршылык көрсөтүү ыкмаларын күчөтүүгө негизделген. Аталган күчтүн жетекчилери адам өлтүрүү, сексуалдык зомбулук жана баңги затын колдонуу сыяктуу дүрбөлөңгө салган айыптар менен таанылып кетишкендиктен, алдыда компетенттүү жаңы жетекчилерди издөө иштери жүргүзүлөт. Башкы командачы адмирал Хью Ховард өзүнүн Ассошиэйтед Пресс агенттигине берген интервьюсунда: «Буга чейин, Аскер-Деңиз Флотунун Атайын Операциялык Күчтөрү антитеррордук операцияларга өзгөчө көңүл буруп келген. Учурда, андан башка зарыл маселелерге көңүл бурууга убакыт келди. Акыркы жыйырма жыл аралыгында, деңиз флотунун көптөгөн жоокерлери Ирактын чөлдөрүндө жана Афганистандын тоолорунда согушуп келишти. Эми, аларды кайрадан деңизге кайтаруу зарыл болуп турат», - деп билдирди. Кытай менен Россия куралдуу күчтөрүн тездик менен өнүктүрүшүп, ал аркылуу дүйнө жүзүндө таасирин кеңейтүүгө аракет кылып жатышканына байланыштуу, Пентагон мына ушундай стратегиялык чечимди кабыл алды. АКШнын Коргоо министрлиги жетекчилеринин айтымында, акыркы жыйырма жылдыкта, Америка терроризмге жана экстремизмге каршы алып барган согуштарда көптөгөн ресурстарды сарптап, Москва менен Пекинден артта калып кетти. Ховард дагы: «Коротулган ресурстарды кайрадан тикелөөгө болот. Бирок, биз мындан ары кесиптештерибиздин коркунучтарына каршы туруу үчүн дагы көбүрөөк аракет кылышыбыз зарыл», - деп кошумчалады. Андан тышкары, Ховард пилотсуз учак (дрон) жана электрондук согуш мүмкүнчүлүктөрүн өркүндөтүү үчүн, ошондой эле, чалгындоо малыматтарын чогултуу жана душманды куулук менен жеңүү жолдорун өркүндөтүү үчүн жаңы аскерлерди кабыл алмакчы.</p> <p>Ал-Ваъй: Бул стратегиялык өзгөрүү Американын Исламга каршы согуш менен алек болуп, Россия менен Кытайдан артта калып кеткенин жана ал жоготуулардын ордун толтурууга бел</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ " # «Албетте момундар ага-инилер».</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>байлаганын көрсөтүп турат. Ошондой эле, мындай өзгөрүү дүйнөлүк саясаттын Америка, Кытай жана Россия сыяктуу державалар ортосундагы суук согуштарга бурулганын түшүндүрөт.</p>		
<p>Тель-Авив менен Латакиянын ортосундагы аба каттамдары</p>		
<p>Маалымат сайттарынын бири Россиянын аба күчтөрүнө таандык, Москвадан учуп келген жеке орус учагы Тель-Авивдеги Бен Гурион аэропортунан көтөрүлүп, Латакиядагы Орусиянын «Хмаймим» базасына конгонун кабарлады. Бул каттам канкор Асад режиминин көз алдында ишке ашырылды. Аталган сайт «израиль» маалымат булактарына шилтеме жасап, үч күндөн кийин дагы бир учак Тель-Авив аэропортунан Латакияга учаарын жана ал каттамдардын максаттары айтылбаганын кабарлады. Үстүбүздөгү жылдын башында, Аш-Шарк ал-Авсат (Ash-sharq Al-Awsat) гезити «израиль» расмийлери менен Асад режиминин расмийлери ортосунда «Хмаймим» базасында жолугушуу болгонун жана расмийлер Сириядагы жаңжалды талкуулашканын кабарлаган. Жолугушууда Асад режиминин делегациясын Улуттук коопсуздук кеңешинин директору генерал-майор Али Мамлюк жетектесе, «израиль» делегациясын «израиль» армиясынын мурдагы Башкы штабынын жетекчиси Гади Айзенкот жетектеген.</p>		
<p>Ал-Ваъй: Бул жана ушул сыяктуу башка кабарлар таң калууга деле арзыбайт. Бул режимдер өздөрүнө окшогон, жүркөктөрү мазхабпарастык менен таъассубдун сокурдугуна чалынган жана мусулмандардын канына суусаган кимселерди гана алдай алышат. Бул дүйнөдө алардан өз колубуз менен өч алып берүүсүн жана акыретте болсо аларды түбөлүктүү азапка салуусун Аллах Тааладан сурап калабыз.</p>		
<p>Катардын Сириядагы жаңжалга жана Асаддын бийликте калышына болгон көз карашынын өзгөрүүсү</p>		
<p>Катардын Москвадагы жаңы элчиси Ахмед бин Насер бин Жасим аали Сааний россиялык «Коммерсант» гезитине берген билдирүүсүндө, өз өлкөсүнүн Сирия маселесиндеги позициясы кескин өзгөргөндүгүн ачыктады. Ал сөз өзүндө : «Катар менен Россиянын ортосунда Сирия көйгөйү боюнча өз ара түшүнүшүү бар. Ошондой эле, бул маселеде эки өлкөнүн позициялары да жакындаштырылды. Катардын позициясы абдан ачык, биз Сирия элинин азап-тозогун токтотуу үчүн Россия менен кызматташабыз.</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p>«Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
--	--	--

Катар Сириядагы эч кандай экстремисттик топторду колдобойт. Азыр биз баарынан мурда Сириядагы боордошторубуз баштарынан өткөрүп жаткан аянычтуу абалдан чыгуу үчүн, ошондой эле, ал жактагы көйгөйлөрдү жөнгө салуу үчүн шашылыш чараларды көрүшүбүз керек. Катар бул аймактын бир бөлүгү болгондуктан, кризистин алгачкы күндөрүнөн тартып, Сирия эли менен режимдин ортосундагы көйгөйлөрдү чечүүгө салым кошууга аракет кылып келди», - деп айтты. Байкоочулардын айтымында, Катар элчисинин Сирия боюнча Россия менен жакындашууга байланыштуу билдирүүлөрү, Доханын Сирия маселесине карата позициясын өзгөрткөндүгүн түшүндүрөт. Ал эми Москва болсо, Сирия көйгөйүнүн чечими Башар Асаддын бийликте калышында деп эсептейт. Эске сала кетсек, өткөн жылдын март айында Россия, Түркия жана Катар өлкөлөрүнүн тышкы иштер министрлери Дохада үч тараптуу жолугушуу өткөрүшкөн. Жолугушууда Сирия көйгөйү жана үч мамлекеттин Сирия көйгөйүнүн чечими туурасында бир пикирге келүүсү талкууланган.

Ал-Ваъй: Катар ар дайым, колонизатор кожоюндарынын кызыкчылыктарын ишке ашыруу максатында, өзүнүн **ыплас саясий акчаларын** колдонуу менен, түрдүү көтөрүлүштөргө кийгилигишип келет. Ал мындай максат менен көптөгөн көтөрүлүштөргө кийлигишип келген. Алгач Боснияда жана Герцеговинада, андан кийин Ооганстанда жана Сомалиде, азыр болсо Сирияда дал ушул сценарийди ишке ашырып жатат. Анын кийлигишүүлөрүнүн бардыгы Ислам душмандарынын кызыкчылыгына жараша аяктайт. Элчинин бул сөздөрүндө Катардын жана аны менен чогуу болгон Түркиядагы арсыз жетекчилердин Сирия мусулмандардына карата кыянатчылыгы даана көрүнүп турат. Ал арсыз акимдер кээде урушуп, кайра жарашып, жолугушуп, талкуулашып, тил бириктиришип чечимдерди кабыл алышууда. Акыбетте, алардын тил бириктирүүлөрүнөн бир гана мусулмандар жапа чегишүүдө.

Навальный Куран окуу мүмкүнчүлүгүнөн ажыратылды жана ал орус бийлигин сотко берет

Ассошиэйтед Пресс агенттигинин Араби21 которгон докладында, орусиялык оппозиционер Алексей Навальный «Курани Каримди үйрөнүү» себептүү, өз өлкөсүнүнүн бийлигине каршы жаңы

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫҢ КАБАРЛАРЫ</p>	<p>﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ " # «Албетте момундар ага-инилер».</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫҢ КАБАРЛАРЫ</p>
<p>көйгөйдү козгоду. Россияда камалган Навальный аны Куран окуу мүмкүнчүлүгүнөн ажыраткандыгы үчүн түрмө жетекчилерин сотко берерин айтты. Ал: «Мен түрмөгө түшкөндө, өзүмдү өркүндүү үчүн зарыл болгон нерселердин тизмесин түзгөнмүн. Ошол нерселердин катарында, Куран окуу жана аны терең өздөштүрүү дагы бар эле. Негизи, биз үчүн түрмөдө эң эле жеткиликтүү болгон жалгыз нерсе бул китеп. Бирок, мени Куран китепти окуудан тосуп жатышат. Эгер, өз укугумду талап кылып, акыйкатка жетишим үчүн жападан жалгыз жол түрмө администрациясын сотко берүү болсо, мен ага даярмын», - деп айтты. Түрмө администрациясы Навальный сураган китептердин баарын экстремисттик эмес экендигин текшерүү үчүн экспертизадан өткөрүү зарыл экендигин жана бул иш 3 айга жакын убакытты талап кыларын айткан.</p> <p>Ал-Ваъй: Навальныйдын Курани Каримди окууга жана терең өздөштүрүүгө болгон ниети Исламдын глобалдык өзгөртүүгө жарактуулугунан жана алдыда анын эл аралык саясий майданда өз ордун ээлешинен кабар берет. Айта кетүүчү нерсе, Алексей Навальный Россия президенти Владимир Путинге каршы потенциалдуу оппозиционер болуп саналат. Путин бардык оппоненттерин көбүнчө уулап өлтүрөт. Ал дүйнөнүн калган кылмышкер башкаруучуларынан ашса ашат, бирок кем калышпайт. Ал өлкө ичинде да, сыртында да мындай кылмыштарын ишке ашыра берет. Айрыкча, Сирияда кылмышкер режимге жардам берип, Исламга жана Халифалык долбооруна каршы согушуу менен өз өлкөсүнүн хазаратын жана өз элинин динин коргогон баатыр болуп көрүнүүгө аракет кылды. Путин режими мурунку орус коопсуздук кызматы КГБнын калдыгы болуп эсептелет. Путин ал кызматтын алдынкы бүтүрүүчүлөрүнүн бири. <i>«Алардын жүрөктөрү окшош».</i></p>		
<p>АКШ евангелисттердин коронавирус вакцинасын четке кагышынан кабаатырда</p>		
<p>Индепендент гезити АКШдагы ак евангелисттердин арасында вакцина алуу боюнча терең шек бар экендигин жана бул нерсе коронавируска каршы күрөштү дагы да оорлотушу мүмкүн экендигин айтып чыкты. Маалыматта айтылышынан, Американын эң ири евангелдик сектасы болгон Түштүк Баптисттик конференциясынын башчысы Дж.Д. Герьер өзүнүн фейсбук</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p>» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
<p>баракчасында коронавирууска каршы вакцина алып жаткан сүрөтүн жарыя кылган. Анын сүрөтүнө көптөгөн лайктар басылганы менен, евангелисттердин көпчүлүгү ага терс реакция билдиришти. Кээбирлери вакцинаны кооптуу жана шайтаний нерсе деп сүрөттөшсө, башкалары аталган дин кызматчысын вакцинага болгон өкмөттүк үгүттөөгө катыштыгы бар деп айтыпташты. Ассошиэйтед Пресс-НОРК коомдук изилдөө борборунун март айында жүргүзгөн сурамжылоосунда, ак евангелист протестанттардын 40 пайызы вакцина алуудан баш тартуусу мүмкүн экендиги аныкталган. Мындай натыйжа евангелисттер чөйрөсүндө дагы кооптонууну жараткан. «Христиандар жана вакцина» веб-сайтын негиздеген пастор жана мурунку миссионер Кертис Чанг бул жаңы демилгенин пайдубалы экендигин айтып мындай деди: «Ак евангелисттер АКШ калкынын болжол менен 20 пайызын түзөт. Айрым христиандар өз тагдырларын вакцинадан көрө Кудайдын колуна тапшырууну абзел көрүшөт». Евангелиялык чиркөө кызматкерлеринин бири минтип айтты: «Биз түрдүү сыноолорго жана коркунучтарга кабылып жашайбыз. Ошондой эле, акыр-акыбет кайда барарыбызды да жакшы билебиз. Акыйкатта, мына бул биз турган жерге караганда, асман биз үчүн алда канча артыгыраак. Анда эмнеге, бул дүйнөдөн кетүүгө (вируска) каршы күрөшүшүбүз керек?»</p> <p>Ал-Ваъй: Бул орунда, биз бүтүн дүйнөдөгү элдерге жана мамлекеттерге коронавирууска каршы күрөштө Ислам көрсөткөн жолдорду кармануунун зарылдыгын дагы бир ирет эскерте кетмекчибиз. □</p>		

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

Ислам Аллахтан түшүрүлгөн акыркы дин экендигин билбестик мусулман адам үчүн үзүргө (ал-узру бил-жахл) өтпөшү шарияттагы катый маселе экени баарына маалым. Мурунку диндер белгилүү бир коомго гана түшүрүлгөн болсо, Ислам бүтүндөй адам заты үчүн түшүрүлгөн. Ошондой эле, ар бир үмөт үчүн динди жеткирүүчү атайын пайгамбар жиберилген болсо, Ислам бүтүндөй адам затына жиберилгендиктен, бул динди жалпы адамзатка жеткирүү важиби мусулмандарга жүктөлөт. Аллах тарабынан түшүрүлгөн Таурат жана Инжил сыяктуу китептердин баары адамдар арасында ошол китептин негизинде өкүм жүргүзүү үчүн түшүрүлгөн. Ал китеп менен өкүм кылбагандар «Кафирлер» «Залимдер» жана «Фасыктар» деп сифатталган. Аларга берилген бул сифат Куранда жалпы (ъаам) түрдө айтылган. Аллах Таала айтат:

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

«Кимде-ким Аллах түшүргөн дин менен өкүм кылбаса, анда, алар каафирлер» [5:44]

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

«Кимде-ким Аллах түшүргөн дин менен өкүм кылбаса, анда, алар заалимдер» [5:45]

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

«Кимде-ким Аллах түшүргөн дин менен өкүм кылбаса, анда, алар фаасыктар» [5:47]

Бул сифаттар жалпы түрдө айтылгандыктан, шарият менен өкүм кылуу жоголгон убакта, мусулмандарды да өз ичине алат. Бул акыйкат бүгүнкү күндө, мусулман аалымдарынын көпчүлүгүнүн зээндеринен алыстап баратканы жанды кейитет. Алар бул нерсени көрмөксөнгө салышып, шариятта мындай буйрук жоктой жашап жатышат. Алар Исламдын кыяматка чейинки бүтүн жана толук дин экендигине ыйман келтиришет. Сөздөрүндө жана хутбаларында Расуллаллахтын ﷺ өкүмдар жана аскер башчы болгонун тынбай

кайталашат. Ислам тарыхындагы жихад, рошид Халифалар жана Исламий мамлекет жөнүндө сыймыктанып айтышат. Бирок, алар Ислам менен өкүм жүргүзүлбөй калган учурда важиб болуучу милдеттер тууралуу, Ислам шариятындагы башкаруунун өкүмү тууралуу, Аллах түшүргөн дин менен өкүм жүргүзүүнүн маанилүүлүгү тууралуу, турмуштук маселелерди чечүүдө бир гана динге кайрылуунун зарылдыгы тууралуу жана эң өкүнүчтүүсү, алардан айрылуунун кесепетинен мусулмандардын башына түшкөн бузукулук, зулум жана кордуктар тууралуу ойлонуп да коюшпайт...

Алардын шарый важибдер арасынан эң улуусу болгон Ислам менен өкүм жүргүзүү важибине кайдыгерлик кылуу үчүн ойлоп тапкан кооптуу үзүрлөрүнүн бири бул «валий ул-амр эмне менен башкарсан да, ага итаат кылуу важиб» деген шылтоо. Алар валий ул-амрга болгон итаатты шарият менен чектебестен, абсолюттук түрдө важиб деп айтышат. Ошондой эле, алардын кээбирлери «Шарият адамдарга пайда келтирүү үчүн түшкөн. Кайсы иште пайда болсо, ал Аллахтын шарияты болот» деп айтышат. Алар шарияттагы 90% ахкамдарды мына ушул пайда негизинде чечип беришүүдө. Натыйжада, пайда шарият үчүн эң алгачкы негиз болуп калууда. Андан тышкары, кээбир аалымдар демократиялык шайлоолорго катышууга уруксат берүүчү фатваларды беришүүдө. Муну менен алар өздөрүнүн турмуштук жана саясий иштерин Исламдан башка мыйзамдар негизинде тартиптелишине ыраазылык билдиришүүдө. Жада калса, Батыштагы кээбир изилдөө уюмдары суфий аалымдарды колдоо аркылуу, аларды мусулмандарды башкарууда ортомчу катары пайдаланууну Батыш өлкөлөрүндөгү жана мусулман өлкөлөрүндөгү жетекчилерге сунушташууда.

Ушул нерселерден улам, ал аалымдарга Исламды тургузуу рошид Халифалык мамлекетин тикелөө аркылуу гана болорун түшүндүрүү үчүн, Исламды мурункулар түшүнгөндөй, туура негизде түшүнүүгө чакырууну эп көрдүк.

Аллах Таала айтат:

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا آتَاكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ عَمَلُنَا مِنْكُمْ رِزْقٌ وَإِنَّمَا تَأْتِيكُمْ أَمْوَالُهُمْ وَجِدَةٌ وَلَكِنْ لِيُقَلِّبُكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَنْبِقُوا الْخَيْرَ ۗ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ مِمَّا فَبَيْنَكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

«Сага болсо (эй Мухаммад), өзүнөн алдыңкы Китеп(тер)ди ырастоочу жана ал (Китептер) үстүндө күбө болгон бул Китепти чындык менен түшүрдүк. Демек, адамдар ортосунда Алла түшүргөн нерсе менен өкүм кылгын, жана сага келген

чындыктан жүз үйрүп, алардын көңүл кушу каалаган нерселерге ээрчибе! Силерден ар бир (коом) үчүн (өзүнчө) шарият жана жол кылып койдук. Эгер Алла каалаганда, баарыңарды бир үммөт (бир динде) кылып койгон болоор эле. Бирок Өзү берген нерселерде силерди сыноо үчүн (ар бир үммөткө өзүнчө шарият, жол кылып койду). Демек, жакшы иштерге шашылгыла! Баарыңардын Аллага кайтышыңар бар. Кийин Ал Зат силерге талашкан нерсеңердин кабарын берет» [5:48]

Ибн Касирдин тафисиринде бул аят тууралуу минтип айтылат: «Мурунку аяттарда, Аллах Таала Муса алайхи саламга түшүргөн Таурат тууралуу эскерип, аны мактады жана ага ээрчүүнү буйруду. Анткени, ал ээрчүүгө татыктуу болчу. Андан кийин, Инжилди эскерди жана аны да мактады. Элдерди аны (турмушта) тургузууга жана андагы ахкамдарга ээрчүүгө буйруду. Ошондой эле, Аллах Таала өзүнүн сүйүктүү Расулуна ﷺ түшүргөн Курани Каримди да эскерип, мындай деди:

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ

«Сага болсо (эй Мухаммад) бул Китепти чындык менен түшүрдүк» т.а. бул китептин Аллахтан экендигине эч кандай шек-күмөнү жок болгон чындык менен түшүрдүк.

مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ

«Өзүнөн алдыңкы Китеп(тер)ди ырастоочу» т.а Аллах Таала тарабынан Өзүнүн кулу жана пайгамбары болгон Мухаммадга ﷺ китеп түшөрү тууралуу кабар берген, жогоруда эскерилген жана макталган китептерди ырастоочу. Ал тууралуу кандай кабар берилген болсо, Куран дал ошондой болуп, жада калса, мурунку китептерден артыкчылыктуу болуп түштү. Анткени, аны кармануучулар акыйкатты көрө билген, Аллахтын буйругуна моюн сунган жана Анын шариятына ээрчиген чынчыл адамдар болушту. Аллах алар тууралуу минтип кабар берген:

إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَجْرُونَ لِلآذْقَانِ سُجَّدًا ۝ ۱۰۷ وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا

«Айткын: «(эй мушириктөр), силер (кааласаңар) ага ишенгиле, же (кааласаңар) ишенбегиле. Анткени (Куран түшүшүнөн) мурда илим (Тоорот) берилген адамдар (Куран) окулган чакта сажда кылган абалдарында жүздөрү менен жыгылышат. Дагы алар: «Эй накиза Раббиз! Албетте Раббиздин («Мен акыркы пайгамбарымды жиберемин жана ага Куран түшүрөмүн», деген) убадасы аткарылуучу убада», дешет» [17:107-108]

وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ

«...ал (Китептер) үстүндө күбө болгон» Ибн Касир бул сөз тууралуу бир нече тафсирлерди эскерип өктөндөн кийин, айтты: «Бул маанилердин бардыгы бири-бирине жакын. Анткени, «المهيمن» (күбө) сөзү бул маанилердин баарын камтыйт. Куран мурунку китептердин баары үчүн коргоочу, күбө жана өкүмдар. Аллах Таала китептердин акыркысы жана мөөрү кылып түшүргөн бул Куранды алардын арасынан эң толугу, эң улуусу жана эң күчтүүсү кылды. Ошондой эле, аны коргоону Аллах Таала өз жоопкерчилигине алды:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

«Албетте, бул эскертмени (Куранды) Биз Өзүбүз түшүрдүк жана кадиксиз, Өзүбүз аны сактоочубуз» [15:9]

فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ

«Демек, адамдар ортосунда Аллах түшүргөн нерсе менен өкүм кылгын» т.а. «Оо Мухаммад, адамдардын арабын да, ажамын (арап эместерди) да, сабатсызын да, сабаттуусун да Аллах сага түшүргөн улуу китептин негизинде башкаргын. Ибн Жарийр буга кошумчалап: «Сенден мурунку өткөн пайгамбарлардын шариятынан насх кылынбастан, бекемделген ахкамдар менен да башкаргын» - деген маанини айткан.

Ибн аби Хатим Ибн Аббасдан ﷺ риваят кылып айтат: «Алгач, Расулуллах ﷺ ахли китептер арасында өкүм кылууда ыктыярдуу болчу. Тактап айтканда, кааласа алар арасында (Курандын негизинде) өкүм кылат эле, кааласа аларды өз ахкамдарына таштап коёт эле. Кийин,

وَأَنْ أَحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ

«Адамдар ортосунда Алла түшүргөн нерсе менен өкүм кылгын, жана алардын көңүл кушу каалаган нерселерге ээрчибегин!» - деген аят түшүп, Расулуллахты ﷺ алардын ортосунда да биздин китебибиздин негизинде өкүм кылууга буйруду».

وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ

«Алардын көңүл кушу каалаган нерселерге ээрчибегин!» т.а. алардын Аллах тарабынан пайгамбарга түшүрүлгөн ахкамдарды ташташып, өздөрү ойлоп табышкан ахкамдарына ээрчип кетпегин. Ошондуктан, Аллах айтты:

وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا □ آءَاكَ مِنَ الْحَقِّ

«Сага келген чындыктан жүз үйрүп, алардын көңүл кушу каалаган нерселерге ээрчибе!» т.а. Аллах Таала буйруган чындыктан жүз үйрүп, мына ошол жарды жахилдердин каалоолоруна ээрчип кетпегин.

لَكَلِّمْ عِلْمًا مِنْكُمْ رِزْقًا وَمِنْهَا

«Силерден ар бир (коом) үчүн (өзүнчө) шарият жана жол кылып койдук» бул аяттагы رِزْقًا сөзүнүн мааниси шарият, ал эми, وَمِنْهَا сөзүнүн мааниси жеңил жана ачык болгон жол. Бул аят түрдүү диндеги үммөттөр тууралуу кабар берүүдө. Анда, Аллах Тааланын пайгамбарларга түшүргөн шарияттары түрдүү болгону менен, таухиди (акыйдасы) бирдей болгонун айтты. Бул тууралуу «Сахих ал-Бухарийде» Абу Хурайрадан رضي الله عنه риваят кылынган хадисте, Пайгамбар صلى الله عليه وسلم айткан:

«*حَن مَعَاشِرِ الْأَبْيَاءِ إِخْوَةٌ لِعَلَّا، دِينَنَا وَاحِدٌ*»

«Биз пайгамбарлар (шарияты) ар кандай, бирок, дини бир болгон бир туугандарбыз»

Бул хадистеги «дини бир» деген сөздүн мааниси Аллах тарабынан бардык пайгамбарларга түшүрүлгөн жана китептерде келген таухид бир дегенди түшүндүрөт. Аллах Таала айтат:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

«(Эй Мухаммад), Биз сенден мурда жиберген ар бир пайгамбарга да: «Эч кандай кудай жок, бирок Мен гана бармын, демек Мага гана сыйынгыла», деп вахий жибергенбиз» [21:25]

Дагы башка аятта, мындай деген:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَتَتَّبِعُوا الطُّغُورَ

«Акыйкатта, Биз ар бир үммөткө: «Аллага сыйынгыла жана шайтандан ыраак болгула», (деген вахий менен) бир пайгамбар жибергенбиз» [16:36]

Ар түрдүү шарият дегендин мааниси, алардагы буйрук жана кайтаруулардын бири-биринен айырмалуулугу. Бир шариятта кандайдыр бир иш харам болсо, башка шариятта ошол эле иш халал болот, же тескерисинче, биринде халал болсо, башкасында харам болот. Ошондой эле, биринде жеңилээрэк болсо, башкасында күчтүүрөөк болот. Булардын баары Аллах Тааланын акысы болуп, анда чексиз даанышмандык камтылган. Катада айтат: «Аллах Тааланын *«Силерден ар бир (коом) үчүн (өзүнчө) шарият жана жол кылып койдук»* деген аятынын мааниси Тауратта да, Инжилде да, Куранда да өзүнчө шарият бар. Аллах Таала ал китептерде ким Ага итаат кыларын жана ким итаатсыздык

кыларын аныктоо үчүн, өзү каалаган нерсени халал кылып, өзү каалаган нерсени харам кылган. Акыйкатта, Аллах Таала кабыл кылуучу дин бул пайгамбарлар алып келген таухид жана Аллахка болгон чыныгы ихлас». Бул жалпы үмөттөргө болгон хитаб. Аллах кааласа, адамдардын бардыгын эч нерсеси насх кылынбай турган бир динге жана бир шариятка чогулта алат. Бирок, Ал ар бир пайгамбарга өзүнчө шариятты түшүрдү жана кийинки келүүчү рисалат аркылуу мурунку шарияттагы кээбир ахкамдарды насх кылып турду. Ал эми, жалпы адамдарга жиберилген, пайгамбарлардын эң акыркысы болгон Мухаммадга ﷺ түшүрүлгөн шарият менен андан мурунку шарияттардын баары насх кылынды. Ошондуктан, Аллах Таала айтты:

وَلَوْ آءَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَجِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آءَأْتَكُمْ

«Эгер Алла каалаганда, баарыңарды бир үмөт (бир динде) кылып койгон болоор эле. Бирок Өзү берген нерселерде силерди сыноо үчүн (ар бир үмөткө өзүнчө шарият, жол кылып койду)» т.а. Аллах Таала өзү түшүргөн шарият менен пенделерди сыноо үчүн, бири-биринен айырмалуу шарияттарды түшүрдү. Алар аркылуу, пенделердин итаат кылгандарына сооп-сыйлык берет жана алардын итаатсыздык кылгандарына жаза-укубат берет.

فِي مَا آءَأْتَكُمْ

«Өзү берген нерселерде» т.а. Китепте түшүрүлгөн нерселерде. Андан кийин, Аллах Таала пенделерди жакшылык иштерге шашылууну буйруду:

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ

«Демек, жакшы иштерге шашылгыла!» Бул аятта айтылган жакшылык иштер бул Аллахка итаат кылуу, анын Китебине ыйман келтирүү жана өзүнөн мурункуларды насх кылып келген (акыркы) шариятка ээрчүү.

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ

«Баарыңардын Аллахка кайтышыңар бар» т.а. оо адамдар, кыямат күнүндө баарыңар Аллахка кайтып барасыңар.

فَيَبْلُوَكُمْ بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

«Кийин Ал Зат силерге талашкан нерсеңердин кабарын берет» т.а. кыямат күнү, Аллах силер талашкан нерселердин акыйкатын билдирип, чынчылдарга чындыкты айтышканы үчүн ажр-сыйлык берет. Ал эми, эч кандай далил жок туруп,

акыйкатты танган жана жалган айткан кафирлерди аянычтуу азапка дуушар кылат. Анткени, кафирлер шек-күмөнсүз, ачык-айкын жана катъий болгон далилдерди билип туруп четке кагышат. □

**ИХЛАС ИБААДАТТЫН ТҮРКҮГҮ, АЛЛАХ АНСЫЗ
АМАЛДЫ КАБЫЛ КЫЛБАЙТ (1)**

Ихлас – бул ибаадатта жалгыз Аллах үчүн деп касд (ниет) кылуу. Башкача айтканда, пенденин бардык амалдарды Аллах Таала үчүн гана аткаруусу. Кээ бир салафтар мындай деп айтышкан: «Ихлас – бул өз ишиңе жалгыз Аллахтын гана күбө болушун каалоо. Бул тууралуу Куран жана хадистерде бир нече жолу, түрдүү сөздөр менен айтылган. Алар: «Ихлас», «Чын ниет», «Аллахтын ыраазычылыгын калоо», «Амалды Аллахка ыйман келтирүү жана Андан сооп үмүт кылуу менен аткаруу», «Мага гана ибаадат кылышат жана Мага шерик кошушпайт» жана «Аллах үчүн гана жакшы көрүү». Булар мусулман адамдын ар бир ишинде өлчөөсү боло турган ихластын туу чокусун баяндаган сөздөрдүн тобу. Ар бир момун буга көңүлүн буруп, аны бардык амалында өзүндө бекемдеши керек. Анткени, нафс ар бир иштин артында адам баласы өзү турганын көрсөтүп, аны мактанууга жана менменсінүүгө түртө берет. Андыктан, адам баласы ар бир ишинде ихластуу болууга жана аны жоготпой сактап калууга аракет кылуусу, ошондой эле, ихастуулукту өзүнүн мүнөзүнө айландырып алуусу зарыл. Пайгамбар ﷺ айтты:

«إِنَّكَ لَنْ تَنْفِقَ فِقْفَةً تَبْنَعِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ، إِلَّا أَجْرٌ □ عَلَيْهِ حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فَمِ امْرَأَتِكَ» رواه البخاري

«Сен Аллахтын ыраазычылыгы үчүн сарптаган ар бир нерсең үчүн ажырын аласың. Жада калса, аялыңдын оозуна кыпындай нерсе салган болсоң дагы (анын ажырын аласың)» (Бухарий риваяты).

Абу Кабшах ал-Анмарий риваят кылган хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

«مَا الدِّينُ إِلَّا لِرَبْعَةٍ □ فَر: عَبْدٌ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا وَعِلْمًا، فَهُوَ يَتَّقِي اللَّهَ وَيَصِلُ فِيهِ رَحْمَهُ وَيَعْلَمُ اللَّهُ فِيهِ حَقًّا، فَهَذَا بِأَفْضَلِ الْمَنَازِلِ، وَعَبْدٌ رَزَقَهُ اللَّهُ عِلْمًا وَلَمْ يَرِزُقَهُ مَالًا، فَهُوَ صَادِقُ النِّيَّةِ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ بِعَمَلِ فُلَانٍ، فَهُوَ □ يَتَّهَمُهُمَا سَوَاءً، وَعَبْدٌ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا وَلَمْ يَرِزُقَهُ عِلْمًا، فَهُوَ يَخْطِ فِي مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ، لَا يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ وَلَا يَصِلُ فِيهِ رَحْمَهُ وَلَا يَعْلَمُ اللَّهُ

فيه حقًا، فهذا بأخبث المنازل، وعيد لم يرزقه الله مالا ولا علما، فهو يقول: لو أن لي مالا لعملت فيه بعمل فلان، فهو يته فوزرهما سواء» رواه الترمذي

«Дүйнөдө төрт түрдүү адам болот. (Биринчиси:) Аллах ага мал-мүлк жана илим берген адам. Ал Аллахтан таква кылып, Анын рахматына жетет жана Аллахтын андагы акыларын мыкты билет. Мына бул эң жакшы даража. (Экинчиси:) Аллах илим берип, бирок байлык бербеген адам. Ал чын ниети менен: «Эгерде менин байлыгым болгондо, анда мен баланча жасаган (жакшы) иштерди жасамакмын», - дейт. Ошол ниети үчүн, (ал ишти жасаган адам) экөөнүн сооптору бирдей болот. (Үчүнчүсү:) Аллах байлык берген, бирок илим бербеген адам. Ал байлыгын биллип-билбестен (ар кайсы жолдо) сарптайт. Аллахтан таква кылбайт, анын рахматына жетпейт жана андагы Аллахтын акыларын билбейт. Бул эң жийиркеничтүү даража. (Төртүнчүсү:) Аллах байлык дагы, илим дагы бербеген адам. Ал: «Эгер менин байлыгым болсо, анда мен баланча жасаган (жаман) иштерди кылмакмын», - дейт. Ошол ниети үчүн, (ал ишти жасаган адам) экөөнүн күнөөсү бирдей болот» (Тирмизий риваяты)

Умардан رضي الله عنه риваят кылынган хадисте Пайгамбар ﷺ айтты: «**﴿مَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَا، وَ﴿مَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا □□وى، فمن كَات هجرته إلى الله ورسوله فهجرته إلى الله ورسوله، ومن كَات هجرته لِقَا يصيبها أو امرأ ينكحها فهجرته إلى ما هاجر إليه﴾** رواه البخاري ومسلم

«Акыйкатта, амалдар ниетке жараша (бааланат). Ар бир кишиге ниет кылган нерсеси гана болот. Ким Аллах жана Анын Расулу үчүн хижрат кылган болсо, анын хижраты Аллах жана Анын Расулу үчүн болот. Ким дүнүйөгө жетишүү үчүн же бир аялга үйлөнүү үчүн хижрат кылган болсо, анын хижраты ошол нерсе үчүн гана болот» (Бухарий жана Муслим риваяты)

Расуллаллах ﷺ айтты:

«**﴿مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهَ اللَّهِ لَا يَتَعَلَّمَهُ إِلَّا لِيَصِيبَ بِهِ عَر □□أ من الدَّيَا لَمْ يَجِدْ عَزَفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾** رواه أبو داود

«Кимде-ким Аллахтын ыраазычылыгына жетүү үчүн эмес, өзүн бул дүйнөдө көргөзүү үчүн илим алса, кыямат күнү бейиш жакшылыгына жетише албайт» (Абу Дауд риваяты)

- □□ء □□ل من أهل الشام، قال: يا رسول الله، □□ل يريد الجهاد في سبيل الله وهو يبْتَغِي : «لا أجر له» فأعظم ذلك الناس، فقالوا: عُد لرسول الله، □□□ عرضاً من عرض الدنيا، فقال

: «قال الله تعالى: ﴿لَا أُغْنِي الشُّرَكَاءُ عَنِّي﴾ له: «لا أجر له»، قال ﴿فلعلك لم تفهمه، فقال الشرك، من عمل عملاً أشرك فيه معي غيري تركته وشركه﴾» رواه مسلم.

Күндөрдүн биринде Расуллаллахка ﷺ шамдык бир киши келип: «Оо Аллахтын элчиси, эгер адам дүйнөдөгү кандайдыр бир сый урматка жетүү үчүн Аллахтын жолунда жихадга чыгууну кааласа (эмне болот)?» - деп суроо берди. Пайгамбарыбыз ﷺ «Ага эч кандай сыйлык жок» деп жооп берди. Аны уккан адамдар кабаатырга түшүшүп, ал кишиге: «Расуллаллахка кайтып барчы, туура эмес түшүнүп алган окшойсуң», - деп айтышты. Ал кайра барып сураганда, Пайгамбар ﷺ: «Ага эч кандай сыйлык жок. Аллах Таала айтат: «Мен шериктерден жана ширктен бейкажетмин. Кимдем өз амалында мага башка бирөөнү шерик кыла турган болсо (т.а. амалында Аллахтын ыраазычылыгынан дагы башка нерсени көздөй турган болсо), аны дагы, анын ширкин дагы кабыл кылбаймын» (Муслим риваяты)

Абдуллах бин Амр бин ал-Асдан ؓ риваят кылынган хадисте Аллахтын Элчиси ﷺ айтты:

- عن عبدالله بن عمرو بن العاص ؓ قال رسول الله ﷺ: «يُصَاحِبُ بَرٍّ لَمْ يَأْتِ عَلَى رُؤُوسِ الْخَلْقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُنْفَسِرُ لَهُ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ سَجْدًا، كُلُّ سَجْدٍ مِنْهَا مَدُّ الْبَصَرِ، مِثْلَ مَا يَقَالُ: أَتَنْكُرُ مِنْ هَذَا بَرًّا؟ أَظَلَمْتُكَ كَتَبْتِي الْحَافِظُونَ؟» فيقول: لا، يا رب. فيقال: أَفَلَمْ تَعِذْ أَوْ حَسَنَةً فِيهَا؟ فيقول الرِّقْلُ: لا. فيقال: بلى، إن لك عندنا حسنة، وإنه لا ظلم عليك اليوم، فيُخَرِّجُ لَهُ بَطَّاقَةً فِيهَا، يَهْدِي أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، فيقول: يا رب، ما هذه البطاقة مع هذه السجلا؟، فيقال: إِنَّكَ لَا تَظْلَمُ، فَتُوضَعُ السَّجْدَاتُ فِي كِفَّةٍ، وَالْبَطَّاقَةُ فِي كِفَّةٍ فَطَوَّاتُ السَّجْدَاتُ وَالْبَطَّاقَةُ» رواه الترمذي والنسائي وابن حبان والحاكم، وصححه الألباني.

«Кыямат күнү жалпы адамдар арасынан, менин үмөтүмдөн болгон бир киши чакырылат да, ага (кишинин амалдары жазылган) токсон тогуз китептин бети ачылат. (Ал китептердин) ар биринин узундугу көз жеткис болот. Андан соң, ал кишиден: «Булардан бирин четке кага аласыңбы? Менин ишеничтүү жазуучуларым сага зулум кылыштыбы? (т.а. сен жасабаган амалды жазып коюштубу?)» - деп суралат. Ал: «Жок, Аллахым!» - деп жооп берет. Ошондо ага: «Буларга үзүрүн (актанууң) же (бул иштерди жууп кетер) жакшылыгың барбы?» - деп айтылат. Ал: «Жок, Аллахым!» - деп жооп берет. Ошондо, ага: «Жаңылышасың, бизде сага (буларды жууп кете турган) жакшылык бар. Акыйкатта, бул күндө сага зулум

кылынбайт», - деп айтылат да, (китептердин) ичинен «Аллахтан башка Илах жок экендигине жана Мухаммад Анын кулу жана элчиси экендигине күбөлүк берем» деген жазуу чыгарылат. Ал: «Оо Аллахым, ушунча китептердин алдында, бул жазуу эмне болмок эле?» - деп сурайт. Ошондо ага: «Бүгүн сага зулум кылынбайт» - деп айтылат да, бардык китептер (таразанын) бир тарабына коюлуп, экинчи тарабына жазуу коюлат. Ошондо, китептердин баары жеңил болуп, жазуу алардан оор болуп чыгат» (Тирмизий, Насайй, ибн Хиббан жана Ал-Хаким риваяты. Имам Албаний сахих деген)

Абдуллах ибн Умар ибн ал-Хаттаб رضي الله عنه риваят кылат:

«Пайгамбардын ﷺ мындай дегенин уктум:

«أُطْلِقَ ثَلَاثَةٌ فَرِمَمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّىٰ آوَاهُمْ الْمَبِيثَ إِلَىٰ غَارٍ فَدَخَلُوهُ، فَأَحْدَرُوا صَخْرَةً مِنَ الْجِبَلِ فَسَدَّ عَلَيْهِمُ الْغَارَ، فَقَالُوا: إِنَّهُ لَا يَنْجِيكُمْ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ إِلَّا أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ تَعَالَىٰ بِصَالِحِ أَعْمَالِكُمْ. قَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ: اللَّهُمَّ كَأَن لِي أَبْوَابُ سَيِّئَاتٍ كَبِيرَانِ، وَكُنْتُ لَا أَعْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا وَلَا مَالًا، فَتَأَىٰ بِي طَلَبُ الشَّجَرِ يَوْمًا فَلَمْ أَرُخْ عَلَيْهِمَا حَتَّىٰ. أَمَا فَحَلَبْتُ لَهُمَا غُبُوقَهُمَا فَوَجَدْتُهُمَا نَامَيْنِ، فَكْرَهْتُ أَنْ أَوْقِظَهُمَا وَأَنْ أَعْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا أَوْ مَالًا، فَلَبِثْتُ وَالْقَدْخُ عَلَىٰ يَدِي أَنْ تَنْظُرَ اسْتِيقَاطَهُمَا حَتَّىٰ بَرَقَ الْفَجْرُ وَالصَّبِيَّةُ يَتَضَاعُونَ عِنْدَ قَدَمِي فَاسْتَيْقَظَا فَشَرِبَا غُبُوقَهُمَا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ فَفَرِّجْ عَنَّا مَا حُنَّ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ، فَأَفْرَجْتَ سَيِّئَاتِي لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ مِنْهُ. قَالَ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ إِنَّ كَأَن لِي ابْنَةٌ عَمَّ كَأَن أَحَبَّ النَّاسَ إِلَيَّ» وفي رواية: «كُنْتُ أَحِبُّهَا كَأَشَدَّ مَا يُحِبُّ الرِّجَالُ النِّسَاءَ، فَأَرَدْتُهَا عَلَىٰ فَسَهَا فَاْمْتَنَعَتْ مِنِّي حَتَّىٰ أَمَلْتُ بِهَا سَنَةً مِنَ السَّنِينَ فَجَاءَتْنِي فَأَعْطَيْتُهَا عَشْرِينَ وَمَانَةً دِينَارٍ عَلَىٰ أَنْ تَخْلِي بَيْنِي وَبَيْنَ فَسَهَا فَفَعَلْتُ، حَتَّىٰ إِذَا قَدَرُوا عَلَيْهَا» وفي رواية: «فَلَمَّا قَعَدُوا بَيْنَ رِجْلَيْهَا، قَالَتْ: اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تَفْضُ الْخَاتِمَ إِلَّا بِحَقِّهِ، فَأَصْرَفْتُ عَنْهَا وَهِيَ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ وَتَرَكْتُ الذَّهَبَ الَّذِي أُعْطِيْتُهَا، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ فَافْرِجْ عَنَّا مَا حُنَّ فِيهِ، فَأَفْرَجْتَ الصَّخْرَةَ غَيْرَ أَنَّهُمْ لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ مِنْهَا. وَقَالَ الثَّلَاثُ: اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَأْجَرُ أَجْرَاءَ وَأَعْطَيْتُهُمْ أَجْرَهُمْ غَيْرَ رَجُلٍ وَاحِدٍ تَرَكَ الَّذِي لَهُ وَذَهَبَ فَتَمَّرُوا أَجْرَهُ حَتَّىٰ كَثُرَ مِنْهُ الْأَمْوَالُ، فَجَاءَ بِي بَعْدَ حِينَ فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، أَدِّ إِلَيَّ أَجْرِي، فَقُلْتُ: كُلُّ مَا تَرَىٰ مِنْ أَجْرِكَ: مِنَ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالنَّعَمِ وَالرَّقِيقِ فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَسْتَهْزِئْ بِي، فَقُلْتُ: لَا اسْتَهْزِئُ بِكَ، فَأَخَذَهُ كُلَّهُ فَاسْتَأْفَقَهُ فَلَمْ يَتْرُكْ مِنْهُ شَيْئًا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ فَافْرِجْ عَنَّا مَا حُنَّ فِيهِ، فَأَفْرَجْتَ الصَّخْرَةَ فَخَرَجُوا يَمْشُونَ» متفق عليه.

«Өткөн замандарда, (сапарда бараткан) үч киши түнөө үчүн бир үңкүргө токтошот. Алар үңкүргө киришкенде тоодон таш кулап, (үңкүрдөн чыгуучу) жолду тосуп калат. Ошондо алар «Бул жерден Аллах үчүн кылган солих амалдарыбыз менен Аллахка дуа кылуу аркылуу гана куткарылабыз» дешти. Кийин, алардын бири айтты: «Оо Аллахым, менин улгайган ата-энем бар эле. Мен ар дайым үй-бүлөмдөн жана

кулдарымдан мурун аларга сүт ичирер элем. Күндөрдүн биринде, отун издеп алыс кетип калышмын. Келгенимде алар уктап калышкан экен. Мен дароо сүт саап, алардын алдына киргенимде, алардын уктап жатышканын көрдүм да, ойготкум келбеди. Алардан мурун үй-бүлөмө жана кулдарыма сүт ичирүүнү каалабагандыктан, балдарымдын ыйлап бутума жабышканына карабай, кесени кармаган абалымда алардын ойгонушун күтүп тура бердим. Алар таң атканда гана ойгонушуп сүттөрүн ичишти. Оо Аллахым, эгер ушул ишим Сенин ыраазычылыгың үчүн болгон болсо, бизди бул абалдан куткара көр». Ошол учурда, үнкүрдүн оозу азыраак ачылды, бирок ал жерден чыгып кетүү мүмкүн эмес эле. Андан соң, экинчи киши айта баштады: «Оо Аллахым, менин адамдар арасынан эң сүйүүктүү болгон бөлөм бар эле...» башка риваятта: «...Мен аны башкалардын сүйүүсүнөн да катуураак сүйөт элем. Ага үйлөнүүнү каалаганымда, ал баш тартты. Арадан жылдар өтүп, (ачарчылык каптаган жылы) ал кыйналганынан (менден жардам сурап) келиптир. Мен ага мени менен чогуу болуу шарты менен 120 динар берсем, ал макул болду. Кийин, мен анын үстүнө чыкканымда...» башка риваятта: «...Кийин менен анын эки бутунун ортосуна отурганымда, ал «Аллахтан корк! Бул шакекти өз акысы менен гана чеч» деп айтты. Ошол замат, мен аны канчалык жакшы көргөнүмө карабай, ага берген алтындарды калтырып, өзүм бурулуп чыгып кеттим. Оо Аллахым, эгер ушул ишим Сенин ыраазычылыгың үчүн болгон болсо, бизди бул абалдан куткара көр». Андан кийин, үнкүрдүн оозу дагы бир аз ачылды, бирок андан да чыгып кетүү мүмкүн эмес эле. Кийин, үчүнчүсү айтты: «Оо Аллахым, мен бир жолу жумушчуларды жалдап, жумуш бүткөндө, алардын бардыгына акыларын төлөп бердим. Бирок, алардын бирөөсү өз акысын албай кетип калды. Мен анын акчасын пайдаланып, аны көбөйттүм. Бир нече убакыттан кийин ал мага келип: «Оо Аллахтын кулу, менин акымды бер», - деди. Ошондо мен ага: «Мына бул төө, уй, кой жана кулдардын баары сенин айлыгың», - дедим. Ал: «Оо Аллахтын кулу, мени шылдыңдаба!» - деди эле, мен: «Мен сени шылдыңдап жаткан жокмун», - деп айттым. Ал эч нерсе калтырбастан баарын алып, айдап кетти. Оо Аллахым, эгер ушул ишим Сенин

ыраазычылыгың үчүн болгон болсо, бизди бул абалдан куткара көр». Андан кийин, таш дагы жылып, алар үңкүрдөн чыгып кете алышты» (Муттафакун алайх)

Усман бин Аффан رضي الله عنه риваят кылган хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты:

«مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجَهَ اللَّهِ، بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ» متفق عليه.

«Ким Аллахтын ыраазычылыгын көздөп мечит салса, Аллах ага бейиштен дал ошондой (мечит) салып берет» (Муттафакун алайх)

Абу Муса ал-Ашъарий رضي الله عنه риваят кылат: «Бир киши Пайгамбарга ﷺ келип: «Бир адам уруусун коргоо үчүн согушат. Дагы бир адам баатырлык үчүн согушат. Дагы бир адам рия (эл көрсүн) үчүн согушат. Булардын кимиси Аллахтын жолунда (согушкан болот)?» - деп сурады. Ошондо Пайгамбар ﷺ айтты:

«مَنْ قَاتَلَ لَتَكُونَ كَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» متفق عليه.

«Ким Аллахтын сөзүн улуу кылуу үчүн согушса, мына ошол Аллахтын жолунда» (Муттафакун алайх)

Абу Хурайра رضي الله عنه риваят кылган хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты:

«تَكْفَلُ اللَّهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ، لَا يَخْرُجُهُ إِلَّا الْجِهَادَ فِي سَبِيلِهِ، وَتَصَدِيقَ كَلِمَاتِهِ، بَانَ يُدْخِلُهُ الْجَنَّةَ، أَوْ يَرْجِعُهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ، مَعَ مَا مَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ» متفق عليه.

«Кимде-ким Аллахтын калимасына ишенип, Анын ыраазычылыгы үчүн гана жихад кылган болсо, Аллах аны бейишке киргизет же (шахиддик насип кылбаса) аны үйүнө ажрга жана олжого ээ кылып кайтарат» (Муттафакун алайх)

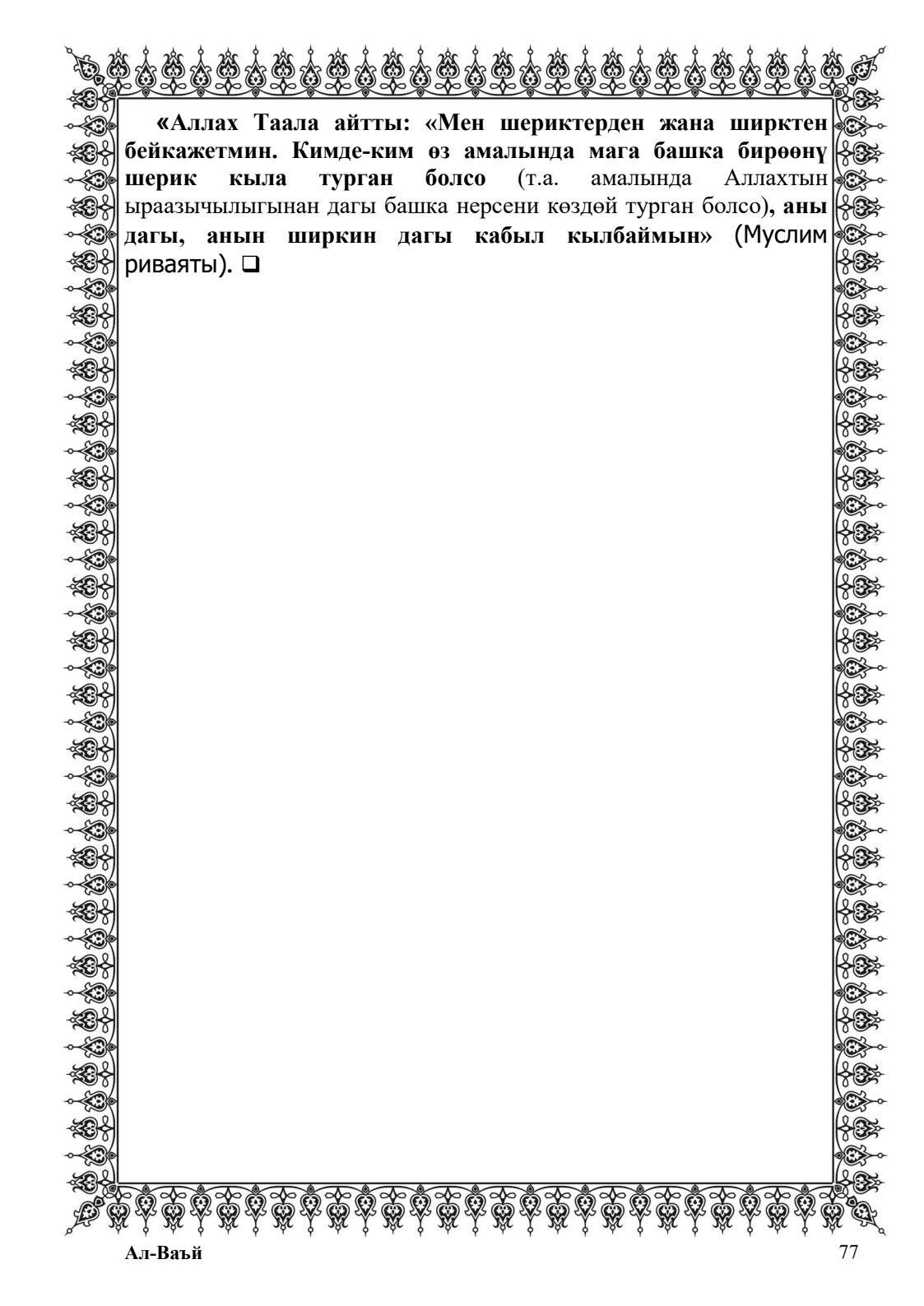
Анас ибн Малик رضي الله عنه риваят кылган хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты:

«مَنْ طَلَبَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا أُعْطِيَهَا، وَلَوْ لَمْ تُصِبْهُ» رواه مسلم

«Кимде-ким чын жүрөктөн шахидтикти сурап, бирок (согушта шахиддикке) жетишпесе (төшөктө жатып өлсө) дагы, ага шахиддиктин сообу берилет» (Муслим риваяты)

Абу Хурайра رضي الله عنه риваят кылган хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты:

«قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: ﴿لَا أُغْنِي الشَّرْكَاءَ عَنِ الشَّرْكِ، مَنْ عَمَلَ عَمَلًا اشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ غَيْرِي، تَرَكْتَهُ وَشِرْكُهُ﴾» رواه مسلم

«Аллах Таала айтты: «Мен шериктерден жана ширктен бейкажетмин. Кимде-ким өз амалында мага башка бирөөнү шерик кыла турган болсо (т.а. амалында Аллахтын ыраазычылыгынан дагы башка нерсени көздөй турган болсо), аны дагы, анын ширкин дагы кабыл кылбаймын» (Муслим риваяты). □

АЛГАЧКЫ РОШИД ХАЛИФА АБУ БАКР СЫДДЫКТЫН ﷺ ФАЗИЛЕТТЕРИНЕН

Аллах Таала айтты:

﴿أَنِّي أَنزَلْتُ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَلْحَةَ لَا تَحْزَنَ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا﴾

«Ошондо, алар экөө үңкүрдө турган чактарында жолдошуна: «Кайгырба, албетте Алла биз менен бирге», - деп айтты» [9:40]

Ас-Сухайлий бул аяттын тафсири тууралуу мындай деди: «Аллах Тааланын коркпо дебестен, кайгырба дегенин көрдүңбү? Анткени, Абу Бакрдын ﷺ Расуллукка ﷺ болгон кайгысы (сар-санаасы) аны өзүнүн жаны үчүн болгон коркуудан алаксытып койгон эле... Пайгамбар ﷺ үңкүргө кирейин дегенде, Абу Бакр ﷺ ага кандайдыр бир зыян жетип калбашы үчүн, алгач өзү үңкүргө кирди... Алар хижрат кылып баратышканда, Абу Бакр ﷺ улам Пайгамбардын ﷺ алдына өтүп, кайра артына өтүп баратты. Ошондо, Пайгамбар ﷺ андан: «Оо Абу Бакр, сага эмне болду? Бир туруп алдымда басасың, кайра бир туруп артымда басасың?» - деп сурады. Абу Бакр: «Оо Расуллукка, (артыбыздан) кууп келе жатышканын эстегенимде артыңызга өтүп, (алдыбыздан) күтүп жатышканын ойлогонумда алдыңызга өтүп басып жатамын», - деп жооп берди. Пайгамбар ﷺ ага: «Оо Абу Бакр, мага тийбей, сага гана жетишин каалаган нерсең барбы?» - деп айтканда, ал: «Ооба, сизди акыйкат менен жиберген Затка касам, кандайдыр бир зыян болсо, анын сизге эмес мага гана жетишин каалар элем», - деп жооп берди. Андан соң, Абу Бакр «Оо Расуллукка, ичин тазалаганымга чейин ушул жерде тура туруңуз» деп, өзү үңкүргө кирди да, ал жерди тазалагандан кийин гана «Кире бериңиз оо Расуллукка» деп айтты. Умар ﷺ ушул окуяны эскерип жатып: «Жаным Анын колунда болгон Затка касам, (Абу Бакр өткөргөн) мына ошол түн Умардын үй-бүлөсү кылган жакшылыктардын баарынан артык», - деп айтты». (Хаким жана Байхакий «Далаил ан-Нубувва» китебинде риваят кылган)

- Имам Бухарий Абу Дардадан ﷺ риваят кылып айтат: «Мен Расуллукканын ﷺ алдында отурганымда, Абу Бакр кийиминин этегин көтөрүп, тизелери көрүнгөн абалда кирип келди. Расуллукка ﷺ аны көрүп: «Бул бурадарыңарга эмне болду, жүзү кубарып калыптыр?» - деп айтты. Ошондо, Абу Бакр: «Ибн Хаттаб менен ортобузда келишпестик чыгып калды эле, мен ачууга

алдырып жибердим. Кийин дароо өкүнүп, андан кечирим сурасам, ал баш тартты. Ошондуктан, алдыңызга келдим», - деди. Расулунна ﷺ ага карап: «Аллах сени кечирсин оо Абу Бакр», - деп үч жолу айтты. Андан соң Умар (кылган ишине) өкүнүп, Абу Бакрдын үйүнө барды да: «Абу Бакр ушул жердеби?» - деп сурады. Ага «жок» деп жооп беришкенден кийин, Расулунна ﷺ алдына келди. (Болгон окуяны уккандан кийин) Расулунна ﷺ жүзү (ачуудан) кызара түшкөнүн көргөн Абу Бакр кыжаалат болуп, тизелеп отурду да: «Оо Расулунна ﷺ, Аллахка касам, мен зулум кылдым», - деп эки жолу кайталап айтты. Ошондо, Расулунна ﷺ: «Аллах мени жибергенде силер «жалган айтып жатасың» деген элеңер. Абу Бакр болсо «чындыкты айтып жатат» деген. Ошондой эле, ал мени малы жана жаны менен колдоду. Силер ушундай сахабамды (өкүм чыгаруу үчүн) мага калтырып жатасыңарбы?» - деп эки жолу кайталады. Ошондон кийин, ага зыян жеткирилбеди».

- Расулунна ﷺ айтты: «Мен кийинкилердин арасынан Абу Бакрга жана Умарга ээрчигиле». (Имам Ахмад, Тирмизий жана Ибн Маажа риваяты. Бул сахих хадис)

- Имам Бухарий риваят кылат: «Ибн Умар ﷺ айтты: Пайгамбардын ﷺ доорунда, адамдар арасында тандоо кылууга буйрулган элек. Ошондуктан, биз Абу Бакрды, кийин Умарды, андан кийин Усманды ﷺ тандадык».

- Сахихайнда (эки сахих топтомунда) Айша радиаллаху анхадан риваят кылынган хадисте, ал айтты: «Расулунна ﷺ ооруп калган учурда (ошол ооруу менен көз жумду), Билал намазга азан айтуу үчүн келди. Ошондо, Пайгамбар ﷺ: «Абу Бакрга баргыла. Ал (имам болуп) намаз окусун», - деди. Мен болсо: «Абу Бакр өтө жумшак адам. Ал сиздин ордуңузга (имамчылыкка) өтсө, Куран окуй албай, ыйлап жиберет», - дедим. Расулунна ﷺ: «Абу Бакрга баргыла. Ал (имам болуп) намаз окусун», - деди. Мен кайра ошол сөзүмдү кайталадым. Расулунна ﷺ үчүнчү же төртүнчү жолкусунда: «Силер Юсуфгун сахабаларына окшошунар (көп талашып тартышасыңар)! «Абу Бакрга баргыла. Ал (имам болуп) намаз окусун», - деди. Кийин Абу Бакр (имам болуп) намаз окуду. Ошол үчүн, Умар ﷺ ал тууралуу: «Расулунна ﷺ бизге динибиз үчүн ыраа көргөн кишини дүйнөбүз үчүн ыраа көрбөйүзбү?» - деп айткан.

- Бир аял Пайгамбарга ﷺ көйгөйүн айтып келгенде, ага бир ишти кылууну буйруду. Ошондо, ал аял: «Оо Расулуллах, эгер кайтып келгенде сизди таба албасамчы?» - деди эле, Расулуллах ﷺ: «Эгер мени таба албасаң, анда Абу Бакрга бар», - деп айтты. (Бухарий жана Муслим риваяты)

- Алиден ﷺ риваят кылынган хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты: «Абу Бакр менен Умар бейиштеги набийлерден жана расулдардан кийин, мурунку жана кийинки (жалпы) адамдардын сайиддери». (Ахмад, Тирмизий жана Ибн Маажа риваяты)

- Умар ﷺ өз хутбаларынын биринде айтты: «Силердин эч кимиңердин Абу Бакрдыкындай төөнүн мойну жеткис жакшылыктары жок». (Бухарий жана Муслим риваяты)

- Али ﷺ сахабалар менен отуруп, Абу Бакрдын дин үчүн көргөн азаптары тууралуу сөз ачылганда: «Аллах силерге амандык берсин! Аали Фиръаундан болгон момун (Куранда эскерилген, Муса алайхи саламга болушуп «Бир кишини «Раббим Аллах» дегени үчүн өлтүрөсүңөрбү?» деп айткан киши) абзелби же Абу Бакрбы?» деп суроо салды. Адамдар унчукпай турушканда, ал: «Аллахка касам! Абу Бакрдын бир эле сааты аали Фиръаундан болгон момундун баарынан артык. Ал киши өз ыйманын жашырат эле, ал эми бул (Абу Бакр) болсо, өз ыйманын ашкере айткан», - деп айтты».

- Барраз өз муснадында Мухаммад ибн Акийлден риваят кылып айтат: «Али ибн Абу Толиб ﷺ хутба кылып жатып: «Адамдардын эң кайраттуусу ким?» - деп сурады. Адамдар бир ооздон «Сиз, оо момундардын амири» деп жабыла жооп беришти. Анан, Али ﷺ айтты: «Чынында, мен катылгандын баарын кыйраткан кишимин. Бирок (адамдардын эң кайраттуусу) бул Абу Бакр ﷺ».

Риваяттарга ылайык, Харун Рашид хижрат жеринин (Мадинанын) имамы болгон Малик ибн Анастан: «Оо Абу Абдуллах, мага Абу Бакр менен Умардын ﷺ Расулуллахка болгон көз карашы тууралуу айтып берчи», - деп сураганда, имам Малик: «Оо момундардын амири! Алардын Расулуллахка ﷺ болгон көз карашы анын тирүү кезинде кандай болгон болсо, көз жумгандан кийин да ошол бойдон калды», - деп жооп берди. Ошондо, Харун Рашид: «Сен мени айыктырдың оо Малик деп», - айтты.

- Умар ибн Хаттаб ﷺ айтты: «Пайгамбарыбыз ﷺ бизге мал-байлыктан садака кылууну буйруду. Анан мен «Башка күндөрү Абу Бакрдан калып кеткен болсом да, бугун андан ашамын» дедим да,

болгон байлыгымдын тең жарымын алып келдим. Расулуллах ﷺ менден: «Үй-бүлөңө эмне калтырдың?» - деп сураганда, мен: «Кудум ушунчасын калтырдым», - деп жооп бердим. Андан кийин, Абу Бакр өзүндөгү болгон мал-байлыктын баарын алып келди. Расулуллах ﷺ андан: «Оо Абу Бакр, үй-бүлөңө эмне калтырдың?» - деп сураганда, ал: «Аларга Аллахты жана Анын Расулун калтырдым», - деп жооп берди. Ошондо мен: «Аллахка касам, мен андан эч качан, эч бир иште аша албаймын», - деп айттым. Кийин, ал Расулуллах ﷺ менен чогуу хижрат кылганда, байлыгынын бардыгын Аллахтын жолунда сарптады». (Тирмизий риваяты)

Амр ибн Ас Расулуллахтан ﷺ: «Сиз үчүн эң сүйүктүү адам ким?» - деп сураганда, ал: «Айша», - деп жооп берди. Кийин «Эркектерденчи?» деп сураганда, Расулуллах ﷺ: «Анын атасы», - деп айтты. (Муслим риваяты)

Бухарий жана Муслим Абу Саид ал-Худрийден ﷺ риваят кылган хадисте, ал айтты: Расулуллах ﷺ адамдарга хутба кылып жатып: «Аллах бир пендеге дүйнөнү же Өзүндөгү нерсени (бейшти) тандоону сунуштаганда, ал пенде Аллахтагы нерсени (бейишти) тандады», - деп айтканда, Абу Бакр ыйлап жиберди. Биз Расулуллахтын ﷺ эң жакшы пенде тууралуу айтканына Абу Бакрдын ыйлап жатканын көрүп, таң калдык. Көрсө, ал тандоо сунушталган пенде Расулуллах ﷺ экен (т.а. Расулуллахка ﷺ дүйнөдө калуу же Аллахтын алдына кетүү сунушталганда, ал кетүүнү тандаган экен). Абу Бакр муну баарыбыздан көрө жакшыраак билген экен. Андан кийин, Расулуллах ﷺ айтты: «Мен үчүн сахабалыкта жана байлыгында эң ишеничтүү адам бул Абу Бакр. Эгер мага Аллахтан башканы дос тутууга уруксат берилгенде, мен Абу Бакрды дос тутмакмын. Мечитке болгон эшиктердин баары жабылып, Абу Бакрдын гана эшиги ачык калсын».

- Расулуллах ﷺ: «Кимде-ким Аллахтын жолунда бир эле нерседен экөөнү (эки жолу, кайра-кайра) бере турган болсо, ал «Оо Аллахтын пендеси, бул (эшик) жакшы» деп, бейиштин түрдүү эшиктеринен чакырылат. Кимде-ким намазына бекем болсо, (бейиштин) намаз эшигинен чакырылат. Кимде-ким жихадга бекем болсо, жихад эшигинен чакырылат. Кимде-ким садакага бекем болсо, садака эшигинен чакырылат. Кимде-ким орозого бекем болсо, орозо эшигинен жана раййан эшигинен чакырылат», - деп айтканда, Абу Бакр ﷺ андан: «Пенде бул эшиктердин кайсы биринен чакырылса да (бул чексиз бакыт). (Анын башка

эшиктерден чакырулуусуна) зарылчылык калбайт. Ошентсе да, ушул эшиктердин баарынан чакырыла турган пенде барбы, оо Расуллалах?» - деп сурады. Ошондо, Расуллалах ﷺ: «Ооба, сенин ошол пенделерден болушунду каалаймын, оо Абу Бакр», - деп айтты. (Бухарий жана Муслим риваяты)

Мухаммад ибн Ханафийа айтты: «Мен атам Али ибн Абу Толибден ﷺ: «Пайгамбардан ﷺ кийин адамдардын эң жакшысы ким?» - деп сурасам, ал: «Абу Бакр», - деп жооп берди. «Андан кийинчи?» десем, ал: «Умар», - деди. Андан кийин Усман деп айтышынан чочулап: «Андан кийин сизби?» десем, ал: «Мен мусулмандардын катарындагы эле бир кишимин», - деп айтты. (Бухарий риваяты)

- Абу Хурайрадан ﷺ риваят кылынган хадисте, Пайгамбар ﷺ: «Бүгүн таңда ким орозо кармады?» - деп сураганда, Абу Бакр: «Мен», - деп жооп берди. Андан кийин: «Ким бүгүн жаназага катышты?», - деп сурады эле, Абу Бакр: «Мен», - деп айтты. Андан соң: «Ким бүгүн мискин адамды тамактандырды?», - деди эле, Абу Бакр: «Мен», - деди. Кийин: «Ким бүгүн оорулуу адамдан кабар алды?», - дегенде, Абу Бакр: «Мен», - деп жооп берди. Ошондо, Расуллалах ﷺ: «Кайсы адамда ушул иштердин баары табылса, ал бейишке кирет», - деп айтты». (Муслим риваяты)

- Расуллалах ﷺ айтты: «Мен Исламга даават кылган адамдардын баарында экиленүү же баш тартуу же ойлонуу болор эле. Бир гана Абу Бакр (андай кылган жок)».

Абу Бакрдын ﷺ амалдарынын арасынан эң улуулары анын Исламга алгачкылардан болуп кирүүсү, Пайгамбар ﷺ менен чогуу хижрат кылуусу жана Пайгамбар ﷺ көз жумган учурда бекем туруусу болгон. Ал хижратка чейин, Аллахка ыйман келтиргендиги үчүн азапталып жаткан жети кулду азат кылган. Алар: Билал ибн Аби Робаха, Амир ибн Фухайра, Знайра, Ан-Нахдийа жана анын кызы, бану Мумалдык жария жана Умму Убайс. Анын халифалыкка келгенден кийин кылган иштеринин арасынан эң улуу муртадарга каршы согушу болгон. Анын халифалыгы доорунда Куран чогултулган. Зайд бин Сабит Абу Бакрдын ﷺ буйругу менен Куранды чогулткан. Ошондой эле, Абу Бакр ﷺ адамдарды жакшы ажырата билгендиктен, Халид ибн Валидди аскербашчылыктан түшүрүүнү каалагандарга каршы чыгып: «Аллахка касам, Аллахтын өз душмандарына сунган кылычын Аллахтын өзү кайтармайынча,

мен кайтарбаймын», - деп айткан. (Имам Ахмад жана башкалардын риваяты)

Ал абдан жумшак жана мээримдүү киши болгон. Бирок, муртаддарга каршы согушта өзүнүн салабаттуулугу жана катаалдыгы менен таанылган Умардан ﷺ да салабаттуураак жана катаалыраак позицияны кармаган. Бухарий жана Муслим риваят кылган хадисте, Абу Хурайра ﷺ айтты: «Расуллалах ﷺ көз жумуп, Абу Бакр ﷺ халифа болуп дайындалган учурда, арабдардын көпчүлүгү каапыр болуп кетишти. Ошондо, Умар келип: «Оо Абу Бакр, сен аларга каршы кантип согуш кылам деп жатасың? Расуллалах ﷺ «Бүткүл адам заты Аллахтан башка илах жок жана Мухаммад Аллахтын элчиси деп айтышканга чейин, аларга каршы согуш кылууга буйрулдум. Кимде-ким Аллахтан башка илах жок дей турган болсо, ал менден өзүнүн малын жана жанын сактап калат. Алардан болгону, Аллахтын акысы жана эсеби болгон нерселерди гана (аламын)» деп айтканго?» - деди. Абу Бакр ﷺ ага карап: «Аллахка касам, мен намаз менен зекеттин ортосун ажыратуучуларга каршы согуш кыламын. Зекет бул мал-байлыктын акысы. Аллахка касам, алар Расуллалахка ﷺ берип жүрүшкөн ургаачы улакты берүүдөн баш тартышса да, аларга каршы согушамын», - деп айтты. Ошондо, Умар ﷺ: «Аллахка касам! Мен Аллах Абу Бакрдын жүрөгүн мына ушул согушка буруп койгонун көрдүм жана мунун туура чечим экендигин түшүндүм», - деп айтты».

- Абу Бакрдын ﷺ халифалык доорунда «Зул-Кисса» окуясы болуп өттү. Абу Бакр өзү баш болуп ал жерге казат кылууга камынганда, Али ибн Абу Толиб анын улоосун кармады да, ага карап: «Сен кайда баратасың, оо Расуллалахтын халифасы? Сага Расуллалах Ухуд күнүндө айткан сөзүн айткым келип турат: «Кылычыңды кынына сал. Өз жаның менен (курман болуп) бизди кайгыга сала көрбө». Сен Мадинага кайтып бар. Аллахка касам, эгер биз сенден айрылып кала турган болсок, Ислам түбөлүккө түзүмдүгүн жоготот», - деп айтты. Андан кийин, Абу Бакр ﷺ Мадинага кайтып, аскерлерди жиберди.

- Абу Бакр ﷺ каза болгондо, өзүнөн кийин бир динар же бир дирхам дагы калтырбады. Хасан ибн Али ﷺ айтты: «Абу Бакр ﷺ өлүм төшөгүндө жатканда: «Оо Айша, биз сүтүн ичип жүргөн төөгө, биз тамактанган табакка жана биз кийип жүргөн кездемелерге бир карачы. Биз мусулмандардын иштерин

башкарып жатканыбызда, алардан пайдаланат элек. Эгер мен көз жума турган болсом, аларды Умарга өткөрүп бер», - деп айтты. Абу Бакр ﷺ каза болгондон кийин, Айша ﷺ аларды Умарга ﷺ берип жиберди. Умар ﷺ ал нерселерди көрүп: «Аллах сенден ыраазы болсун, оо Абу Бакр. Чынында, сен өзүңдөн кийинкилерди түйшөлтүп койдун», - деп айтты».

- Айша ﷺ айтты: «Абу Бакрдын ﷺ хираж (тапкан пайданын бир бөлүгү) берип туруучу бир кулу бар эле. Абу Бакр ﷺ анын берген хиражынан жеп турар эле. Күндөрдүн биринде, ал кул бир нерсе алып келип берди эле, Абу Бакр ﷺ аны жеди. Ошондо кул: «Билесизби бул эмне болчу?» - деп айтты. Абу Бакр ﷺ «Эмне болчу?» деп сураганда, ал: «Мен жахилдик кезимде, бир кишиге бакшылык кылган элем. Бирок, бакшылыкты кыйратчу эмесмин, ошондуктан, мен аны алдап койдум. Кийин, ал мага жолугуп, ошол ишим үчүн акы төлөдү. Мына бул сиз жеген нерсе ошол адамдын бергени болчу», - деп айтты. Муну уккан Абу Бакр ﷺ дароо колун оозуна салып, ичиндеги нерселердин баарын кусуп салды». (Бухарий риваяты)

- Тирмизий Абу Хурайрадан ﷺ риваят кылган хадисте, Пайгамбар ﷺ айтты: «Бизге (убагында) колдоо көрсөткөндөрдүн ар биринин эсебин кайтарып бердик. Бир гана Абу Бакр(дын эсебин кайтара албадык). Анын бизге көрсөткөн колдоосу үчүн, кыямат күнү Аллахтын өзү эсебин берет» башка риваятта: «Мага Абу Бакрдан да көбүрөөк колдоо көрсөткөн эч ким болбоду. Ал мени өзүнүн жаны жана малы менен колдоду, ошондой эле, мага кызын никелеп берди». (Табараний риваяты). □

САРАЙ УЛАМАЛАРЫНЫН ФИКИРЛЕРИ АЛЛАХКА БОЛГОН БЕРИЛГЕНДИКТЕ ЭМЕС, РЕЖИМДЕРГЕ БОЛГОН БЕРИЛГЕНДИКТЕ ГАНА БИРИГЕТ

Салафий мадхалий аалымдар менен ашъарий сүфий аалымдар өз ара ихтилафтарына, бири-бирин адашууда, бидъатта жана куфрда тынымсыз айыптоолоруна карабай, Бириккен Араб Эмираттарынын «израил» менен мамилелерди нормалдаштыруу чечиминде бири-бирин колдошуп, мактоолорду айтышты. Бул иш кылмышка жана кыянатка толгон саясий режимдердин аларга кызмат кылуучу «селдечендерди» даярдап дайындоосун ачык көрсөтүп турат. Мисалы, өзүнүн ашъарийлиги жана сүфийлиги менен таанылган Хабиб Али ал-Жифрий аталган нормалдаштыруу чечимине комментарий билдирип: «Мен БАЭ өкмөтүнө ишенем... Өзгөчө, бир тууганым шайх Мухаммад ибн Зайдга ишенемин. Душман менен келишим түзүү – тынчтык же элдешүү келишими болобу айырмасыз – бул шарый саясат маселелеринен болуп, ал валий ул-амрдын коомдук кызыкчылыкка болгон көз карашына ылайык чечилет», - деп айтты. Ошондой эле, сүфийликтин алдыңкы жүздөрүнөн болгон ашъарий дааватчы Абдуллах Фадак «израил» менен болгон нормалдаштыруу келишиминен кийин, БАЭ өкмөтүн «Баатырлык» менен мүнөздөдү. Ал өз сөзүндө: «Шарияттын «алиф-басын» түшүнгөн адам «шарый саясат» фикхи жарандардын кызыкчылыгын жана шарияттын максаттарын (максид ул-шаръи) коргоону, ошондой эле, пайда менен зыянды салыштырып, пайдалуусун тандоону валий ул-амрга тапшырарын да түшүнөт», - деп айтты. Андан тышкары, Кувейттик салафий мадхалий Мухаммад ал-Анжарий: «Душман менен келишим түзүү маселеси валий ул-амрга таандык. Шайх Мухаммад ибн Зайд валий ул-амр болгондон кийин, бул иш анын укугу. Валий ул-амрдын чечимине каршы чыгуу мүмкүн эмес. Андыктан, БАЭ жарандары бул келишимде валий ул-амрды колдоп-кубаттоосу зарыл», - деп айтты.

Ал-Ваъй: Мындай көрүнүш жөөт вужуду менен болгон номарлдаштыруу маселесинде гана эмес, мындан башка дагы көптөгөн маселелерде орун алууда. Аалымдар мындан башка дагы көп маселелерде жийиркеничтүү кылмыштарга толгон акимдердин иштерин колдоо жана актоо үчүн «фатваларды» берип келишүүдө. Мисалга алсак, өкүмдарлардын буйругу менен, Араб жарым аралындагы кайры мусулмандар үчүн чиркөөлөрдү жана ибаадатканаларды курууга уруксат берилди. Иракты басып алуу маселесинде да, алгач кафирлерден жардам суроого жана алар менен келишим түзүүгө тыюу салуучу фатвалар берилген эле. Кийин, араб өкүмдарлары, айрыкча, Сауд бийлиги АКШнын кийлигишүүсүн колдогондон кийин, кафирлерден жардам суроонун жана алар менен келишим түзүүнүн жаиздиги тууралуу фатвалар берилди. Ошондой эле алгач, аялдардын унаа айдоосуна тыюу салуучу фатвалар берилип, андан соң, ибн Салман ага уруксат бергенден кийин, алардын фатвалары да өзгөрүп кетти. Жетекчилердин позициясы өзгөрүшүнө жараша, фатвалардын да өзгөрүп турушу Перс булуңунда эле эмес, бардык мусулман өлкөлөрүндө жүз берүүдө. Анткени, алардагы жетекчилердин бардыгы айланасына анын сөзүн тынбай кайталоочу, кошоматчы «аалымдары» чогултуп алышкан. Эгер жетекчилер Башар Асадга каршы болушса, «аалымдардын» фатвалары да ага каршы чыгып турат. Жетекчилер Асадды колдой баштаганда, фатвалар да дароо өзгөрөт. Алардын туу туткан, жалгыз хужжаты «Душман менен келишим түзүү – тынчтык же элдешүү келишими болобу айырмасыз – бул шарый саясат маселелеринен болуп, ал валий ул-амрдын коомдук кызыкчылыкка болгон көз карашына ылайык чечилет». Акыйкатта, алар бардык иштерде Аллах түшүргөн нерседен башка түзүм менен башкаруучу **тогуттарды** абсолюттук шарый жетекчи деп эсептешүүдө. Ошондой эле, ал тогуттардын «экстремизм» шылтоосу менен Исламга каршы алып барган согушунда аларды колдоп-кубатташууда. Алар жетекчилердин бардык кыянаттарына ыраазы болушуп, аларга шерик болушууда. Жада калса, бийликке каршы болгондордун канын халал кылышып, аларды өлтүрүү токтондорунга кол коюп беришүүдө. Алар диндин эмес, акимдердин жана сарайдын аалымдары. Алар бардык кылмыштарда жана күнөөлөрдө акимдердин шериктери. Алардан сак болгула! □

МУХАММАД ИБН САЛМАН ӨЗҮНҮН ДИНИЙ ТАЖДИЙДГЕ (ЖАҢЫРТУУГА) БОЛГОН КӨЗ КАРАШЫ МЕНЕН УЛУУ СҮННӨТТҮ БУЗУУДА

2021-жылдын 27-апрелинде, Саудия телеканалы «Сауд Аравия көз карашы 2030» долбоорунун ишке киришинин беш жылдыгына карата, мураскер ханзаада Мухаммад бин Салман менен болгон маегин уктурду. Ал маекте, ибн Салман өлкөнүн келечегин камсыздоочу саясий жана экономикалык маселелер менен тыгыз байланышкан Ислам шарияты жана диний таждийд маселелери тууралуу өзүнүн көз карашын айтып берди. Ошондой эле, алдыдагы максаттарга жетүү үчүн бул көз карашты ишке ашыруунун зарылдыгын жана бул көз караш өлкөдөгү расмий диний багыт үчүн аскердик төңкөрүштөй болорун баса белгиледи. Ал өз сөзүндө: «Куран бардык жерге жана доорго жарактуу... Өкмөт шарый жаатта Курандагы жана мутаватир хадистердеги нусустарды татбик кылууга милдеттүү. Ал эми, ахад хадистердин абалына жана сахих-заифтигине кароо зарыл. Алар адамга ачык пайда алып келе турган болсо гана, кабыл алынышы керек... Биз белгилүү бир мектепти же аалымды ээрчибейбиз. Анткени, бир дагы туруктуу мектеп же туруктуу адам болбойт. Эгер шайх Мухаммад ибн Абдулваххаб кабырынан туруп, аны мынчалык улуулап жатканыбызды жана анын сөздөрүн ижтихадсыз эле татбик кылып жатканыбызды көрсө, сөзсүз түрдө буга каршы чыкмак...»

Ал-Ваъй: Сауд Аравиясы башынан эле «динди мамлекеттен ажыратуу» деген кыянатчылык негизине курулган. Анткени, башкаруу ар дайым Сауд үй-бүлөсүнө, ал эми, фатвалар Шейх Мухаммад ибн Абдулваххаб үй-бүлөсүнө таандык болуп келген. Ошондой эле, алардын фатвалары мусулмандардын жеке иштерине гана чектелип, саясий чечимдердин баары валий ул-амр тарабынан буйрулгандыктан, диний мекеме тарабынан талашсыз колдоого алынып келген. Өлкөдөгү диний мекеме ар дайым, Сауд үй-бүлөсүнө түздөн-түз көз каранды болуп келген. Андан тышкары, 2018-жылы 27-мартта, мураскер ханзаада Мухаммад ибн Салман Американын Washington Post гезитине берген маегинде, өлкөдөгү ваххабийликтин жайылуусунун себеби суук согуш жылдарына барып такаларын айткан. Анын айтымында, Американын Сауд бийлигинен Ислам өлкөлөрүнө Советтер Союзунун кирип келүүсүнүн алдын алуу үчүн болгон мүмкүнчүлүктөрдү сарптоону талап кылуусу өлкөдө ваххабийлик фикиринин жайылуусуна себеп болгон.

Ибн Салмандын ахад хадистерди кармануу важибун жокко чыгаруу тууралуу айткан сөзү шарый көз караштан алып караганда, абдан кооптуу сөз. Анткени, бул бүтүндөй сүннөттү жокко чыгарууга жана шариятты бузууга алып келет. Ага чейин, Муаммар Каддафи дагы ушул сыяктуу сөздү козгогон эле. Ибн Салман бул сөздү Батышты ыраазы кылуу үчүн жана анын Исламга каршы алып барып жаткан согушунда аны колдошун билдирүү үчүн айтууда. Анын бул сөзүн дароо токтотуу жана ага каршы чыгуу зарыл. Анын айткандарына сүкүт сактап отурбастан, тезинен айыбын ашкере кылуу зарыл.

Анын мындай билдирүүлөрү жана көз караштары ачыкка чыгуусунун бир жакшы жагы бар. Усынан өзү сойлоп чыккан жыландай, бул иштер ибн Салмандын чыныгы жүзүн жана үндөрү бийик чыккан салафий аалымдардын, акыйкатта, алсыз экендиктерин ачыктап берет. Бул болуп жаткан иштер үстүнөн үмөт арасындагы башка аалымдарга караганда, Саудиянын расмий жана бейрасмий аалымдары жооптуураак. Анткени, алар фитнанын алдында турушат. Андыктан, алардын арасынан жок дегенде бирөөсү чыгып, өзүн жана башкаларды бул фитналардан куткаруусу зарыл. Бүгүн мусулмандар Расулullaхтын ﷺ хадиси ишке ашып жатканын өз көздөрү менен көрүп жатышат. Ал ﷺ айтты:

«حتى يصيرَ الناسُ إلى فسطين، فسطينَ إيمان لا نفاق فيه، وفسطينَ نفاق لا إيمان فيه»

«Адамдар эки бөлүккө бөлүнгөнгө чейин барышат. Бир бөлүктө ыйман болуп нифак (эки жүздүүлүк) жок болот. Бир бөлүктө нифак болуп ыйман жок болот»... □